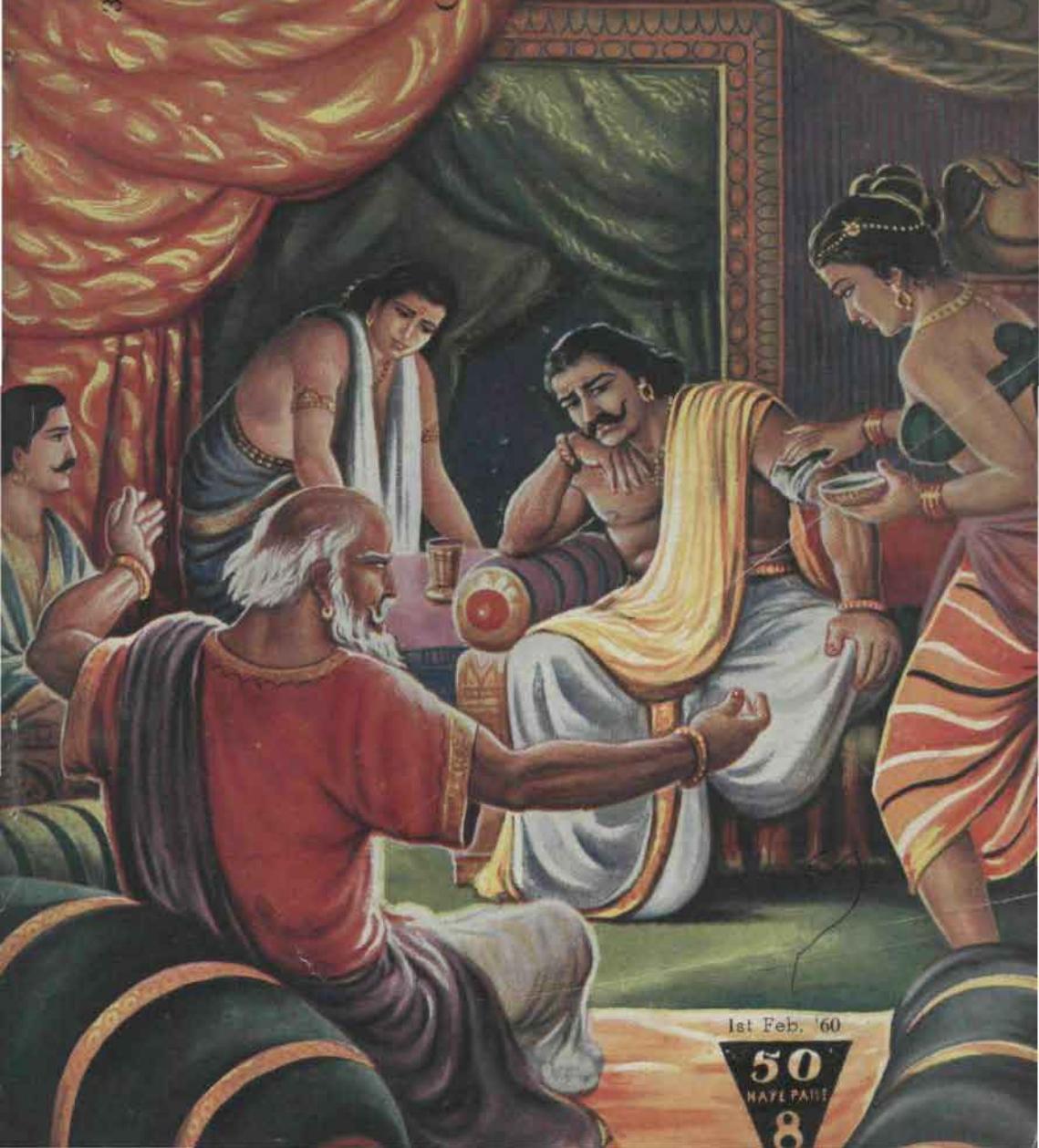

చండవాను

ఎల్లా కథల చూసపుత్రుక

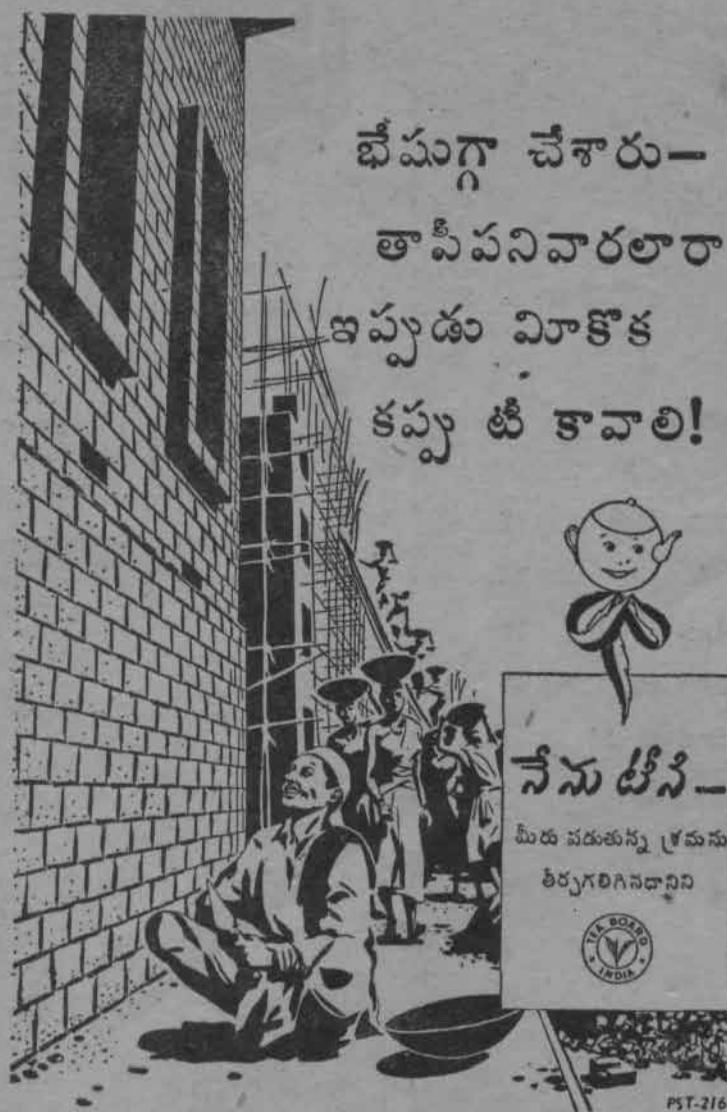

1st Feb. '60

50
HAPPY PART

8

చందులు

ఈ సంచికల్ని కథలు
వింతలు - విశేషాలు

六

మహాభారతం	...	2
జ్యులాద్విషం-2	...	9
జరగని వివాహం	...	17
ప్రతిమలు	24
ఆక్తాయి	...	33
గంగావతరణం (గే.క.)	45	
అహంసాజ్యోతి -14	...	49
మోసపోయిన		
భూస్వామి	...	62
ప్రశ్నతరాలు	...	70

ଓ বি পার্ক

విత్తకథ, పాట్ శిర్మికల పాట్
మొదలైన మరి ఎన్నో
అకర్షుణు.

ఇది నిక్కము...

...ಗಳಿರು ಖ್ಯಾತಿ, ನಿರ್ಬಿ ಮಂದಿ
ಖ್ಯಾತಿ ಉದ್ದೇಶಿಸ್ತು ನಿಂತುಂದರು,
ಇಂತೆ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಲಬ್ಬಿಯಾದರೆ
ಕರ್ತೃತ್ವವು ನಿಲಬ್ಬಿ ರೂಪಾಯಿ
ತೆಯಾದರ್ಥಿಯಾಗ ನಿಂತುಂದರು.

45°-46° 0/° 45°-46° 0/°

శ్రీ శ్రీ మాత్రమ్ శాంతిస్వరూపమ్

లో పూ ఇర్చినుటను వచ్చాయంగా చుట్టూ చేయాలి.

ఒక్కసిద్ధులైన కాలు
కంచి మహాయా మాయ
చేయున్నారు.

Digitized by srujanika@gmail.com

విజంట్లు :

సి. నరోత్తమ్ అండ్ కో.,
బెంబాయి - 2.

ಡಿಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಕಲ್ ಸ್ವೇರ್ಪು, ಡಿಲ್ಲಿ.

1

పొహ బవమి అండ్ కు..

ರಾಧಾರಾಮ್ ಸ್ವಾಮಿ, ಕಲಕ್ಕಾ:

☆

ଜେ, ବାଲୁ ବ୍ୟାଯ୍ୟ ଅଂଦି କେଁ

నేతాజీ సుభాష రోడ్, మద్రాసు.

ఆంధ్ర ప్రజలను
పూర్వపులకొంకితులను
చేయటకు
ఆతీ త్వరలో
వస్తున్నది

యాయానీయారి

రాజువుకుట్టం

నిర్మత. దర్శకుడు
జి.యెన్.రెడ్డి.

యువ

(సచిత్ర మానవత్రిక)

పెబ్రువరి సంచిక వెలువడింది

ఈ సంచికలో కొందరు రచయితలు

టి. వి. శంకరమ్ — సహజానంద
పోతుకూచి సాంబశివరావు
తాల్లూరి నాగేశ్వరరావు

గోపిచందుగారి సిరియల్ నవల, పద్మలు, అనువాద
సాహిత్యము, బుజ్జాయి చిత్రాలు, వ. పొ. కార్పూనులు,
మూడు రంగుల కవరుతో ముఖ్యటగా వెలువడింది.

వెల 50 సయా ప్రైవలు
సం. చంద్ర రు. 6-00

యువ అష్టిసు

పత్రిక గ్రాఫిన్ రోడ్, హైదరాబాద్ - 1

ఆమృతాంజనము

నెప్పులతో కూడిన వ్యాధులు ముదరకముండే
కుదురుతాయి

అమృతాంజనము రాధసు నివారించడమే గాక కార కారాన్ని శొచ్చా నిర్మారిస్తుంది. ఇది రక్త సందయాన్ని శమించుటకే రక్త ప్రవాహాన్ని క్రిమిపరచుటకు ఉపకరించును.

ప్రతిసారి దీనిని అతి కొంచెనో ఉపయోగించవలసి ఉండడంచేత ఒక బుడ్డి నెలుతరటది పస్తుంది.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్, ముద్రామ.టి, కొంఱాయ్-1 కంక్రై & పూర్ణ రిల్

ప్రతి రోజు మీ పని పూర్తి అయిన
తరువాత ఒక గ్లూమడు ఆల్ఫ్రోన్
త్రాగండి. దానికి నమిషైన
అరోగ్యాన్ని పొందండి.

అల్వైటోన్ లెబోరెటరీస్

మదరాసు - 16.

అంధ్రప్రదేశ్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ :
స్వతంత్ర విజెన్సీన్,
గాంధిసగరం :: వెజయవాడ - 2

నాణ్యతయే
నమ్మకమును

కలిగించును

VUMMIDIAR'S

VUMMIDI RAMIAH CHETTY
GURUSWAMY CHETTY & CO

ఉమ్మిది రామయ్యచెట్టి గురుస్వామిచెట్టి అండ్ కో.,
వగల వరకులు - వెండిపివారలు

23-25, సెత్తాజి సుబ్రాంధుర్మోన్ రోడ్, హైదరాబాదు - 1

తిరిగి ప్రజ్ఞాముగాపూర్తి స్వస్థత చేకూరుతుంది !

వాటర్ బరీన్ కాంపోండ్ టానిక్స్ ను ప్రపంచములో అరోగ్యమును వాంధించు పిన్నలు పెద్దలు అందరూకూడా అరోగ్యము నిచ్చుటలో సాధి వెనిదని పేరొందుటచే విదువక వారుచున్నారు.

వాటర్ బరీన్ కాంపోండ్ లో ముఖ్యమైన పొషక పదార్థములు కలని యుండుకుడే సొఫ్ట్ ప్రెదమగు జీవిత మును ప్రపాదించి మీ కుటుంబమునకు అపునరమైన అదనపు శక్తిని చేకూర్చును.

వాటర్ బరీన్ కాంపోండ్ ఎడతగని దగ్గర, పదిశములు, ర్యాన్కోప్పు రుగ్గుతలను నిపారించును. వ్యాధినుండి త్వరితముగా కోలుకొనుటకు డాక్టర్లు దీనిని నిపారను చేయుచున్నారు.

ఎల్ఫర్ - ప్రూఫ్ మూతతో, క్రొత్త ఎజ్జు లేచిల్తో యిప్పటి నరఫరా.

ఎజ్జు రావర్ ఇప్పుడు తినివేయబడినది.

అరోగ్యమునకు హితవైన

వాటర్బరీన్ కాంపోండ్

వాడుడు

చర్మ శుభ్రత కు

నిక్సోడెర్మ (NIXODERM) ను రాసినచో మొత్తములు మాయమగును. నేడి రాత్రి నిక్సోడెర్మ (NIXODERM) వాడి చూచినచో చర్మము మృగువుగాను, నాజాకుగాను శుభ్రమణునని గమనించునాలయి. మొత్తములు, కురుపులు, ఎర్రని మచ్చలు, దురచ, తాపుల మొదలగువాటికి కారణభూతమగు క్రిమి జాల మును శాస్త్రోక్తముగా తయారైన నిక్సోడెర్మ (NIXODERM) సంహరించును. చర్మపు రంధ్రములలో దూగియుండు వేరువేరు క్రిమిజాలమును తెలగించని ఎడల మీ చర్మవ్యాధులు నిపారించఫల్త. మీ మొత్తములను నిశ్చయముగా పొగట్టి చర్మమును మృగువుగాను, నాజాకుగాను శుభ్రము చేయు నిక్సోడెర్మ (NIXODERM)ను నేడే మీ కెమిస్ట్టువద్ద కొనండి.

N-3 (TEL)

వీరు నిద్రించునప్పుడు ఉబ్బనపు తెచుడను సడలించును

ఉపిరి బిగదియుట, దగ్గు, శైమ్మము, గెత్తు వెప్పి, ఉబ్బనము, రామ్ము పడికము, జిబుబు మరియు తాపజ్యారము మొదలగు వ్యాధులతో బాధపడు వెలకొలది రోగులు యాక పిచికి భయపడ నష్టసరములేదు. అమెరికా దేశపు ఆధునిక పోషధముతో శాస్త్రోక్తముగా తయారైన ఈ మందు, గుండె, ముక్కు మొదలగు భాగములకు రక్తము ద్వారా వ్యాపించి శైమ్మమును హరించును. మీకు వెంటనే ఉపిరి బాగుగా నలుపును దగ్గు శైమ్మము తగ్గి పసిబిడ్డవలె నిద్రించగలరు. పూర్తిగా తృప్తినిచ్చుటకు గ్రారంటి యివ్వబడిన మెండాకో (MENDACO)ను మీ కెమిస్ట్టువద్ద కొనండి.

N-3 (TEL)

కనువిందుగ, కర్మపేయవుగ, పెదింబదిగ
మిమ్మాసంద్ పరివహులను చేయు
అప్పార్ట్ చిత్రము...

శంకల నివాసం

రఘుడు • రచయిత
సి.యస్.రావు • సిమ్ముక్కులజోసియర్ • వంగీతం

కమ్మర్
కమలభోద్

రిచ్యాలీలు
సుందర్లాల్ సిహీకూ. టీ. అశ్వాధనారాయణ
రాజు రాజుదల

BANTU

మీ
పాపా యికి
ఇష్టం

స్పెన్సర్స్ గ్రేప్ సిరప్

పనిపిల్లల సమస్తమైన అజీర్
వ్యాధులకు

ఆంధ్ర రాష్ట్ర వికి సాల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :
ది స్వతంత్ర విజస్సిన్,
రామవిహర, హనుమాన్పేట, విజయవాడ-2.

ఎక్కుడ వినో
న్నాన్యట్టీన్
ప్రశంసి

LACTO BONBONS • SOFT CENTRES

—తయారు చేయాదారు:

ద్రున్నాన్యట్టీన్ కచ్చెక్కనిరీ కంపనీ, ప్రైవేట్ లిమిటెడ్. చిత్తారు - (ఆంధ్ర ప్రింటర్)

02-39

“ఈ బోనసుతో నాకోజిత బంగారపు గాజులు కొంటానన్నారు తను.
కాని వేనే తనకో సైకిలు కొనుకోవుని నిర్బంధపెట్టాను.
సహజంగా ఆత్ముత్తమమైన
దానిని కొన్నాము - హార్యూల్స్ ”

హార్యూల్స్ రిసిటు ఎంటై నా శ్శగంచేయవచ్చు. ఎందు
కంఠ—అది నిబూనికి సైకిల్ కంఠ ఎల్లప్రవైనది,
అది మీ ప్రాణమ్మెత్తుదు. దాని అందచందాలవల్ల,
సుఖాయాసంగా వెస్తేది కావడంవల్ల అది మీరు
కొనపంచిన అశ్చుక్కతు రకమైన వైర్.

శయారీ : టి. బి. నైకిర్స్ ఆఫ్ ఇండియా, హైదరాబాదు

మి సైకిల్ మిమ్ సెప్పుబాబు

హార్యూల్స్

మీ తయారు ఉత్తమమైన ప్రశాంతి

మనమంగళమైన పరిమళమును!

రెమీ సౌందర్య
పరికరాలు

flukan

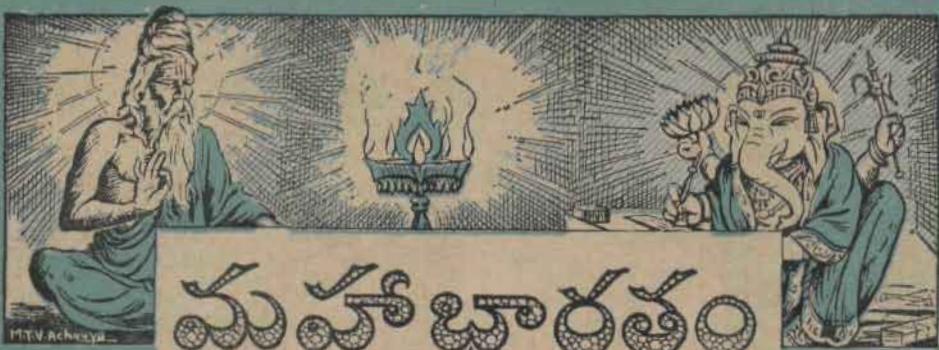
చంద్రమామ

నంచాలకుడు : 'చక్ర పాణి'

ఈ సంచికలో "ప్రతి మలు" అన్న మరొక భాన నాటక కథ ప్రచురించాం. ఇది భాసుడి ఉత్తమ రచనలలో ఒక లీగా పరిగణించ బడుతున్నది. ఇందులోది రామాయణకథ అయినా భాసుడు ఆ కథను తన ఇష్టంవచ్చినట్టు మార్చాడు.

ఈ నాటకంలో భాసుడి శిల్పి చాతుర్యం అత్యద్యుతంగా కనిపిస్తుంది. రాముడి వనవాస ప్రస్తుతి రాకముసుచే రంగ స్థలం ముదిక నార బట్టిచు పస్తాయి : "మహారాజుకు స్వస్థ తగా లేదా?" "ఎవరో రాజు కాబోతున్నారు," "అభిషేక జలం ఆశ్రువులు కడుగు కోవచానికి నన్నమాట" — ఇలాటి వాళ్ళాలు సంభాషణలలో వినిపిస్తాయి.

ఇష్టంలేని భావాలు వాటంతట అవే అబగారిపాతాయని ఈ కాలపు మనవైజ్ఞానికులు కనిపెట్టారు. కాని దానికి ఉదాహరణ ఏనాడే భాసుడు ఈ నాటకంలో ఇచ్చాడు; భరతుడు తన తండ్రి ప్రతిమను గురించి ఆడగకుండా ప్రతిమాశల సుంచి పాటోతాడు. ఇది ఆచ్చుతమైన సృష్టి.

మహా భూరతం

అఱుదే రోజు సూర్యోదయానికిల్లా తెలిగి ఉభ యి పక్కలూ యుద్ధానికి దిగాయి. భీష్ముడు కౌరవసేనను మకర ఘృగంలో ఆయత్తంచేశాడు. పాండవ ప్రైన్యాలు శైవ ఘృగంలో విర్మాటయాయి. మల్లీ భీష్ముడే పాండవసేనకు ముందుగా నిలబడ్డాడు. యుద్ధం ఆరంభమవుతూనే భీష్ముడు భీష్ముడితో తలపడ్డాడు. ఉభయపక్కల యోధులలోనూ పూరుషాలు రెచ్చిపోయి ఉన్నాయి. యుద్ధం మహాదారుణంగా సాగింది.

భీష్ముడు కౌరవంగా పాండవ సేనను నిర్మాలించబానికి ఘూసుకున్నాడు. ఆయనను నిరోధించబానికి ఆశ్రూసుడు ప్రయ త్రించాడు. భీష్ముడు చేసే యుద్ధం చూసి పాంగిపోయినవాడై దుర్గోధసుడు ద్రేషుడితో, "ఆచార్య, నీపూ భీష్ముడూ ఉండగా మాకు దేవతలను చూసినా భయంలేదు, ఈ పాండవులపాటి? వీట సులువుగా చని

పాయే వద్దతి చూడు," అని ఆయనను ప్రేరిపించాడు.

ద్రేషుడుకూడా విజృంభించి పాండవ సేనల నిర్మాలనానికి ఘూసుకున్నాడు. ఇది చూసి సాత్యకి కోపాదేకంతే ఆయనను ఎదిరించాడు. ఇద్దరికి ఘూరయుద్ధం జరిగింది. ద్రేషుడు సాత్యకి కొంక ఎముకలను తన బాణాలతో కొట్టాడు. భీష్ముడు సాత్యకిని రకించబానికి వచ్చి ద్రేషుడితో తలపడ్డాడు. అతనికి సహాయంగా ఆధిమన్ముడూ, ఉపపాండవులూ వచ్చారు. భీష్ముద్రేషులు ఏకమై యుద్ధం సాగించారు. ఇంతలో శిఖంది వచ్చాడు. భీష్ముడు తన నియమం ప్రకారం శిఖండిపై బాణాలు వేయలేదు, తాని ద్రేషుడు శిఖందిని భయంకరంగా ఎదుర్కొనేసరికి శిఖంది పారిపోయాడు.

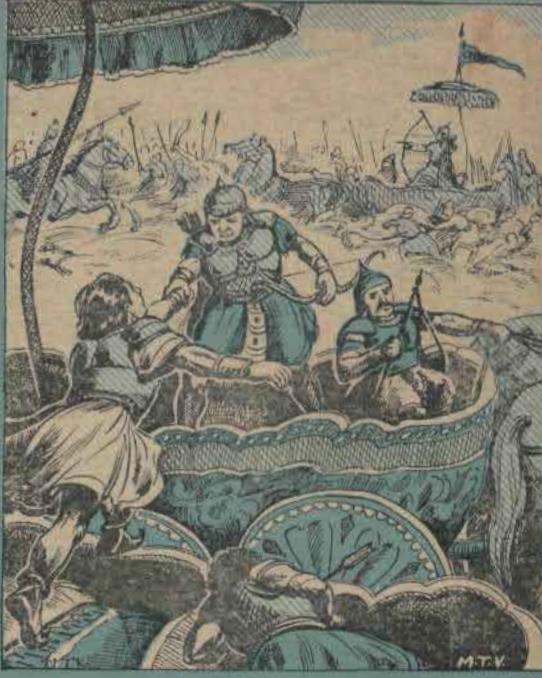
తరవాత ఉభయపక్కలమధ్య దారుణ మైన సంకుల సమరం సాగింది. ఎందరో

పాండవవక్త వీరులు భీమ్యుడివాత పడ్డారు. యుద్ధరంగం భిభత్యంగా తయారయింది. భూమ్యాకాశాలు ఆయుధాలతేనూ, పీసు గులతేనూ, దుమ్ముతోనూ, కేకలతేనూ నిండిపోయాయి. రక్తం విడులై పారింది. యోధులు ఆయుధాలు లేకపోతే ముప్పి యుద్ధానికూడా దిగారు.

ఈ సంకుల యుద్ధంతేపాటు ఉభయ పక్షాల యోధులమధ్య అనేక ద్వ్యంద్య యుద్ధాలకూడా సాగాయి.

ఒకసారి సాత్యకి భీమ్యువై ఎదుర్కొని గట్టి దెబ్బ లినారు. అతని సారధి భీమ్యుడి బాణం తగిలి చెప్పాడు; రథాన్ని లాక్కుంటూ సాత్యకి గుర్రాలు పారిపో యాయి. పాండవులు హాహాకారాలు చేశారు. ఆలాగే అశ్వత్థామకూ, అశ్వత్థామ విజృంభించాడు. అశ్వత్థాముడు వేసిన బాణాలు శరీరమంతా తగిలి రక్తం కారినా అతను చలించక, కృష్ణార్థునులిద్దారికి తన బాణాల పన చూపించాడు. కౌరవులు అతన్ని చూసి పరమా నందం చెందారు.

జంకొకసారి లక్ష్మణకుమారుడికి అభిమన్యుడికి ద్వ్యంద్య యుద్ధం జరిగింది. అందులో లక్ష్మణుడు బాగానే యుద్ధం

చేశాడుగాని తన సారధినీ, గుర్రాలనూ కోల్పోయాడు. ఆప్పటికి చలించక లక్ష్మణుడు తీవ్రమైన శక్తిని వినరగా ఆభిమన్యుడు దానిని తన బాణాలతే కొట్టేశాడు. ఇంతలో కృపుడు వచ్చి లక్ష్మణున్ని తన రథంలో ఎక్కించుకుని అవతలికి తీసుకుపోయాడు.

ఆ సాధుంకాలం సాత్యకి విజృంభించి కౌరవసేనలను నిర్మాలించబుం చూసి దుర్యాధనుడు అతనిపైకి రథ సైన్యాన్ని పంపాడు. సాత్యకి తన తీవ్రమైన బాణాలతే ఆ సేనను నిర్మాలించసాగాడు. అది చూసి భూరిశ్రవుడు సాత్యకపై పచ్చారు.

ఆతని బాణాలకు తట్టుకోలేక సాత్యకికి అందగా ఉన్న యోధులందరూ వెనుదిరిగి పారిపోయారు.

ఆప్యుడు సాత్యకి కొడుకులు చిత్రవర్ణ మొదలు గాగలవారు అనేకమందిగా కలిసి వచ్చి భూరిశ్రవుదితే, "మాలో ఏ ఒకరితో నైనా పొరాడతావా? లేక అందరితోనూ పొరాడతావా?" అని అడిగారు. మహాయోధు దైన భూరిశ్రవుడు అందరితోనూ పొరాడతానన్నాడు. అందరూ తనపైన ఒక్కసారిగా బాణాలు వేసినప్పుడీకి, భూరిశ్రవుడు వారి బాణాలన్నిటనీ ఖండించటమే గాక సాత్యకి కొడుకులను వరసగా చంపేశాడు.

సాత్యకికి మందిషాయింది. అతను భూరిశ్రవుదితే భికరమైన యుద్ధం చేశాడు. ఈ యుద్ధంలో ఇద్దరి విల్లులూ, రథాలూ, గుర్రాలూ పోయాయి. చెరోక క త్రీ వట్టుకుని వారు యుద్ధంచేసే సమయంలో భీముడు రథంలో వచ్చి, సాత్యకిని ఎక్కుంచు కున్నాడు; దుర్యోధనుడు వచ్చి భూరిశ్రవుణ్ణి తన రథంలోకి ఎక్కుంచుకున్నాడు. తరవాత కొద్దిసేపటక హూర్మాన్నమయ మయింది. ఆవాటికి యుద్ధం ముగిసింది.

ఆ రాత్రి గడివి ఆరవరోజు తెల్లవారేసరికి మళ్ళీ ఈ భయసేనలూ యుద్ధ సన్వద్ద మయాయి. ఈసారి పాండవసేనలు మకర

పూర్వంలోనూ, కొరప సేనలు క్రొంచ పూర్వంలోనూ రచించబడ్డాయి.

ఆరంభంలోనే భిముడు వ్రేణుడితో తల పడ్డాడు. వ్రేణుడు భిముడి మర్యాదానాలను ఇనపబాణాలతో కొస్తేసరికి భిముడు కోపించి, వ్రేణుడి సారధిని ఒక్క బాణంతో చంపే గాడు. మహాయాధుదైన వ్రేణుడు తన రథాన్ని తానే నడుపుకుంటూ కూడా దారుణ మైన యుద్ధం చేశాడు.

తరవాత భిముడు చెలరేగి దుర్యోధనుడు మూడలుగాగల ధృతరాష్ట్ర పుత్రులమైన వచ్చి పడ్డాడు. వారందరూ ఒక్కచోట కనిపించే సరికి భిముడికి భిమ్మిడి భయంకూడా

పోయింది, ఆతను ఒంటరిగా కొరవసేనలో జోరబడ్డాడు. ఇదిచూసి అందరూ, "భిముడ్ని ప్రాణాలతో పట్టుకుండాం!" అనుకున్నారు. దుశ్శాపన, దుర్విషహ, దుస్సహ, దుర్వాద, జయ, జయసేన, వికర్ష, చిత్రసేన, సుదర్శన, చారుచిత్ర, మహర్షి, దుష్టుర్ణలు మొదలుగాగలవారు భిముడ్ని చుట్టూ ముట్టారు. ఆ పూర్వంలో చిక్కుకుని కూడా భిముడు భయపడకపోగా, వాల్యు తనను పట్టుకోజాస్తున్నారని తెలిసి, ఆగ్రహివేశంతో గద తీసుకుని వారమిడికి వెళ్ళాడు.

భిముడు ఏదో ఆఘాయాత్యానికి పూము కున్నాడని పసికట్టి, పాండపుల సర్వసేనాని

అయిన ధృష్టద్యుమ్ముడు, తాను యుద్ధం చేస్తున్న ద్రేషుళ్లి వదిలిపెట్టి, భీముడి రథం ఉన్న చేతికి వచ్చాడు. ఖాళీగా ఉన్న రథం చూడగానే అతని శరీరం వణికిపోయింది. అతను కంపిస్తున్న గీతుతే భీముడి సార థిని, "భీముడెక్కడ?" అని అడిగాడు.

"మహారాజ! నన్న రెండు గడియల పాటు ఇక్కడి ఉండమని చెప్పి, ధృతరాష్టుడి కొడుకులను వంపిరావచానికగాను కోరవ సైన్యంలో కోరబ్దాడు!" అని సారథి సమాధానం చెప్పాడు..

" అయ్యా, భీముళ్లి పాగొట్టుకుంటే ఇక నేను జీవించిఉండి మాత్రం ఏమి ప్రయోగాలు జీవించాడు. అతని చుట్టూ పూపు కారాలు చెలరేగుతున్నాయి, కానీ అతని శరీరంనిండా బాణాలే!

జనం!" అనుకుంటూ ధృష్టద్యుమ్ముడు ముందుకు చేచ్చుకుపోగా, కొంతడూరానే భీముడు, దారిలో వచ్చిన ప్రతి ఏనుగునూ, రథాన్ని తన గడతే మోదుతూ, ముందుకు పోతూ కనిపించాడు. అతని చుట్టూ పూపు కారాలు చెలరేగుతున్నాయి, కానీ అతని శరీరంనిండా బాణాలే!

ధృష్టద్యుమ్ముడు భీముళ్లి తన రథ మెక్కించి, అతని బంటన గుచ్ఛుకున్న బాణాలన్ని పీకేసి, ఉపచారాలు చేసి, కాగ లించుకున్నాడు. ఇంతలో దుర్యోధనుడూ, అతని తమ్ములూ కలిసి ధృష్టద్యుమ్ముడిపై కలియబడ్డాడు. ధృష్టద్యుమ్ముడు వారంద రినీ ఒక్కసారి కలయజాపి పమోక్కాపానాస్తం వేసి దుర్యోధనాదులందరినీ మూర్ఖ పాగొట్టాడు.

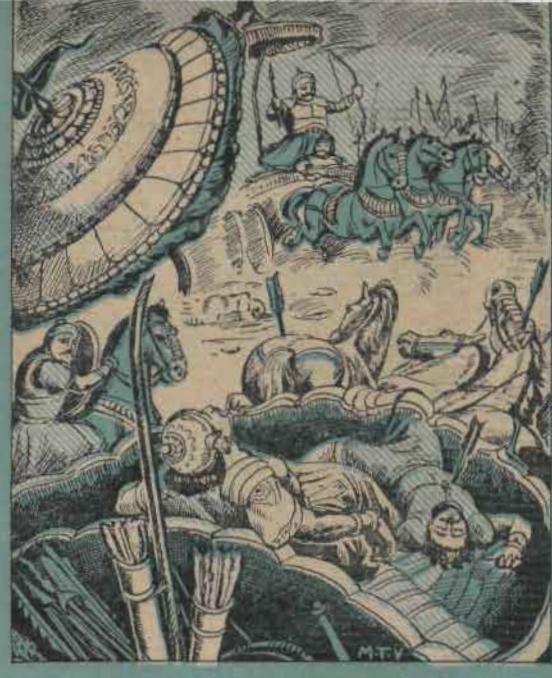
అవతల ద్రుపదుడితో యుద్ధంచేస్తూ ద్రుపదుళ్లి తరిమికొట్టిన ద్రేషుడు తన ప్రభుపుత్రున దుర్యోధనాదులు మూర్ఖలో ఉండటం తలిసి వేగంగా వచ్చి ప్రజ్ఞాస్తం వేసి నమ్మాహనాస్త్ర్యాన్ని భగ్గుంచేసేనరికి అందరూ మూర్ఖునుంచి లేచారు. వారు తిరిగి భీముడితో యుద్ధానికి ఉపక్రమించారు. భీముడికి, దుర్యోధనుడికి త్రివంగా యుద్ధం జరిగింది. అప్పటిక మధ్యాహ్నమయింది.

ఈ లోపగా భీముడికి సహయంగా ధర్మ రాజు పన్నెండుమంది యోధులను, అఖి మన్మథుడూ, ధృష్టికేతుపు, క్రకేయులూ, ఉప పాండవులూ మొదలైనవారిని, పంపాడు. వారు రావటం చూసి కొరవులు వెళ్లి పోయారు. వారు తనచేత చావకుండా దాటి పోయినందుకు భీముడు చాలా చింతించాడు.

ఆపరాష్టం లగాయతు సాయంకాలం దాకా తిరిగి ఉభయపక్ష వీరులూ తీవ్రంగా పోరాడారు. ఒకవైపున భీముడు పాండవ సేనలను చెండుకుతింపే, దక్షిణ పార్వత్యంలో అర్థనుడు కొరవ సేనలను బూడిదచేశాడు.

సూర్యాస్తమయం కాబోతూండగా భీముడూ, దుర్యోధనుడూ మళ్ళీ తలపడ్డారు. భీముడు పిడుగుల్లాటి బాణాలతో దుర్యోధను త్వి కొట్టాడు; అతని సారథినీ, గుప్రాలనూ చంపాడు; అతని చతుర్స్వి, పాము జండానూ పడగొట్టాడు. అంతలో కృష్ణు వచ్చి దుర్యోధనున్న ఇంకోక రథంలో కూచేపెట్టాడు. బాగా దెబ్బులు తినిఉన్న దుర్యోధనుడు రథంలో చేరగిలబడి కూచున్నాడు.

తరవాత సైంథపుడు వచ్చి భీముడై ఎదు ర్షున్నారు. భీముడికి అండగా వచ్చిన అఖి మన్మథు మొదలుగాగలవారు దుర్యోధనుడి తమ్ము లతో తలపడ్డారు. ఈ యుద్ధంలో

దుర్యోధనుడి తమ్ములలో ఒకడైన వికర్ణుడు అఖిమన్మథుడి బాణాలదెబ్బుకు పడిపోయాడు. దుర్యుఖుల్లా ప్రుతకర్మ వంపేళాడు. దుష్టర్ణుడు నకులుడి కొడుకైన శతానీకుదితో యుద్ధంచేసి చనిపోయాడు. అంతలోనే సూర్యాస్తమయం అయింది, ఆ నాటిక యుద్ధం ముగిసింది.

ఉభయపక్ష ల యోధులూ తమతమ శిఖి రాలకు తిరిగి వెళ్లి, యుద్ధం గురించి ముచ్చ టించుకున్నారు, ఒకరి పరాక్రమాన్ని ఒకరు ప్రశంసించుకున్నారు.

ఆ రేజు జిరిగిన యుద్ధంలో దుర్యోధనుడు బాగా దెబ్బుతిని ఉండటంచేత అతని

మనస్సు చింతతో నిండిపోయి ఉన్నది. ఆతము తన తాతగారైన భిమ్ముడి వద్దకు వెళ్లి, "తాతా, మనం ఎలాచి అభేద్యమైన శ్వాసాన్ని పనిచూ పాండపులు దానిని భేదించి విజృంఖించున్నారు. ఇవాళ భిముడు నన్ను చాలా పీడించాడు, మన సైన్యాన్ని చాలా నాళనం చేశాడు. నేను యుద్ధ రంగంలో మూర్ఖపోయాను. ఇంతవరకూ నా మనస్సు స్థిరితపడనేలేదు. ఈ మహాను భావా, నీ తనుగ్రహం ఉంటే తప్ప నేనా పాండపులను వంపే విజయం సాధించ రెను," అన్నాడు.

దుర్భేధనుడి మనసు ఎంతో చింతా క్రాంతమై ఉన్నదని గ్రహించి భిమ్ముడు ఆతనికి తిరిగి కైర్యాత్మాహలు కలిగించ బునికి ఇలా అన్నాడు:

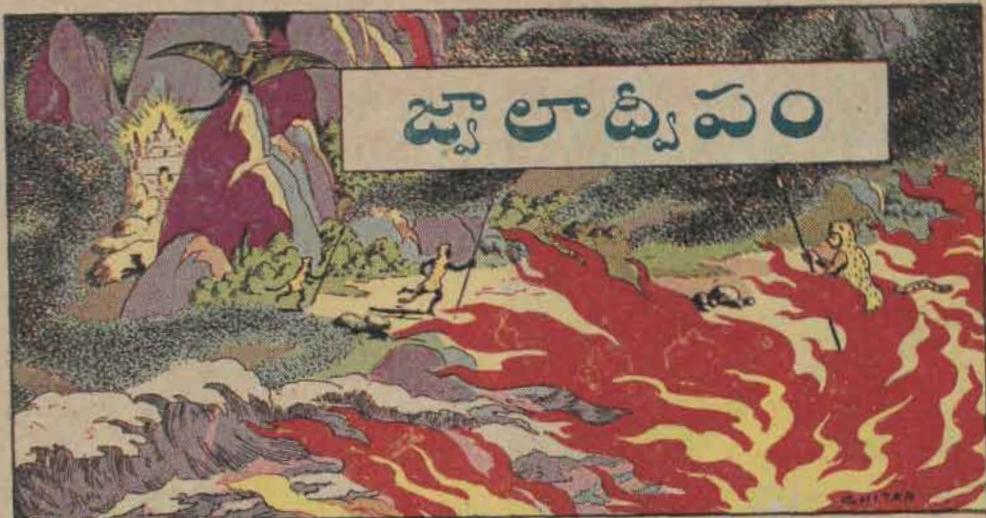
"రాజు, నీను చిజయం కలగగలందు లకు నేను పాండప సైన్యాలలో జోరబడి యథాశక్తి పొరాడుతూనే ఉన్నానుగాని

బణ్ణుదాచుకోవటానికి ఎలాట ప్రయత్నమూ చెయ్యటంలేదు. పాండపులు మార్చబోతే శూరులూ, మహారథులూ, అస్తాలూ ఎరిగిన వారూ, ఆగ్రహంచెంది ఉన్నవారు మా. వారిని జయించటం తేలిక కాదు. ఆయినా జీవితాశ లెకుండా వారిని ఎదుర్కొంటున్నాను. ఇకముందుకూడా అలాగే పొర్కాడ తాను. నేనేగాక, ద్రేషుడూ, శల్యాడూ, కృత వర్మ, అశ్వత్థామా, సోమధతుడూ, సైంధ వుడూ, విందానువిందులూ, బాష్పీకుడూ మొదలైన మేట వీరులందరూ నీకోసం ప్రాణాలు అర్పించ సంసిద్ధులై ఉన్నారు. చివరకు పాండపులే నన్ను జయిస్తారో, నేనే పాండపులను జయిస్తానే అదిమాత్రం చెప్పలేను."

దుర్భేధనుడితో భిమ్ముడి విధంగా కొంత సెపు సంభాషించి, అతని దుఃఖాన్ని ఉపామింపజేయటానికి విశల్యకరణి అనే ఓషధిని ఆచ్చాడు.

షాలాట్పం

2

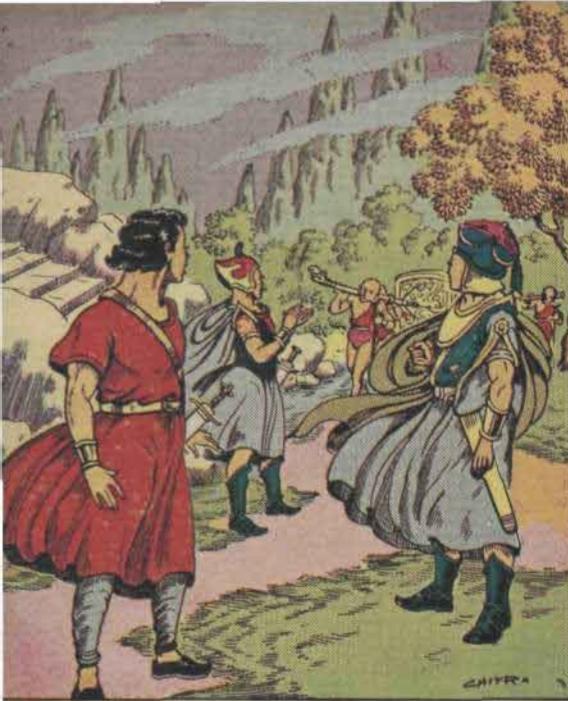
[దశగిరి రాజకుమారుడైన చిత్రసేనుడు, అడవికి వేటకు వెల్లి, కండగుహలో ఒక స్తుతి మారు. సద్గురు అతడికి ఒక వెదురుబుట్ట యిచ్చాడు. చిత్రసేనుడు ఆ బుట్ట మూత తియగానే, ఒక మహాభవనం కనిపించింది. ఆ వెంటనే ఉగ్రాక్తుడనే రాకునుడు రంకలువేస్తూ ఆక్రమికి వచ్చాడు (ప్రాణాలతో బయటపడెందుకు చిత్రసేనుడు, తనకుమొదటగా ప్రస్తుతోయే కొడుకును, ఆ రాకునుడ పరం చేయటానికి ఒప్పుకున్నాడు. తరవాత—]

ఉగ్రాక్తుడు అయిచెట్ట చాటున కనిపించ కుండా పొగానే, చిత్రసేనుడు బతుకుణ్ణిప్పడా అముకుంటూ ఒక పెద్ద నిట్టుర్పు విడిచాడు. ఏడో విధంగా తను ప్రాణపాయింసుంది బయటపడ్డాడు. ఇక తను ఈ కిచారణ్య ప్రాంతం పదిలి, విడో విధంగా ధవళగిరి నగరం చేరాలి.

చిత్రసేనుడు యిలా అలోచిస్తూ లెచి నిలబడి పశుమటిదిక్కు కేసి మాశాడు.

సూర్యుడు అన్నమించుకొనికి మరెంతే కాలం లేదు. తన ఎదురుగా, ఆకాశాన్నంటుతున్న ట్లున్న పెద్ద భవనం బురుజులమీద, సూర్యు కిరణాలు ఎర్రని కాంతులతో ప్రసరిస్తున్నాయి. ఆ వెలుగులో ఎత్తయిన భవనం బురుజులు మీలమిలలాడుతున్నాయి.

“ఎంత అందమైన భవనం! ఇందులో అడవిమృగాలూ, గుడ్లగూబిలూ, గబ్బిలాలూ నివసించవలసిందెగదా!” అముకుంటూ

చిత్రసేనుడు తన రృష్ణని మరొక వైపుకు లిపి, నిరుత్యాహంగా బయలుదేరాడు.

అతడు ఆ విధంగా నాలుగైదుగులు వేశాడే లెదే, అంతలో హాత్తుగా వెనక నుంచి, "మహారాజా!" అన్న పిలుపు విన బడింది. "మహారాజెపరు? ఈ నట్టడవిలో ఈ మానవ కంతస్వరం ఎక్కడిది?" అను కుంటూ చిత్రసేనుడు ఆశ్చర్యపడి వెను దిరిగి చూశాడు. అతడి కంటికి విలువైన దుస్తలు ధరించిపున్న ముగ్గురు వ్యక్తులూ, వారికి కొంచెం వెనకగా కొందరు భటులూ కనిపెంచారు. ఈ వింత చూసి చిత్రసేనుడు ఏమో అనబోయేంతలో, విలువైన దుస్తలు

ధరించిపున్నవారిలోనుంచి ఒకడు వేరుపడి ముందుకు వచ్చి అతడికి సమప్రతిస్తూ, "మహారాజా! మీరు ఎంతకూ రాజుభవనానికి రాకపోయేసరికి, మీకోసం అడవి అంతా గాలిస్తూ, చిపరికి మిమ్ములను యిక్కుడ కలుసుకున్నాం," అన్నాడు.

"నేనా, మహారాజును!" అంటూ చిత్రసేనుడు విస్తుపోయాడు.

చిత్రసేనుడిలా ఆసగానే, ముందుకు వచ్చి అతట్టే మహారాజా అనే సంబోధించిన ప్ర్యుకి చటుకుట్టున వెనుదిరిగి, "సేనాని, మహారాజుగారు చాలా శ్రేష్ఠమపడినట్టున్నారు. బోయాలక్కుడ?" అన్నాడు ఆదుర్మాగా.

"మంత్రిగారు, వాళ్లను చెట్లుచాటువ ఆగి తమ ఆజ్ఞకోసం వేచిపుండమన్నారుగదా!" అంటూ సేనాని తక్కుడినుంచి కదిలి, కొంత దూరం వెళ్లి గుట్టగా చప్పట్లు చరిచాడు. ఆవెంటనే "ఆయ్యా, వస్తున్నాం!" అన్న జవాబు వినబడింది. మరుక్షణంలో పల్లకీ ఎత్తుకుని బలిష్టులైన నలుగురు బోయాలు చిత్రసేనుడి దగ్గిరకు వచ్చారు.

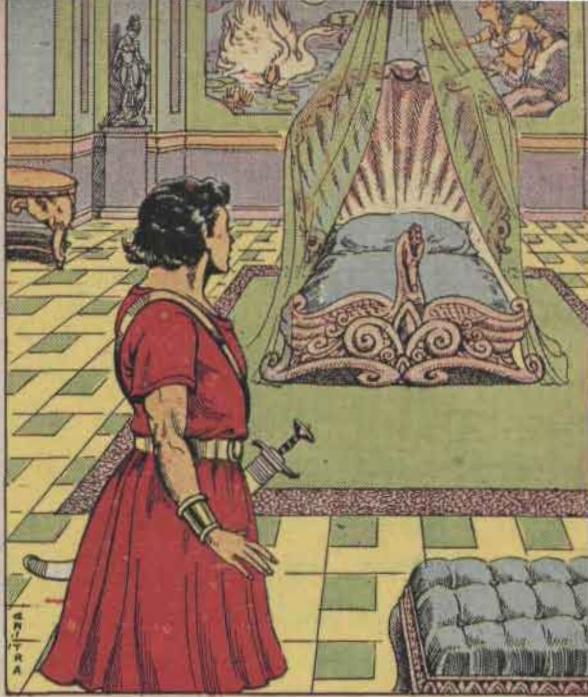
సేనానాయకుదిచేత మంత్రి అని పిలవ బడిన ప్ర్యుకి, ఎంతో గారవపూరస్వరంగా చిత్రసేనుడిని సమీపించి వంగి ప్రణామం చేస్తూ, "మహారాజా! పల్లకీ తెప్పించాను,

అధిష్టించండి. మీ కే మాత్రం ఆ యానం క లగుండా బోయాలు, ఈ పల్లకిలో తమను భవనంలోని తమ పడకగదిక చేరు స్తాయ,” అన్నాడు.

మంత్రి అన్న ఈ మాటలు వింటూంటు, చిత్రసేనుడికి నిజంగానే తను అధికశ్రమ చేసి వున్నందున అడుగు తీసి అడుగు వేయలే ననిపించింది. ఆకారజంగా ఆతమ మారు మాటాడకుండా పల్లకీ ఎక్కు కూచు న్నాడు. ‘ఊ’ అంటూ మంత్రి బోయాలను పొచ్చరించి, అంతలో తన దగ్గిరకు పచ్చి చెవలో ఏమా చెప్పిన వ్యక్తి, “కోథికారి గారు కమించాలి. మహాజగారికి విగ్రాంతి అవవరంగనక, ఈ విషయం వీలువెంట వారితే సంప్రతించ పచ్చును. ఇది సమమంకాదు,” అన్నాడు.

పల్లకిలో ఎక్కు కూచున్న చిత్రసేనుడు ఈ సంభాషణ వింటూనే, “ఓ పోయి, నాకు రాజ భవనమే కాకుండా, మంత్రి, సేనా నాయకుడూ, కోథికారికూడా వున్న రన్న మాట!” అనుకున్నాడు ఎంతే ఆశ్చర్యపడుతూ.

కోద్దిసేపటి తరవాత బోయాలు చిత్ర సేనుణ్ణి భవనం పై అంతస్తులోని ఒక విశాలమైన గది దగ్గిర దించారు. ఆతడు పల్లకీ

దిగి గదిలో ప్రవేశిస్తూనే, అక్కడ పాంస తూలికాతల్పం, చక్కని మెత్తలు, కింద పరిచివున్న రత్నకంబణులు చూసి మరింత ఆశ్చర్యపడ్డాడు. ఇది కనా లేక వాస్తవమా అన్న అనుమానంకూడా ఓ తృట్టకాలం ఆతణ్ణి బాధించింది.

ఇదంతా పీద్దుడి మహిమ అనుకున్నాడు చిత్రసేనుడు. ఇంత చిన్న వెదురుబుట్టలో ఆకాశాన్సుంటే మహాభవనాన్ని దాచిపెట్టి గలిగిన ఆ మహాస్దురైకి, ఆ భవనంలో రాబోచితమైన యిన్న సాకర్మాలూ, మంత్రి సేనానాయకుల్ని, నెకర్మమా ఏన్నాటు చేయటం పెద్ద సమయ కాదనుకున్నాడతదు.

తనకు ఇంత మేలుచేసిన సిద్ధుష్టి గురించి ఎంతో కృతజ్ఞతాభావంతో చిత్రసేనుడు. తల పొస్తూపుంటగా, అతడికి పంచభక్త్య పర మాన్యాలతో భోజనం వచ్చింది. మధ్యాహ్నం నుంచి ఆకలితో నకసకలాడుతున్న అతడు తృప్తిగా భోజనంచేశాడు. తరవాత హంస తూలికాతల్పుంపీద మేను వాల్పి, భావి కార్యక్రమాన్ని గురించి ఆలోచించసాగాడు.

ఇలాంటి ఆలోచనల్లోనే చిత్రసేనుడికి విద్రహమ్మింది. అతడికి మెలుకుప వచ్చేసరికి గది గపాక్షం నుంచి లెత నూర్యకిరణాలు లోపలిక ప్రసరిస్తున్నచి. తను ఒక రాత్రి ఆపూర్వ భవనంలో గడిపాననీ, మూర్ఖు

దయం అయిందనీ అతడు గ్రహించాడు. వెంటనే తల్పం మీదినుంచి లెచి, కాల కృత్యాలు తీర్చుకుని, గదినుంచి బయటికి రాబోయేంతలో మంత్రి వాకిలి దగ్గర తారస పద్మాడు. “మహారాజుగారు, రాత్రి సుఖానిద్ర పొయారనుకుంటాను. అనుమతి అయితే, రాజ్యానికి సంబంధించిన ముఖ్యవిషయాలు నివేదించగలను,” ఆన్నాడు మంత్రి.

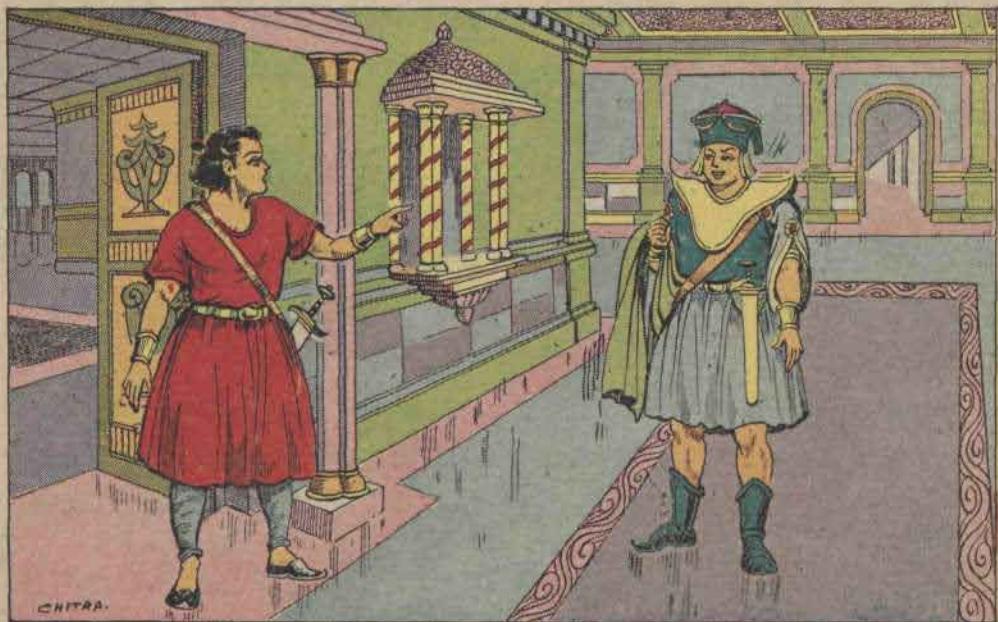
రాజ్యం గురించికాని, దానికి సంబంధించిన వ్యాపకాండ గురించికాని చిత్రసేను డికి ఏమీ లెలయదు. థవళగిరిని తండ్రి పాలిస్తున్నాడు. ఆయన తరవాత సింహాసనాన్ని అధిష్టించపలసినవాడు అన్న శూర

సేనుడు. ఆ కారణాలవల్ల చిత్రసేనుడు ఏనాడూ పరిపాలనకు పంబంధించిన వ్యవహారాల తోలిక పొవతుంగానీ, వాటిలో ఆనక్తి కనబరవబంగాని చేయలేదు. కానీ మంత్రి వాటి ప్రస్తక్త తేగానే, అతడికి చప్పున తన తలిదరయుల సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. తన అన్న శురుసేనుడు విప్రమాదానికి లోసుకాకుండా ధవళగిరి సగరాన్ని చెరిపుంచు, తన కేమాన్ని గురించి తలిదంయులు చాలా ఆందోళన చెందుతూ పుంచారు. కనుక, ముందుగా తన కేమసమాచారాల సంగతి వారికి ఎదుకపర చచం మంచిది.

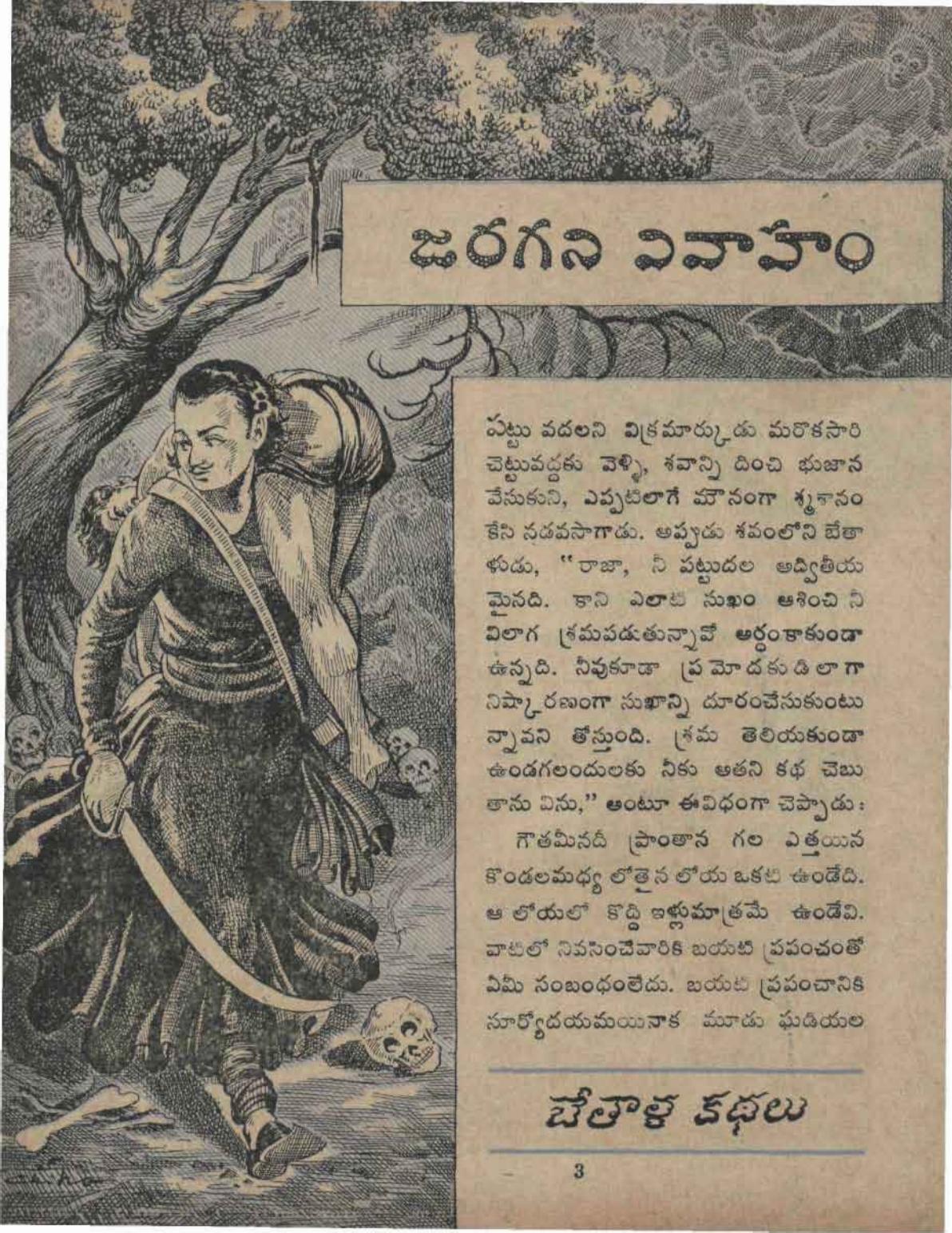
చిత్రసేనుడు యిలా అనుకుని మంత్రితో, "మీకు ధవళగిరిసగరం గురించి తలిసే పుంటుంది. దానికి రాజైవ తారకేశ్వరుడికి, నెనిక్కుడ కైమంగా పున్చుట్టు వార్త పంచండి. తతిమ్మా విషయాలు విలువెంట మాట్లాడదాం," అన్నాడు.

"చిత్రం! అలాగే కబురు పంపుతాను. కోచిధికారి, కోశాగారంలో ప్రస్తుతం పున్న ధనం గురించి, ఇతర విలువైన పస్తువీల గురించి తెక్కుకట్టి ఒక జాపితా తయారు చేశాడు. ఆ జాపితా తీసుకుని ఆయునను యిక్కడికి రమ్మని సెలవా?" అని అదిగాడు మంత్రి.

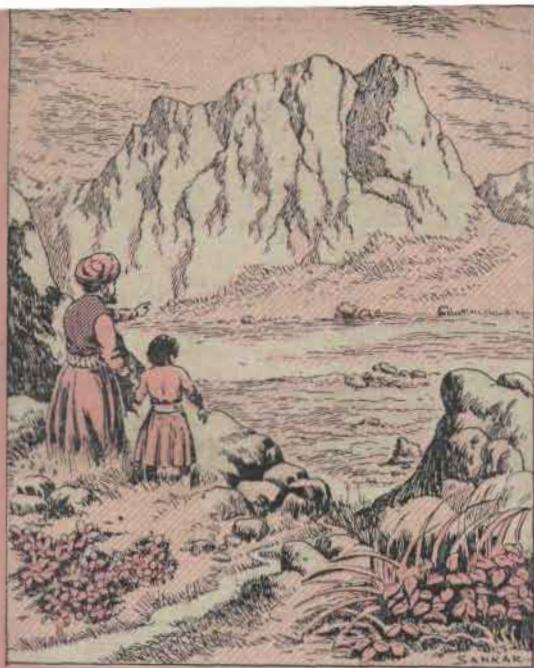
జరగన ఎవాహం

పట్టు వదలని విక్రమార్యుడు మరొకసారి చెట్టువద్దకు వెళ్లి, శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, ఎప్పటిలాగే మోనంగా శ్మృతానం కేసి సుధవసాగాడు. అప్పుడు శవంలోని బేతా లుయు, "రాజు, నీ పట్టుదల ఆద్వితీయ మైనది. కానీ ఎలాట సుఖం ఆశించి నీ విలాగ శ్రేమపడుతున్నావే అర్థంకాకుండా ఉన్నది. నీవుకూడా ప్ర మోదకుడి లాగా నిప్పారబంగా సుఖాన్ని దూరంచేసుకుంటున్నావని తేస్తుంది. శ్రేమ తెలియకుండా ఉండగలందులకు నీకు అతని కథ చెబుతాను విను," అంటూ ఈవిధంగా చెప్పాడు:

గాతమినదీ ప్రాంతాన గల ఎత్తయిన కొండలమధ్య లోతైన లోయ ఒకట ఉండేది. ఆ లోయలో కొద్ది ఇల్లుమాత్రమే ఉండేవి. వాటలో నివసించేవారికి బయలి ప్రపంచంతో విమి సంబంధంలేదు. బయలి ప్రపంచానికి నూర్చోదయమయ్యాక మాడు ఘుడియల

బేతోళ కథలు

దాకా ఈ లోయలో సూర్యకాంతి కనిపించేదికాదు. అలాగే సూర్యస్తమయంకూడా రెండు మూడు ఘడియలు ముందుగానే జరిగిపోయేది. సెలయేళ్ళతోనూ, చక్కని పూలచెట్లతోనూ, పల్లచెట్లతోనూ ఈ లోయ భూలోక స్వగ్రంథాగా ఉండేది.

ప్రమోదకుడు ఈ లోయలోనే పుట్టి పెరిగాడు. అతని తండ్రికి ఏలోటూ లేదు. ఆ తండ్రికి ప్రమోదకుడు ఒక్కడే కొడుకు. వాడు ఆయుదారేళ్ళ కుర్రవాడై ఉండుగా ఒక నాడు తండ్రి వెంబడి లోయలోనుంచి ఒక కొండమీదికి ఎక్కాగ్గడు. వారు శిఖాన్ని చేరుకున్నాక ప్రమోదకుడికి కొండ అవతల

వేపున ఆకాశం తగిలేదాకా మైదానాలుండటం కనిపింది. వాడు ఆ మైదానాలను చూసి తన లోయకేసి చూస్తే ఎంతే చిన్నది అనిపించింది. “నాన్నా, ప్రపంచం ఇంత పెద్దదా?” అని వాడు తండ్రిని ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

తండ్రి సవ్యి, “నాయనా, ప్రపంచమంతానికు అప్పుడే కనబడిందనుకున్నావా? అది ఆంతులేనేది. అందులో మహానగరాలున్నాయి, మహానదులున్నాయి, మహానముద్రాలున్నాయి!” అన్నాడు.

ప్రమోదకుడు తండ్రినడిగి ఆసగరాలను గురించి, ఆక్కడి జీవింతం గురించి, సముద్రం గురించి, అందులో ప్రయాణించే నోకలను గురించి నివరంగా తెలునుకున్నాడు. వెపరాలు తెలుసుకుంటున్నకొడ్ది వాడికి ఈ విశాల ప్రపంచమంతా తిరగాలనీ, వింతలన్నిటనీ చూసి ఆనందించాలనీ గాఢమైన కోరిక కలిగింది. తండ్రి వర్షించిన ప్రపంచపు వింతలను గురించి ఆస్తమానమూ కలవరిస్తూ కాలం గడిపాడు.

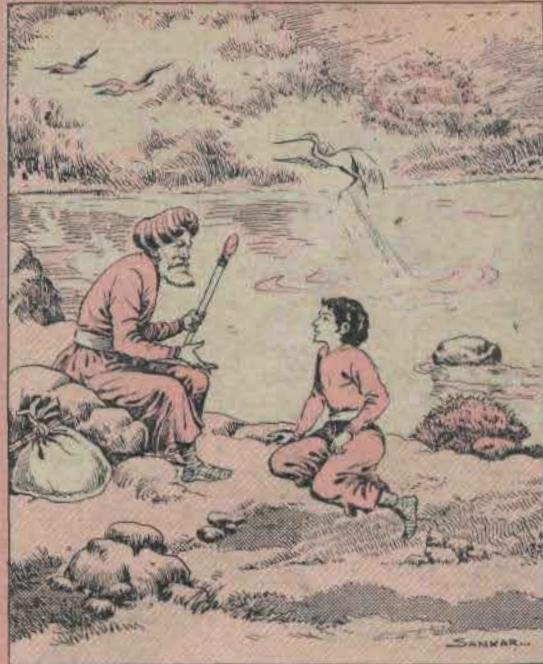
ప్రమోదకుడు పదపరేళ్లవాడయాడు. ప్రపంచ పర్యాటన చేయాలనే కోరిక వాడిలో ఎప్పటికన్నా ఇంకా తీవ్రంగా ఉన్నది. ఈ సమయంలో వాడుండే లోయలోకి ఒక పెద్ద

మనిషి వచ్చాడు. ప్రమోదకుడు ఆ పెద్ద మనిషితే స్నేహంచేసి, ఆయనద్వారా ప్రపంచపు వింతలు మళ్ళీ తెలుసుకుని, పట్టరాని ఉద్దేకంటే, "నేను నా జీవితమంతా ఇక్కడే గడిపాను. ఇంత విశాల ప్రపంచాన్ని ఎప్పుడు చూడాలూ అని నా ప్రాణం కొట్టుకుపోతున్నది," అన్నాడు.

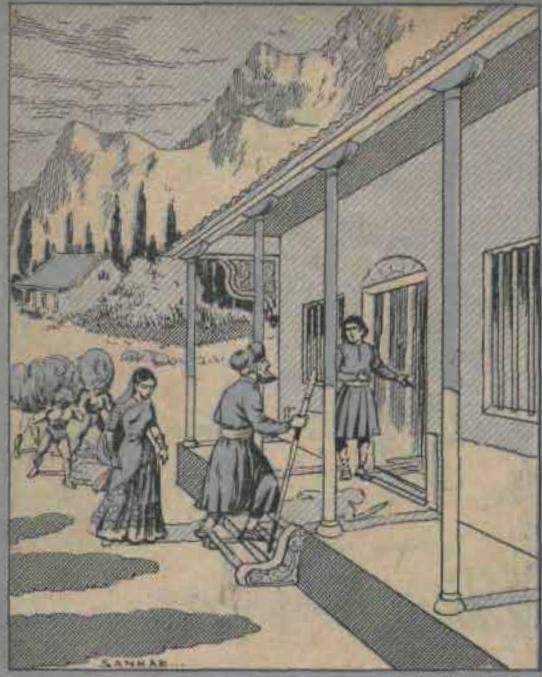
"ఈ మహాపట్టణాలన్నీ తెలిగి, సముద్రాలు దాటతే నీకు ఎక్కువ అనందం కలుగుతుందనుకున్నావా? నీకు ప్రపంచంలో ఉండే ఏంతలే తెలిగాయిగాని అక్కడి బాధలను గురించి కొంచెంకూడా తెలిసినట్టులేదు. నేను ప్రపంచం చాలా చూకాను. మీ లోయలాంటి సుఖమయమైన ప్రదేశం నాకెక్కడా కనిపించలేదు. మహారాజుల ఇళ్ళలోకూడా ఈ నాంతి స్థాయిలు దొరకపు. అందుచేత నీకు కావలిసింది ఆనందమే ఆయితే సువీలోయను విడిచి ఎక్కడికి పోకు," అన్నాడు పెద్దమనిషి.

"ఇంత విశాల ప్రపంచం ఉండి ఈ లోయలోనే జివితమంతా గడవటం జీవించట మనిషించుకుంటుందా?" అన్నాడు ప్రమోదకుడు.

"వెప్రివాడా, ప్రపంచమంతా సుఖ ఎలాగూ చుట్టిరాలేను. ఇక్కడ ప్రపంచం

గురించే ఎందుకు విచారిస్తున్నావు? సృష్టి ఇంకా విశాలమైనది. తల ఎత్తి ఆ నష్టతా లను చూడు. మన ప్రపంచంకంటే ఆనేక కొట్ట రెట్లు పెద్దవి అయిన బ్రహ్మండాలు సృష్టిలో ఉన్నాయి. వాటలో ఎన్ని వింతలున్నాయో, ఎవరికి తెలియదు. ఆ బ్రహ్మండాలు మన కళల ఎదుటై ఉన్నపుటికి వాటని చేరుకోలేంగద!" అన్నాడు పెద్ద మనిషి. ఈ మాతులమూలంగా ప్రమోదకుడి ఆభిప్రాయం మారిపోయింది. అందుచేత తన తల్లిదండ్రులు చనిపోయినాకకూడా ఆ లోయ విడిచి ఎక్కడికి పోక, ఇంటనే ఉండి తనకున్న ఆస్తిని చూసుకోసాగాడు.

ప్రమాదకుణ్ణీ అందరూ ఎరుగుదురు, అతను అందరిని ఎరుగుసు. కానీ అతను ఎవరితేనూ అంత కలుపుగోలుగా ఉండక, ఎప్పుడూ ఇంకోక ప్రపంచంలో ఉన్నవాడి లాగా కనబడటంచేత, వారంతా దూర దూరంగా ఉండేవాళ్లు. అతనికి వివాహ వయస్సు వచ్చింది. పెళ్ళాడాలంటే ఆ లోయలోనే కొండరు కన్యలున్నారు. కానీ వారిలో ఒకగ్రు అతనికి నచ్చలేదు, అతను పెళ్లి తలపెట్టనూలేదు.

ఇంతలో ఒక సంఘటన జరిగింది. లోయ చివర నివసించే కులసేఫరుడనే అయిన తన ఇంటని పడగోట్టించి ఇంకా పెడ్డ జల్లు

కట్టించ సంకల్పించి, ఒక నెలపాటు ప్రమోదకుడి ఆతిథ్యం కోరాడు. ఎందుకంటే ప్రమాదకుడి జల్లు విచాలమైనది. అందులో అతనూ, ఇద్దరు నౌకర్లూ మూత్రం వున్నారు.

ప్రమాదకుడు కులసేఫరుణ్ణీ తన ఇంట ఉండమన్నాడు. కుల సేఫరుడు తన కుమారె ఆయన మందాకినితోసహి ప్రమాదకుడి ఇంటికి వచ్చేడు.

ప్రమాదకుడు మందాకినిని ఆంత బాగా ఎరగడు. ఆమె అందగతై ఆసీ, ఎంతేమంది పెళ్ళాడతానని వస్తే నిరాకరించించని అతను విని ఉన్నాడు. ఇప్పుడామె తనకు సమీ పంగా వచ్చేసరికి ఆమెలో ఉన్న ఆకర్షణ ప్రమాదకుడికి పూర్తిగా తెలిసివచ్చింది. ఆమె అందమే గాక, మాటతీరూ, పనులు చేసే పద్ధతి కూడా అతనికి ఇంపూగా కని పించాయి. ఇంతకాలానికి తాను పెళ్ళాడ దగిన కన్య కనపడిందిగదా అని అతను నంతేషించాడు.

అయినా ప్రమాదకుడు తొందరపడక ఆమెపై తనకు కలిగిన సదభిషాయం కాలంతో పాటు మారిపోతుండెమానని చూకాడు. రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ మందాకిని అతన్ను మరింతగా ఆకర్షించించేగాని, ఆమెలో అతనికి ఎలాట వెలతి కనిపించ

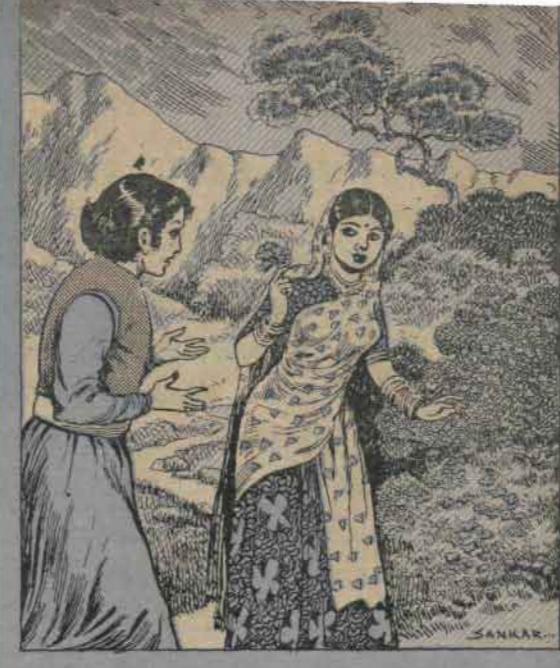
లేదు. ఆతను ఆసుమాలన్నిటనీ కట్టిబెట్టి కు అ సేఫ రుడితే ఒకనాడు, "ఆయ్యా, మీకూ, మీ అమ్మాయికి నమ్మ త మయ్య పక్కంలో నెనామెను వివాహమాడతాను," అన్నాడు. కులసేఖరుడు మందాకినితో ఈ సంగతి చెప్పిపరికి, అమె తనకు అభ్యంతరం లేదన్నది.

ఈది జరిగిన కొద్దిరోజులకు ఒక సాయంత్రాలం వారిద్దరూ ఒక కొండదారి వెంబడి ఏదో మాట్లాడు కుంటూ నడుస్తాండగా ఒకచేట మంచి సువాసన పుష్పలు కనిపించాయి. మందాకిని వెంటనే ఎల్లి వాటని కోసి కొన్ని తలలోపెట్టుకుని, మరికొన్ని చేత వట్టుకుని ప్రమాదకుడివద్దకు వచ్చింది.

"పూలు చెట్టున ఊండగా చూస్తుంటేనే ఎత్తువ అనందంగా ఉంటుంది, కాదూ?" అన్నాడు ప్రమాదకుడు.

"నాకు అలాకాదు. చెట్టున అందమైన పూలు కనిపిస్తిచాలు నా ప్రాణం వాటకోసం కోట్టుకుపోతుంది. వాటని కోసినదాకా నా ఆరాటం తగ్గదు," అన్నది మందాకిని.

మర్మాడు ఊడయం మందాకిని కనిపించగానె ప్రమాదకుడు, "నీతే ఒకస్తు విషయం చెప్పాలని నేను రాత్రి ఆనుకున్నాను. మనమెధరమూ ఎంతే స్నేహంగా

ఉంటున్నాం. ఈ స్నేహం మనకు ఆనందం కలిగిస్తున్నది. మనం పెల్లాడినంతమాత్రం చేత ఈ ఆనందం హచ్చుతుంచని నాకు తేచదు. నీ ఉడ్డెశం ఏమిటి?" అని అడిగాడు.

వెంటనే మందాకిని ఆతని అభిప్రాయం మారినట్టు తెలుసుకుని, "నన్ను పెళ్ళాడ మని నేను మిమ్మల్ని ఎత్తుదిచెయ్యబోవటం లేదు. పెళ్ళి ప్రస్తావన ఎత్తునది మీరేగాని నేనుకాదు. ఆయినదేదో ఆయింది. ఇక ఈ విషయం ఎత్తకండి," అన్నది.

ఆమెకు తనపై కోపం వచ్చిందని ప్రమాదకుడు తెలుసుకున్నాడు. కాని ఆకోపం ఎలా చొగ్గొలో అతనికి ఆర్థంకాలేదు.

మందాకిని తన తండ్రితో, "నాన్నా, నేను బాగా ఆలోచించుకుని, ప్రమాదకుష్ట పెళ్ళాడ రాదని నిశ్చయించుకున్నాను. నువ్వు మా పెళ్ళివిషయం ఇక తిసుకురాకు!" అన్నది.

తరవాత కొద్దిరోజులకే కులశేఖరుడి కొత్త ల్లలు తయారయింది. తండ్రి కూతుల్లు వెళ్లి పొయారు. కాలక్రమాన మందాకిని ఎవరినే పెళ్ళాడి వెళ్ళిపోయింది. ప్రమాదకుడు జీవితాంతం బ్రహ్మచారిగానే ఉండిపోయాడు.

బేశాఖుడి కథ చెప్పి, "రాజు, ప్రమాద కుడు ఇంత బుద్ధితక్కువగా తాను ప్రేమించిన ప్రీని, తనను పెళ్ళాడటానికి ఒప్పుకున్న దాన్ని ఎందుకు పోగొట్టుకున్నాడు? ఈ ప్రశ్నకు నమాధానం తెలిసికూడా చెప్పక పొయావే నీ తల పగిలించాతుంది," అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్గుడు, "ఇది ఏమంత గడ్డుప్రశ్న కాదు. ప్రమాదకుడికి కావలిసింది ఆనందమేగాని, అనుభవంకాదు. అనుభవం అవసరం లేకుండా ఆనందాన్ని పొందవచ్చు

నని పదహారోపిట తెలుసుకుని ప్రపంచాన్ని చూసి రావాలన్న ప్రయత్నాన్ని మానుకు న్నాడు పూలు కోసినప్పుడు మందాకిని అన్న మాటలను బట్టి ఆనుభవంద్వారా ఆనందం నశిస్తుందని తెలుసుకున్నాడు. మందాకిని ద్వారా తానూ, తనద్వారా మందాకిని పొందుతూన్న ఆనందం పెళ్ళిమాలాన నశిస్తుందని భయపడి ఆతసు పెళ్ళిప్రయత్నం మానుకున్నాడు. అయితే మందాకినికి కావలిసింది ఆనుభవమేగాని ఆనందం కాదు; అందుకే ఆమె చెట్లపై ఉండే పూలు చూసి తృప్తి పడక వాటని కోసి తన సాంతం చేసుకునేది. అటువంటి మనిషి తాను ప్రేమించిన మనిషి స్నేహంద్వారా కలిగే ఆనందంతో ఎన్నడూ తృప్తిపడలేదు. అందుకే వారిద్వరికి వివహం జరగలేదు," అన్నాడు.

రాజుకీచిధంగా మోనభంగం కలగగానే బేతా లు దు శవంతో సహ మాయమై మత్తు చెట్టుకాగ్రయ.

—(కల్పితం)

మన దేశపు అర్థుతాలు :

3. గోమతేశ్వరుడు

పూర్వం ఒక రాజుకు ఇద్దరు కుమారులుండే వారట. తమ తండ్రి తదనంతరం రాజ్యం ఎవరికి రావాలన్న విషయంలో తగాదా షడి ఇద్దరూ ద్వయంద్వయుద్ధం చేయగా, చిన్న వాడు గెలిచాడట. అయితే ఆతను తన ఇదిన అన్నకే రాజ్యం ఇచ్చాడట. ఈ ఈదా రుడి విగ్రహమే ఈనాడు మనం చూసే గోమతేశ్వరస్వామి ఆని చెబుతారు.

మైసూరుకు 62 మైళ్ళ దూరంలో శ్రవణ బెళ్ళాల అనే గ్రామం ఉన్నది. ఈ గ్రామాన్ని ఆసుకుని రెండు కొండలు, చందగిరి, ఇంధ్రగిరి అన్నవి ఉన్నాయి. వాటిలో పెద్దదయిన ఇందగిరిమీద ఈ 57 అడుగుల ఎత్తుగల ప్రతిమ ఉన్నది. దినిని క్రిస్తుశకం 983 లో చామండరాయలు ప్రతిష్ఠ చేయించాడు.

గోమతేశ్వరుడు జైనుల ఆరాధ్యలలో ఒకడు. శ్రవణ బెళ్ళాల కూడా ఇన్న సంస్కృత తకి ఒకప్పుడు గొప్ప కేంద్రంగా ఉండేది.

ఈ విగ్రహం జగత్కునిద్ది సంపాదించి ప్రపంచంలోని అద్భుత ప్రతిమలలో జమకట్టబడింది. దినిని ఇందగిరిపైగల ఏకం దప్త శిలనుంచి మరిచినట్టు కనిపెస్తుంది.

దిని తాలూకు కొన్ని కొలతలు: ఎత్తు నుమారు 57 అడుగులు; తల 6 అడుగులు; పాచం 9 అడుగులు; కాలి బొటనవేలు 2 అడుగుల 9 అంగుళాలు; భుజస్క్రంధం 26 అడుగులు.

ప్ర తి కు లు

అయోధ్యావగరంలో దశరథ మహారాజు తన కొడుకైన రామచంద్రుడి పట్టాభిషేకానికి ఉత్తరువివ్వాడు. ప్రయత్నాలు చురుకుగా సాగుతున్నాయి. భృత చామరాలూ, సింహాసనమూ సిద్ధంచేయబడ్డాయి. బంగారు కలాలలో సీరు నింపారు. దర్శిలు సిద్ధం చేశారు. తంతు నడిపించటానికి పురోహితుడైన పశిష్టుడు సిద్ధంగా ఉన్నాడు. ఈ సందర్భంలో తిగిన నాటకం ప్రదర్శించమని నర్తకులకు కజ్జరు వెళ్లింది.

ఈ సమయంలో సీత చెలికత్తె, అవదాతిక అనేది, నారబట్ట దొంగిలించి తెచ్చింది. నటులకు వేషాలవేసే రేవాదెవి తనకు చిన్న ఆశోకచెట్టు మండ ఇమ్మంటే ఇవ్వలేదని కోపంవచ్చి ఆమె ఈవని చేసింది. ఆల్లరికి చేసిన దొంగతనమే అయినా అవదాతిక కంపించిపోతూ, నిజంగా దొంగలు ఎలా దొంగతనం చేస్తారో అనుకున్నది.

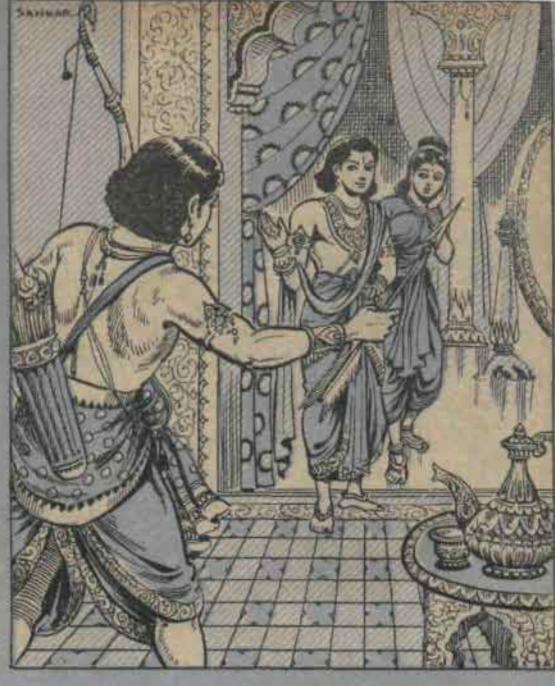
దాని కంగారు చూసి సీత అది చేసిన పని తెలుసుకుని, "దానిని వెంటనే ఆమె కిచ్చేసిరా," అన్నది. కాని అంతలోనే తానా బట్ట ధరిస్తే ఎలా ఉంటుందే అని ఆమెకు అనిపించింది. ఆమె ఆ నారబట్ట ధరించింది. అవదాతిక సీత ఎడట పట్టటానికి ఆద్యం తెస్తూ, "అమ్మా, పట్టాభిషేకమని మాట వినిపిస్తున్నది. ఎపోరాజు కాబోతున్నారు," అన్నది. ఇంతలోనే మరొక దాసి వచ్చి రాముడికి పట్టాభిషేకమని చెప్పింది. "మహారాజుగారికి స్వాప్తగా లేదా?" అని సీత ఆదుర్గా అడిగింది; మహారాజుగారే స్వయంగా రాజ్యాభిషేకం చేయుటోతున్నారని విని, "అయితే మంచిదే!" అన్నది.

ఇంతలో వారికి మంగళ తూర్పులు విని చించి, అంతలోనే నిలిచిపోయాయి. కారణమేమిటోనని రెండవ దాసి ఆశ్చర్యపడింది. "ఒకవేళ పట్టాభిషేకం ప్రస్తుతానికి అగిపో

యిందేవో, ఆస్తినాలలో అసుకోనివి ఎన్నె జరుగుతాయి!" అన్నది సీత. "రామ పట్ట ఖిషేకాసంతరం మహారాజుగారు పనపాసం దొతారట," అన్నది దాసి. "ఆయతే ఆఖి చెక జలం ఆశ్రువులు కడుగుకోవడానికి నన్నమాట!" అన్నది సీత.

రాముడు వచ్చాడు. "మంగళతూర్యాలు మోగాయి, పెద్దలు కనిపెట్టుకుని ఉన్నారు, నేను ఆసనంలో కూచుని ఉన్నాను, నా శిరస్సుపైన పవిత్రేదకం పొయ్యాపోతున్నారు; ఇంతలో నాన్నగారు నన్ను పిలిచి, 'సాయనా, కొంచెం ఆగు,' అంటూ నన్ను పంపేశారు. రాజ్యభారం నెత్తిన పతలేదుగదా అని సంతోషించాను," అన్నాడతను. అతను సీతతో మంధర పచ్చి రాజుగారి చెవిలో ఏదో రహస్యంగా చెప్పిందనికూడా అన్నాడు. తర వాత అతను సీత కట్టిన నారబట్ట చూసి, తనకుకూడా ఆలాచిది కావాలని పట్టు బట్టాడు. మరొక నారబట్ట తెమ్ముని సీత తన చెలికత్తును రేపాదెవి పద్దకు పంపింది.

ఇంతలో, "అయ్యా, మహారాజుగారు!" అన్న ఆర్థనాదం వినిపించింది. కైకేయి మూలాన పట్టాచిషేకం ఆగిపోయిందనీ, అమె భరతుడి రాజ్యాఖిషేకం కోరిందనీ, రాజుగారు మూర్ఖపోయారనీ దొవారికుడు

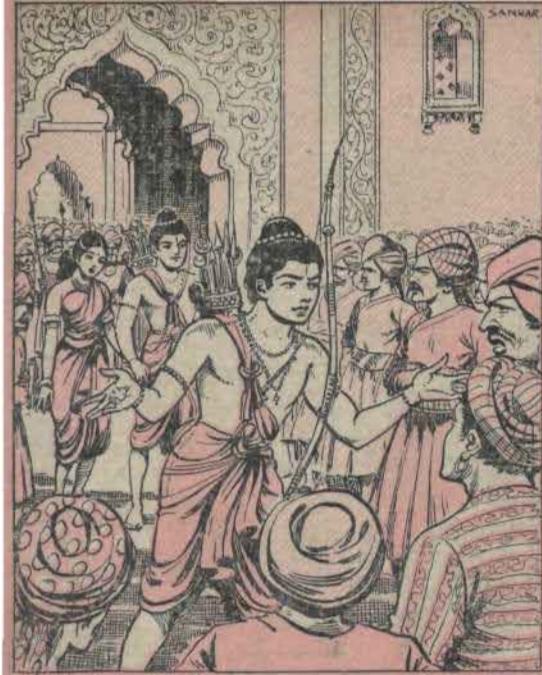

చెలిపాడు. ఇంతలో లక్ష్మిజుడు విలు బాణాలతో పచ్చి, "ఆ కైకేయిని ఇప్పుడే చంపేస్తాను!" అని ఆగ్రహంతో అన్నాడు.

"రాజ్యాలోఫంచెత హత్యలు చేస్తామా? ఎవరిని చంపుడాం—తండ్రిగారినా, తల్లి గారినా, ఏపాపమూ ఎరగని భరతుళ్లా?" అని రాముడు అడిగాడు.

లక్ష్మి జుడు కంట తడి పెయుతూ, "రాజ్యం రాలేదని నేను ఆగ్రహించలేదు. ఆ కైకేయి నిన్ను పథ్మలుగేట్లు అరణ్య నికి పంపుతున్నది!" అన్నాడు.

"అందుకే మహారాజు మూర్ఖపోయి ఉంచారు!" అన్నాడు రాముడు. అతను

సీతను నారబట్టి ఇష్టుని అడిగాడు. సీత అరణ్యానికి తానుకూడా పస్తానన్నది. ఆమె ఎంత చెప్పినా వినకపొవటం చూసి రాముడు లక్ష్మణుడితో, "ఆమెకు నువ్వు చెప్పిమాడు," అన్నాడు. "ఆమె అన్నదానిలో తప్పేమీ లేదు," అన్నాడు లక్ష్మణుడు.

ఇంతలో సీత చెలికత్తె రేవాడేవివద్ద నుంచి మరొక నారబట్టి తెచ్చింది. దానిని రాముడు తిసుకుని థరించబోతూ ఉండటం చూసి లక్ష్మణుడు, "అన్న, నీవద్ద ఏమి ఉన్న నాకు సగం ఇస్తావే, ఆ నారబట్టును అంతా నీవే థరించాలా. అంత స్వార్థం వద్దు, నాకు సగం ఇయ్యి!" అన్నాడు.

రాముడు సీతతో, "లక్ష్మణుడికి చెప్పి మాడు!" అన్నాడు. సీత చెప్పిమాపందిగాని, లక్ష్మణుడు తానుకూడా వనవాసం పచ్చి తీరాలని పట్టుబట్టి నారబట్టి థరించాడు. ముగ్గురూ కలిసి రాజు విధిని పొతూంపే పొరులు అటూ ఇటూ మూగారు వారిని పక్కకు తెలగమంటూ లక్ష్మణుడు ముందు నడిచాడు. ఇంతలో దోవారికుడు పచ్చి, "రాజకుమారా, మీరు వనవాసం వెళుతున్నారని విని మహారాజుగామ వస్తు న్నారు, కొంచెం ఆగండి," అన్నాడు.

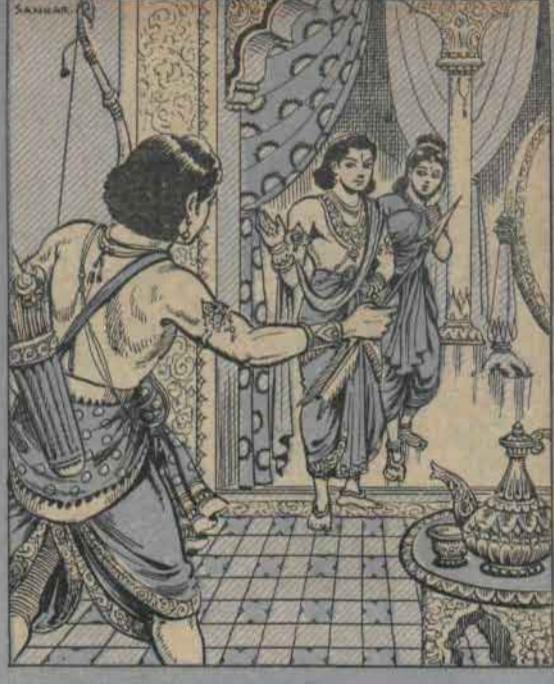
"వనవాసం వెళ్ళివారు ఎపరికి వీడేస్తే లు చెప్పవనవరంలేదు," అని లక్ష్మణుడు రాముడితో అన్నాడు. ఆది నిజమేసంటూ రాముడు సీతా లక్ష్మణులతో ఆగకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

సీతారాములక్ష్మణులు వెళ్ళిపోయాక దశ రథ మహారాజు చాలా మనోవేదన అనుభవించాడు. కొసల్యా సుమిత్రలు ఆయనకు ఎన్నో ఉపచారాలు చేశారు. సుమంతుడు సీతారాము లక్ష్మణులను రథంలో శృంగాబేరపురం వద్ద దించిపచ్చి. దశరథుడితో వారు అరణ్యంలో ప్రవేశించిన సంగతి చెప్పాడు. ఆ సంగతి విని దశరథుడు సుమంతుడితో, "భరతుష్టి వెంటనే పెల

యిందేమో, ఆప్టానాలలో ఆసుకోనివి ఎన్నో పరుగుతాయి!” అన్నది సీత. “రామ పట్టా ఖమేకానంతరం మహారాజుగారు వనవాసం పొతారట,” అన్నది దాని. “అయితే ఆచి చెక జలం ఆశ్రువులు కడుగుకోవడానికి నన్నమాట!” అన్నది సీత.

రాముడు వచ్చాడు. “మంగళతూర్యాలు మోగాయి, పెద్దలు కనిపెట్టుకుని ఉన్నారు, నేను ఆసనంలో కూచుని ఉన్నాను, నా కిరస్సుపైన పవిత్రీదకం పాయుపోతున్నారు; ఇంతలో నాన్నగారు నన్ను ఏలిచి, ‘నాయనా, కొంచెం ఆగు,’ అంటూ నన్ను పంపేకారు. రాజ్యభారం నెత్తిన పడలేదుగదా అని సంతోషించాను,” అన్నారతను. అతను సీతతో మంధర వచ్చి రాజుగారి చెవిలో ఏదో రహస్యంగా చెప్పిందనికూడా అన్నాడు. తర వాత అతను సీత కట్టిన నారబట్ట చూసి, తనకుకూడా ఆలాచిది కావాలని పట్టు బట్టాడు. మరొక నారబట్ట తెమ్మని సీత తన చెలికత్తును రేవాదేవి పద్మకు పంచింది.

ఇంతలో, “అయ్యా, మహారాజుగారు!” అన్న ఆర్తనాదం వినిపించింది. కైకేయి మూలాన పట్టాఖమేకం అగిపోయిందని, అమె భరతుడి రాజ్యాఖమేకం కోరిందని, రాజుగారు మూర్ఖపోయారని దోషారికుడు

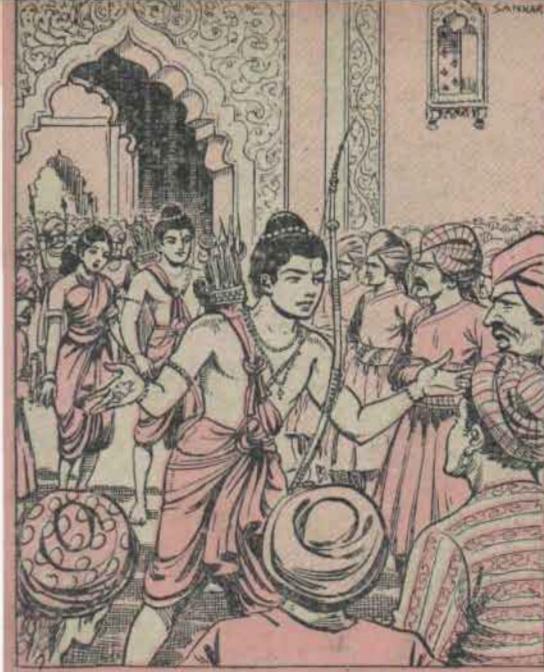

తెలిపాడు. ఇంతలో లక్ష్మణుడు విలు బాణాలతో వచ్చి, “ఆ కైకేయిని ఇప్పుడే చంపేస్తాను!” అని ఆగ్రహంతో అన్నాడు.

“రాజ్యాలోభంచేత హత్యలు చేస్తామా? ఎవరిని చంపుదాం—తండ్రిగారినా, తల్లి గారినా, ఏపాపమూ ఎరగని భరతుల్లా?” అని రాముడు అడిగాడు.

లక్ష్మణుడు కంటు తడి పెడుతూ, “రాజ్యం రాలేదని నేను ఆగ్రహించలేదు. ఆ కైకేయి నిన్ను పథ్యాలుగేల్సు అరణ్య నికి పంపుతున్నది!” అన్నాడు.

“అందుకే మహారాజు మూర్ఖపోయి ఉంటారు!” అన్నాడు రాముడు. అతను

రాముడు సీతతో, "లక్ష్మీఖుదికి చెప్పి చూడు!" అన్నాడు. సీత చెప్పి మాసింది గాని, లక్ష్మీఖుడు తానుకూడా పనచాసం పచ్చి తీరాలని పట్టబట్ట నారబట్ట థరిం చాడు. ముగ్గురూ కలిసి రాజ విధిన పొతూం లె పొరులు అట్టు ఇట్టు మూగారు వారిని పక్కకు తెలగమంటూ లక్ష్మీఖుడు ముందు నడిచాడు. ఇంతలో దొపారికుడు పచ్చి, "రాజకుమారా, మీరు పనచాసం వెణుతున్నారని విని మహారాజుగారు పస్తు న్నారు, కొంచెం ఆగండి," అన్నాడు.

"పనచాసం వెళ్ళేవారు ఎవరికి విడ్జేతు చెప్పునపనరంలేదు," అని లక్ష్మీఖుడు రాముడితో అన్నాడు. అది నిజమేసంటూ రాముడు సీతా లక్ష్మీఖులతో ఆగకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

సీతారాములక్ష్మీఖులు వెళ్ళిపోయాక దశ రథ మహారాజు చాలా మనోవేదన అనుభ వించాడు. కొపల్చు సుమిత్రలు ఆయనకు ఎన్న ఉపచారాలు చేశారు. సుమంతుడు సీతారాము లక్ష్మీఖులను రథంలో శృంగ పెరపురం పద్మ దించిపచ్చి, దశరథుడితో వారు ఆరబ్ధంలో ప్రవేశించిన సంగతి చెప్పాడు. ఆ సంగతి విని దశరథుడు సుమంతుడితో, "భరతుణ్ణి వెంటనే పెల

సీతను నారబట్ట ఇమ్మని అడిగాడు. సీత అరణ్యానికి తానుకూడా పస్తానప్పది. ఆమె ఎంత చెప్పినా వినకపోవటం చూసి రాముడు లక్ష్మీఖుడితో, "ఆమెకు సుపు చెప్పిచూడు," అన్నాడు. "ఆమె అన్నదానిలో తప్పేమీ లేదు," అన్నాడు లక్ష్మీఖుడు.

ఇంతలో సీత చలికత్తు రేవాదేవి పద్మ మంచి మరిక నారబట్ట తెచ్చింది. దానిని రాముడు తీసుకుని థరించబోతూ ఉండటం చూసి లక్ష్మీఖుడు, "అన్నా, నీపద్మ ఏమి ఉన్నా నాకు సగం ఇస్తావే, ఆ నారబట్టను అంతా నీవే థరించాలా. అంత స్వార్థం వద్దు, నాకు సగం ఇయ్యి!" అన్నాడు.

చించు,” అన్నాడు. ఇంతలోనే ఆయనకు మృత్యుపు ఆన్నమయింది. ఆయన కళకు దిలీపుడూ. రఘుపూ, తన తండ్రి ఆయన అజుధూ కనిపెంచారు. “రామ సీతా లక్ష్మీ బులారా! నెను పోతున్నాను!” అంటూ ఆయన ప్రాణాలు వదిలాడు.

* * *

అయ్యాధ్యకు క్షద్ది దూరంలో ప్రతిమా శాల ఉన్నది. అందులో చనిపోయిన రాజుల ప్రతిమ లుంచుతారు. దశరథ మహరాజు చనిపోయాక ఆయన ప్రతిమనుకూడా అందులో ఉంచారు. ఆ రోజు మహారాజులు ప్రతిమాలను చూడపస్తన్నారని రాజు భవనంసుంచి కబురు రాపటంపల్లి అంతా సుభ్రంచెసి ఆలంకరించి ఉంచారు.

ఆరోజునే భరతుడు మేరమామల ఇంటి నుంచి అయ్యాధ్యకు వస్తున్నాడు. ఊరి వెల పలనే శత్రుఘ్నుడు పంపిన మనిషి ఆతని రథానికి ఎదురుపచ్చి, భరతుడు కృత్తికా సక్తితం గడిచి రోహణి ప్రవేశించెవరకూ అయ్యాధ్యను ప్రవేశించరాదని పెద్దలు చెప్పు నట్టుగా విస్తువించాడు.

భరతుడు తన రథాన్ని ఉచితమైనవేట నిలపించి చుట్టూ చూసేసరికి చెట్లసందుగా ఆతనికి ప్రతిమాశాల కనిపించింది. ఆతనికి

ఆ ప్రతిమాశాలను గురించి తెలియదు, తన తండ్రి మరణించిన సంగతికూడా తెలియదు. ఆదేందో దేవాలయం ఆయి ఉంటుందనుకుని అతను దానికేసి వచ్చాడు.

ప్రతిమాశాలలో ఎవరూ తేరు. నాలుగు విగ్రహాలు మాత్రం అలంకరించి ఉన్నాయి; అవి ఎవరో దేవుళ్ళవి ఆయి ఉంటాయని భరతుడనుకుని నమస్కరించాడు. ఇంతలో ప్రతిమాశాలను కనిపెట్టి ఉండే మనిషి వచ్చి, అవి దేవుళ్ళ విగ్రహాలు కావనీ, గతించిన ఇక్కొకు మహారాజులపనీ చెప్పాడు.

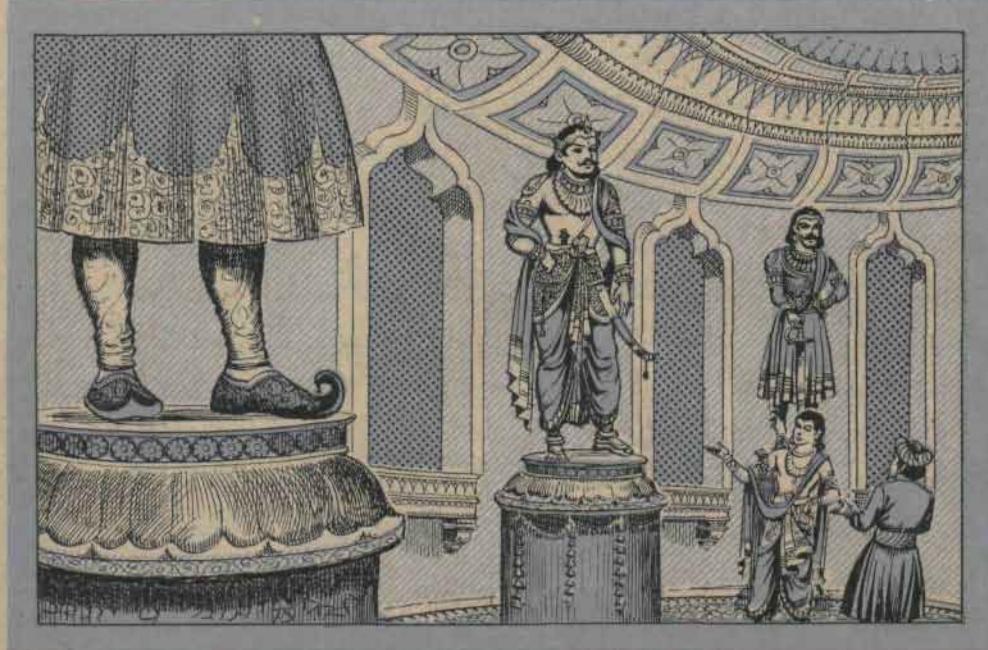
అవి తన పూర్వీకులవని తెలియగానే భరతుడు పరమానందం చెంది వారిని గురించి

వివరంగా చెప్పమని ఆ మనిషిని కోరాడు. అయిన భరతుడికి దిలీప మహారాజునూ, రఘుమహారాజునూ, దశరథుడి తండ్రి అయిన అజమహారాజునూ చూచించి వారి శాయితని వివరించాడు. పీరి పక్కన పాలుగో విగ్రహం ఉండటం చూసి భరతుడు కొంచెం కంగారుపడి దాన్నిగురించి ప్రశ్నిం చటునికి దైర్యం చాలక మొదలి మూడు ప్రతిమలను గురించి మళ్ళీమళ్ళీ అడిగాడు. అలా మూడు పార్శ్వ ముగ్గురిని గురించి చెప్పించుకున్నాక భరతుడు ఆ మనిషితే, "అయ్యా, ఇక్కడ బతికున్నవారి విగ్రహాలు కూడా పెడతారా?" జని అడిగాడు. చచ్చిన

వారివే పెడతారని ఆ మనిషి చెప్పాడు. "అయితే, సెలవు!" అంటూ భరతుడు వెనక్కు తిరిగాడు.

"కొంచెం ఆగండి. భార్యకు కానుకగా ప్రాణాలు పడిలన దశరథ మహారాజును గురించి తెలుసుకోకుండా పోతున్నారేం?" అన్నాడు ఆ మనిషి.

"హా, తండ్రి!" అని భరతుడు మూర్ఖ పడిపోయాడు ఈ మాట వింటూనే. అప్ప డికి ఆ మనిషికి ఈ కుర్రవాడు భరతుడయి ఉంటాడని తోధపడింది. భరతుడు మూర్ఖ తలిసి ఆ మనిషిచేత జరిగిన దంతాచెప్పించుకున్నాడు. సీతారాము లక్ష్మణులు

ఆరణ్యలకు వెళ్ళిపోయారని తలియగానే భరతుడు తెరిగి మూర్ఖపోయాడు.

ఆ సుమయంలో మహారాజులు కొనల్య, సుమిత్ర, కైకలు ఆక్రమించారు. సుమయం త్రుతు వారి వెంట ఉన్నాడు. ఆతను మూర్ఖులో ఉన్న యువకుణ్ణి చూసి, ఆక్రమించాడ్యారా భరతుడని తలసుకున్నాడు.

తరవాత భరతుడు స్పృహ తలిసి కొస ల్యకూ, సుమిత్రకూ వందనాలు చేసి, తన తల్లి అయ్యును కైకేయిని నిందించాడు.

“నాయునా, నేనెం చేశాను?” అన్నది కైకేయి. భరతుడు తల్లిపైన వేయవలసిన నిందలన్నీ వేశాడు.

“నాయునా, నీకు రాజ్యాఖమెకం చెయ్యి చూనికి పశిష్ట వామదేవాదులు వస్తున్నారు,” అని సుమయంత్రుడు చెప్పేసరికి, భరతుడు, “అభిషేకం ఆ మహారాణికి చెయ్యింది. నేను అయ్యోధ్యకు రాను, రాముడుండేచోటై నాకు అయ్యోధ్య,” అన్నాడు.

తరవాత కొద్దికాలానికి భరతుడు సుమయం త్రుణ్ణి దెంటపెట్టుకుని రథంలో చిత్రకూటూ నికి చేరుకున్నాడు. రాముడి పర్ణాల ఉంటున్నది ఆక్రమించి. భరతుడు సుమయం త్రుణితో, “దురాశాపరురాలైన కైకేయి కొడుకు భరతుడు వచ్చాడని రాముడికి విస్మయించు!” అన్నాడు.

“పెద్దలను నిందించటం తప్పు, నాయనా,” అన్నాడు సుమంతుడు. భరతుడు తనను తానే ప్రకటించుకోదలచి బిగ్గరగా, “క్రూరుడూ, కృతఘ్యుడూ, అనాగరికుడూ, ధూర్థుడూ అయికూడా భక్తి శ్రద్ధలుగలవాడెకడు వచ్చాడు. వాడు లోనికి రావచ్చునా, లెక వచ్చినదారినే వెళ్లి పొవాలా?” అని కేకపెట్టాడు.

పెద్దలలో ఉన్న రాముడి కేక విని, “గంభీరంగా, నాన్నగారి కంతధ్వనిలా గున్నది. ఎవడే అప్పుడు వచ్చాడు,” అంటూ చూసిరమ్మని లక్ష్మణుణ్ణి పంపాడు. లక్ష్మణుడు బయటికి వచ్చి భరతుణ్ణి చూసి

రాముడికి ఈ సంగతి చెప్పాడు. భరతుడి లోపలికి తీసుకురావటానికి రాముడు సీతను పంపాడు. భరతుడు లోపలికి వచ్చి రాముడై గాథాలింగసం చేసుకున్నాడు.

భరతుడు తానుకూడా రాముడితోపాటు అరణ్యంలో ఉండిపోతాన్నాడు, కాని రాముడు సమ్మతించలేదు; “నేను ఆహం కారంచేతగాని, భయంచేతగాని, మతి చెడిగాని అరణ్యానికి వచ్చిననుకున్నావా? నాయనగారి ఆజ్ఞ సనుసరించి వచ్చాను. నువ్వుకూడా అలాగే ఆయన ఆజ్ఞప్రకారం రాజ్యపాలన చెయ్యి,” అన్నాడు.

భరతుడు ఇందుకు ఎంతమాత్రమూ ఒప్పలేదు. చివరకు అతను రాముడి అంకేను ధిక్కరించలేక, “నీ వనవాసానంతరం నీ రాజ్యం నీష్ట తీసుకునేపక్షంలో నేను అంతదాకా రాజ్యపాలన చెయ్యటానికి ఒప్పుకుంటాను. రాజ్యాభిషేకం నేను చేసుకోను, నీ పాదుకలకే చేస్తాను,” అన్నాడు.

రాముడు ఇందుకు సమ్మతించి భరతుడికి తన పాదుకలనిచ్చి, ఆరోజే అయ్యాధ్వకు పంచించేకాడు.

* * *

ఒకనాడు సీతారాములు పెద్దలలో కూచుని మరునాడు దశరథమహారాజు

ఆన్మికం గురించి ఆలోచిస్తూ ఉండగా, రావణుడు తపస్య వేంతో అక్కడికి వచ్చి, "లోపల ఎవడు? నేను అభ్యాగతినా!" అని కేక పెట్టాడు. తన తమ్ముడైన ఖరుణి రాముడు చంపిఉన్నందుకు ప్రతికారంగా సీతను ఎత్తుకుపోయే ఉద్దేశంతో రావణుడు మాయారూపంలో వచ్చాడు.

రాముడు అతన్ని పర్మకాలలోకి ఆహ్వానించి కూచోబెట్టి, "మహార్షి, గ్రాహానికి ప్రధానమైనవేవి?" అని ఆడిగాడు. దానికి రావణుడు, "గ్రాసాలలో దర్శా, విత్తులలో నుష్టులూ, పవ్యులలో మినుమూ, చేపలలో రీయ్యా, జంతువులలో గోపుగాని, ఖాడ్ల మృగంగాని, బంగాయలెడిగాని ముఖ్యం. ఆయతి బంగారు లేణ్ణు ఇక్కడ దేరకపు; ఆవి హిమాలయాలలో గంగాజలం తాగుతూ నిషసిస్తున్నాయి," అన్నాడు.

అంతలోనే రాముడికి దూరాన బంగారు లెడి కనిపించింది. దానిని పట్టుకూనికి లక్ష్మి ఇణ్ణిపు పంపుదామంచే సమయానికి అతను ఎవరో మునులను చూడబోయాడు. అందు చేత రాముడు దానిని పట్టి తేవచానికి బయలుచేరాడు. రావణుడు చూస్తూండగానే లెడి రాముడి బాణాలకు అందక పాదల దూరి అదృశ్యమయింది.

అప్పుడు రావణుడు తన నిజస్వరూపంలో సీతకు కనబడి ఆమెను ఎత్తుకుని బయలుచేరాడు. సీత ఎలుగిత్తి కేక లు పెట్టింది. అది విని జటాయుపు ఆనే పకి రావణుడితో తలపడింది. రావణుడు దాని రాక్కులను ఖండించి, వెళ్ళిపోయాడు.

* * *

ఇక్కడ ఆయోధ్యలో భరతుడికి సీతాప హరణం గురించి, రామ లక్ష్మిజులు సుగ్రీవుడితో సఖ్యంచేసి, వాలిని సంహరించటం గురించి తెలిసింది. సీతను రావణుడు ఆప హరించాడన్న వార్త భరతుడికి గొడ్డలిపెట్టు ఆయింది. అతను కోపంతో తన తల్లి ఆయన

కై కే యెవద్దకు వెళ్లి, "నీకోక శుభవార్త తెచ్చాను. నీ మూలాన రాముడు అడవి పాలు కాగా, మహాపతిప్రత సీత ఆపహారించ బడంది. నీకు తృప్తి అయిందా? నిష్టు కోడ లుగా తెచ్చుకున్న కారణంగా మా వంసం మరొక కోడలని పోగట్టుకున్నది," అన్నాడు.

ఆతని సూచిపోటి మాటలు ఇక సహించ లేక కైకేయి భరతుడితో దశరథుడికి ప్రతి శేంకం కలిగేలాగు కాపం ఉండటం గురించి చెప్పింది. "ఆ కావ ప్రభావంపల్ల నేను రాముడి వనవాసం కోరాను," అన్నదామె.

"నా వనవాసం కోరలేకపోయావా?" అన్నాడు భరతుడు.

"నీవు మొదటినుంచీ దూరంగానే ఉంటివిగదా!" అన్నది కైకేయి.

"పథ్మలుగిణ్ణు ఎందుకు కోరావు?" అన్నాడు భరతుడు.

"పథ్మలుగు రోజులనవోయి, నేరుణారి పథ్మలుగిణ్ణు అన్నాను, నాయునా!"

అన్నది కైకేయి. ఈ విషయాలు అందరికి తెలుపునవి భరతుడు తెలుపుకున్నాడు. "అమ్మా, నీవల్ల తప్పులేదు. నీతో పరు మంగా మాట్లాడినందుకు క్షమించు," అన్నాడతను.

* * *

రాముడు రావణానుయుష్ణి చంపి, సీతను చెర విడిపించి, లంకకు కొత్తగా రాజైన విధి మణిదితో పస్తున్నట్టు జన్మస్తానంలో ఉండే ఆశ్రమవాసులకు తెలిసింది. వారు స్వాగత యత్నాలు చేశారు. ముని పత్నులు సీతను ఎంతో ఆదరించారు. భరతుడూ, మహా రాములూ పెద్ద సేనతోసహి అక్కిడికి చేయకున్నారు.

రాముడి కష్టాలు గడిచిపోయి, అందరూ సంతోషంగా ఒకచోట చేశారు. అక్కిడే రాముడికి మునులు రాజ్యాభిషేకం చేశారు. తరవాత అందరినీ ఆయోధ్యకు తీసుకు పోవబానికి పుష్పక విమానం వచ్చింది.

టెక్ వాంగు

పూర్వం జర్నలో టిల్ అని ఒక అకాయి వాడుండేవాడు. ఎప్పుడూ అబ్బాలాడుటమూ, ఎవరినే ఒకరిని ఏడిపించుటమూ వాడికి చిన్నతనం నుంచి అలవడ్చాయి. అయితే తప్పుడు పనులు చెయ్యటంలోకూడా వాడికి గం తెలివితేటలు మాని అందరూ వాళ్ళ మెచ్చుకునేవారు.

పసితనం నుంచికూడా అల్లరి చెయ్యటం తప్ప వాడు మరిక విద్య ఏది అభ్యసించ లేదు. తండ్రి వాడికి ప్యాపాయువు పనులు నేర్చుదామనుకున్నాడు, తల్లి వాడివేత కొన్ని ఇంటిపనులైనా చేయించుకుండా మను కున్నది. కాని వాడు ఇద్దరికి అందకుండా తిరిగేవాడు.

టిల్ పదహారో ఏట వాడి తండ్రి కాస్త్ర వనిపియాడు. టిల్ తల్లికి భర్తాచాయాన దుఖింతోబాటు తరగని దారిద్రూంకూడా దావరించింది.

"ఇప్పుడు మన గతి ఏమిటి? నువ్వు ఆక వాయిగా తరగక ఏదో ఒక వృత్తివిద్య నేర్చుకుని ఉన్నట్టయితే మనకి ద్వర్గతి రాక పోను!" అని తల్లి లబి లబి లాచింది. అయితే టిల్ కు మటుకు ఈగ లుట్టి నట్టయినా లేదు.

ఆఖరుకు ఇంట్లో ఒక చిల్లిగప్పగాని, ఒక చిన్న రొప్పుతుంపుగాని లేని పరిస్థితి ఏర్పడింది.

"ఎలాగైనా రొప్పులు సంపాదించకపోతే మనిద్దరికి ఇక పసే. పాపిష్టిదాన్ని, ఈరోజు చూటటానికి బిత్తికి ఉన్నాను!" అంటూ ముఖానికి చెంగు అడ్డం పెట్టుకుని తల్లి భోరున ఏడ్చింది.

"ఎందుకమ్మా ఏచుస్తామ్మా? నికు కాపలినింది రొప్పులేగద? తప్పానుండు!" అంటూ టిల్ నేరుగా బస్తికి వెళ్లి, ఒక మంచి రొప్పుల దుకాబం ప్రవేశింది, దుకాబం

దారుతే, "ఏమయ్యా, మా జమీందారుగారు ఈ ఉండి సత్రంలో మజలీ చేశారు. ప్రై మజలీకి తీసుకుపోవచ్చానికి సిబ్బుంది కంతా సరిపడే రొట్టెలు పట్టించుకు రఘ్యున్నారు. బంగారుకాను విలవకు రొట్టెలు ఎంచి నా వెంట మీ మనిషితో పంపుతావా? సత్రంలో ఉపిప్పిస్తాను!" అన్నాడు.

రొట్టె అమ్మువాడు తన పంట పండిం దనుకుని, టల్ ముందు వంగి వంగి సలాములు చేసి, తన నౌకరుచేత ఒక తట్టి నెండా రొట్టెలు పేర్చించి, టల్ వెంట పంపాడు. ఇద్దరూ సత్రానికి వెళ్లే దారిలో టల్ నౌకరుతే, "తట్టి వంకరగా పట్టుకున్నాపు.

రొట్టెలు కింద పడిపోగలవు జాగర్త!" అన్నాడు. నౌకరు తట్టును సరిచేట్టామన్నుకుని పక్కకు వంచాడు. ఒక రొట్టె కింద పడింది.

"మాసావా? నేను చెబుతూనే ఉన్నాను. ఈ కింద పడిన రొట్టె మా జమీందారుగారి కళ్ల పదిందంటే నిన్నూ, నన్నూకూడా నార తిసేస్తారు. వెంటనే దీన్ని తినుకు పోయి మంచిరొట్టె తీసుకురా. నేనిక్కడే ఉంటాను," అన్నాడు టల్.

తప్పంతా తనదే ఆనుకుని దుకాణం నౌకరు కింద పడిన రొట్టెతోనపో దుకాణానికి పరిగెత్తాడు. వాడు ఆలా కనుచాటు కాగానే టల్ రొట్టెల గంప ఎత్తుకుని వెగంగా తన గ్రామానికి వచ్చేశాడు.

"మాసావా, అమ్ము! వెన్నలాటి తెల్ల రొట్టెలు. మనం రెండు వారాలపాటు తిన వచ్చు. కొన్ని అమ్ముకోవచ్చు కూడానూ," అన్నాడు వాడు తల్లితో.

కాని ఆ రొట్టెలు ఎల్లకాలం రావుగద. మల్లీ తిండిలెని పరిప్రేక ఏర్పడింది. "ఏపనీ చెయ్యలేని సోమరిపోతుపు దాపరించాపు గదరా!" అని తల్లి కంట తడిపెట్టింది.

"సుహృదారుకో, అమ్ము. నేను రాజధానికి వెళ్లి విద్దైనా వని చూసుకుంటాను," అన్నాడు టల్. వాడు రాజధాని నగరంలో

ఒక రొట్టెలు చేసేవాడివద్దుకు వెళ్లి, అతని
కింద నౌకరుగా ఈదిరి రెండు రోజులు పని
చేశాడు. మూడేవారు దుకానుదారు పారు
గూరు పోతూ, “నేను రావటం అలస్యమవు
తుంది. రెపటి రొట్టెలు నువ్వే కాల్పాలి,”
అని బిల్లే చెప్పాడు.

“అలాగే కాల్పాల్నాను. కానీ ఏం కాల్ప
మన్నారు?” అని బిల్లే అడిగాడు.

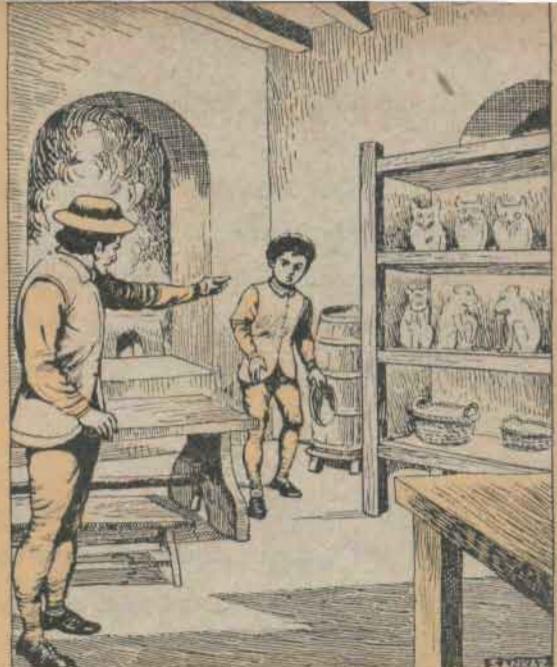
“ఏం కాల్పలంబా వెమిటి? గుడ్ల
గూబలూ, కోతులా కాల్పాల్వా? ఏం
కాల్పలో సికు తెలిదూ? అధికప్రసంగం
చెయ్యుకు,” అని యజమాని కోప్పుడు.

బిల్లే పంటనాలలోకి వెళ్లి పిండిఅంతా
గుడ్లగూబల ఆకారంలోనూ, కోతుల ఆకారం
లోనూ తయారుచేసి వాటిని కాల్పాడు.
మర్మాడు యజమాని తరిగి వచ్చేసరికి రొట్టె
లన్నీ గుడ్లగూబల రూపంలోనూ, కోతుల
రూపంలోనూ ఉన్నాయి.

“దొంగ వెధవా, ఏం పనిరా యిది?”
అన్నాడు యజమాని.

బిల్లే అమాయికప్ప మొహం పెట్టి, “మీరు
గుడ్లగూబలనూ, కోతులనూ కాల్పమన్నారు
గడా అని అవే కాల్పాను,” అన్నాడు.

యజమాని బిల్లే దపడలు రెండూ
వాయిగట్టి, “నీ మొహం నాకు మల్లీ

చూపించు. అయితే నా పిండికి సామ్యచ్చి
మరి వెళ్లు!” అన్నాడు.

“ఆ రొట్టెలను నాకిచ్చేస్తే పిండికి
డబ్బిప్పాను,” అన్నాడు బిల్లే. వాడికి యజ
మాని రెండు రోజుల జీతం బాకి ఉన్నాడు.
దానికి తన జేబులో ఉన్న చిల్లర దబ్బులు
జతచేసి యజమానికిచ్చి తాను కాల్పిన
బామ్మకొట్టెలను తిసుకుని టల్ పెద్ద చర్చి
సమిపానికి వెళ్లాడు.

అనాడు ఒక పుఱ్యదినం. బిల్లే చర్చి
వాకిటి నిలబడి, “గుడ్లగూబ కావాలా? కోతు
కావాలా?” అని వచ్చేపాయే జనాన్ని అడగ
సాగాడు. వాడమ్మె వింతరొట్టెలు చూసి

ఆందరూ విరగబడి నవ్వారు. చాలామంది వాటిని కొన్నారుకూడా. త్వరలోనే రాచ్చలు భాళీ అయి టిల్ బేబులు చిల్లర డబ్బులతో నిండాయి. వాడా డబ్బు తిసుకుని ఇంటికి వెళ్లాడు. తల్లి కొడుకులు చండగకూడా చేసుకున్నారు.

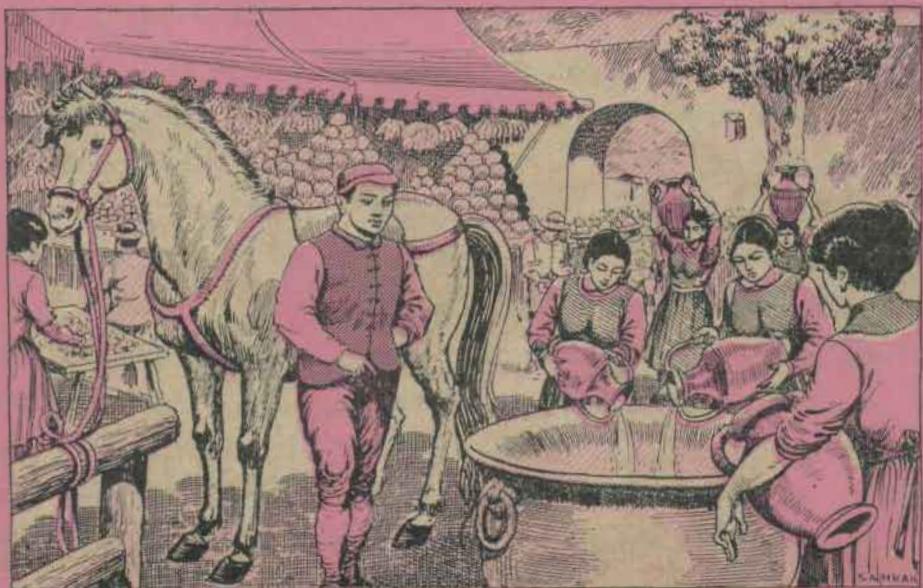
* * *

టిల్ కు ఏపసీ చెతకాకపోయినా జనాన్ని మొనగించి డబ్బులు సంపాదించే మార్గాలు చాలా తెలుసు. ఇలా సంపాదించిన డబ్బుతో వాడు ఒక గుర్రం కొని దానిమిద ఎక్కు జర్మనీ అంతట తిరుగుతూ జనాన్ని రకరకాలుగా ఏడిపంచుకుతిన్నాడు.

ఒకరోజు వాడెక పట్టణం చేరి సంతకు వెళ్లాడు. అక్కుడికి చాలామంది అడవాళ్లు పాలు అమ్ముకోవటానికి వచ్చారు. టిల్ ఒక పెద్ద గంగాళం తెచ్చి ఒక చోట ఉంచి, "దిని నిండా పాలు కావాలి. ఇతరులిచ్చే ధరకన్న తాప్త ఎక్కువే ఇస్తాను," అని పాలవాళ్లతో అన్నాడు. ఒక్కు క్కు పాల మనిషి వచ్చి పాలను గంగాళంలో కుమ్మ రింది డబ్బు అడగ నారంథించింది.

"గంగాళం నిండేదాకా ఎవరికి డబ్బు వ్యాసు," అన్నాడు టిల్.

చివరకు గంగాళం నిండింది. టిల్ పాల వాళ్లతో, "ఇవాళకు నాకీ పాలు చాలు. మీ

ఉబ్బులు లెక్కచూసి రెండువారాల తరవాత ఉపైను. అంతదాకా అగటం ఇష్టం లేనివాళ్లవైనా ఉంటే వాళ్ల పాలు వాళ్లు తీసుకోవచ్చు,” అన్నాడు.

వెంటనే పాలవాళ్లందరూ ఎగబడి తమ తమ వంతు పాలు గంగాళం సుంచి తీసుకోవచూసి ప్రయత్నించారు. చిన్న దెమ్మీ అయింది. ఎక్కువ పాలు నేలపాలయాయి. అ అడవుడిలో టిల్ జారుకున్నాడు.

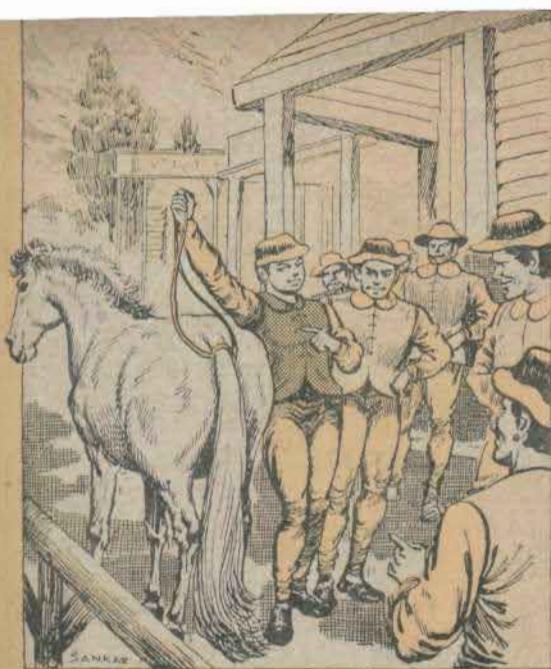
* * *

ఒకపాడు టిల్ వద్ద ఉన్న దబ్బంతా అయిపోయి, తన గురాన్ని అమ్ముకోవలసిన గతి వచ్చింది. కానీ వాడికి గురాన్ని

అమ్ముటం ఏమీ ఇష్టంలేదు. అందుచేత గురాన్ని అమ్ముకుండానే ఉబ్బు సంపాదించ బానికి ఒక యుక్తి చేశాడు.

వాడు ఒక సత్రానికి వెళ్లి ఆక్కడి గురాల కొట్టంలో తన గురాన్ని కట్టసి, రచ్చసాధికి వెళ్లి ఆక్కడ చేరినవారిలే, “నాడగీర ఒక విచిత్రమైన గురం ఉన్నది. అటువంటి గురం ప్రపంచంలో ఎక్కుడా ఉండడు. దాని తేక ఉండపలసినచేట తల, తల ఉండపలసినచేట తేకా ఉన్నాయి. అయ్యల్లారా, ఒక్క చిన్న రాగి కాసు చెప్పున ఇచ్చారంటే మీకి ఆధ్యాత్మమైన గురాన్ని చూపిస్తాను. సంకోచించ

కండి, కాసులిచ్చి ఈ అద్భుతమైన గుర్రాన్ని చూడండి!” అని ఎలుగెత్తి చెప్పాడు.

వింత చూడాలని అందరికి నరదాగానే ఉంటుంది. అందుచేత జనం ఈ వింత గుర్రాన్ని చూడటానికి టల్ చుట్టూ మూగి రాగికానులు వాడి టోపీలో వేశారు. వాటిలో వాడి టోపీ నించి నిండి. తర వాత వాడు ఆ జనాన్ని సత్రానికి తీసుకు పోయి, అక్కడ కొట్టంలో కట్టిఉన్న తన గుర్రాన్ని చూపాడు. ఆ గుర్రంలో వాళ్ళు చూసిన వింత ఏమిటంటే కట్టుతాడు దాని మెడకు కట్టి ఉండటానికి బదులు తోకకు కట్టి ఉన్నది!

కాసులిచ్చినవారిలో కొంతమందికి కోపం వచ్చింది, తాని ఎక్కువ మంధి టల్ ర్యుక్కి విరగబడి నష్టయించాడి వాళ్ళు కూడా నష్ట్య ఆపుకోలేకపోయారు. టల్ దేహశుద్ధి కాకుండా తప్పించుకున్నాడు.

* * *

ఇంకోకసారి టల్ తన గుర్రం ఎక్కు ఒక సగరాన్ని చెరుతూండగా నగరం వెలపల వాడికి వన్నెందుమంది గుడ్డి బిచ్చగాళ్ళు కనిపించారు. వాడు వాళ్ళను పలకరించి, “పాపం, మీరిలా అదుక్కుతింటూ ఎంత కాలంగా కష్టపడుతున్నారో, కొద్దిరోజుల పాటు మంచి వసతి గృహంలో హాయిగా ఉండకూడదూ?” అన్నాడు.

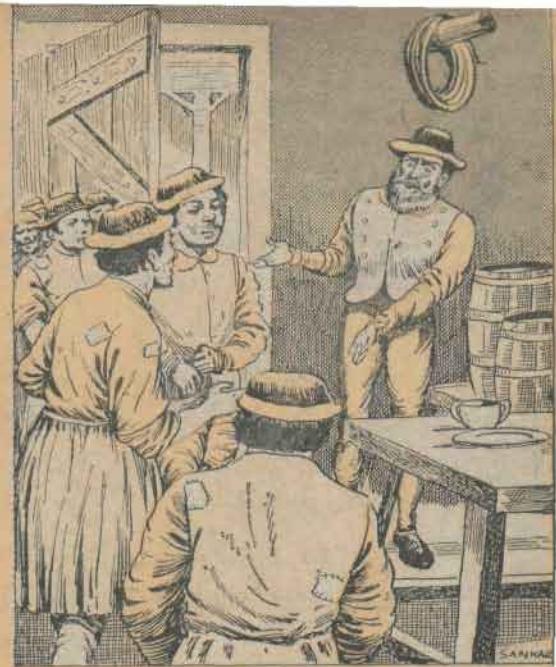
“మా కంత అ దృష్టి మా, బాబూ? మమ్మల్ని వసతి గృహంలో ఉంచి తీండి పెట్టే ధర్మదాత ఏడి?” అని గుడ్డి బిచ్చ గాళ్ళు ఆన్నారు.

“ధర్మం చెయ్యటంకంటే పుణ్యం మరొకటి ఉన్నదా? నెనె మీకు ధర్మంచేస్తాను. ఇవిగో, మీ వన్నెందుమందికి వన్నెందు బంగారు కాసులు! వీటని తీసుకుపోయి నగరంలో ఉండే గొప్ప వసతి గృహంలో విలయినన్ని రోజులుండంది!” అంటూ కాసులు చప్పడు చేశాడు.

టల్ ఆ కాసులను ఏ ఒక్క విచ్చగాడి చెతిలోనూ పెట్టలేదు. కానీ వాళ్లు గుడి వాళ్లు కావటంచెత ఆ సంగతి గ్రహించలేక, తమలో ఏవలో ఒకరికి పన్నెండు బంగారు కాసులు అందాయనుకున్నారు.

తరవాత ఆ విచ్చగాళ్లు సగరం ప్రవేశించి దారివెంట జనాన్ని ఆడుగుతూ సగరంలో ఉన్న పసతి గృహంల్ని తిలోకి మంచిదానికి వెళ్లారు. పసతిగృహ యజమాని వాళ్లని చూసి, "ఏయి, ఇది విచ్చగాళ్లుండే చోటు కాదు, పదండి, పదండి!" అని అదలం చాడు. కానీ వాళ్లు, "ఏమయ్యావే, మేం విచ్చానికి రావటంలేదు. మాదగ్గిర పన్నెండు బంగారు కాసులున్నాయి. మా తిండికి శాగుటుకూ అయ్యే ఖర్చు ఇచ్చుకుంటాంతే!" అన్నారు. పన్నెండు బంగారు కాసులున్నా యని పసగానే పసతిగృహ యజమాని పారిని ఎంతో మర్యాదతో లోపలకు తిముకుపోయి వారికి గదులు చూపించి, అన్న సోక ర్యాలూ అమర్చాడు.

ఒక వారంపాటు ఆ విచ్చగాళ్లు కుష్టగా తిన్నారు, మెత్తనిపక్కలమీద పదుకున్నారు. వారికి రాబోపచారంగా జరిగిపోయింది. తరవాత యజమాని వారిపద్మకు పచ్చి, "అయ్యులారా, ఇక మీరు మీతబ్బు నాకిచ్చి య్యండి!" అని కందరు విచ్చగాళ్లు

మీదారిన మీరు వెళ్లవచ్చు. ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క బంగారు కాను విలప ముద్దింది," అన్నాడు.

విచ్చగాళ్లు నిట్టూర్చి, "ఆ పున్యాత్ముడి దయవల్ల వారం రోజులు సుఖపడ్డాం. మనకూ సుఖానికి ఇవాళతో రుఱం తీరి పోయింది," అన్నారు. కానీ వారిలో ఏ ఒకడూ కాసులు తిని పసతిగృహ యజమాని కిప్పలేదు.

"డబ్బు! డబ్బు! ఎంత సేపు చెస్తారు?" అని యజమాని తెందరచేచాడు.

"డబ్బు ఎవరిదగ్గిర ఉన్నదే, ఇచ్చే య్యండి!" అని కందరు విచ్చగాళ్లు

అన్నారు. తరవాత, నాదగ్గిర లేదంటే, నాదగ్గిర లేదని వన్నెండుమంది అనేశారు.

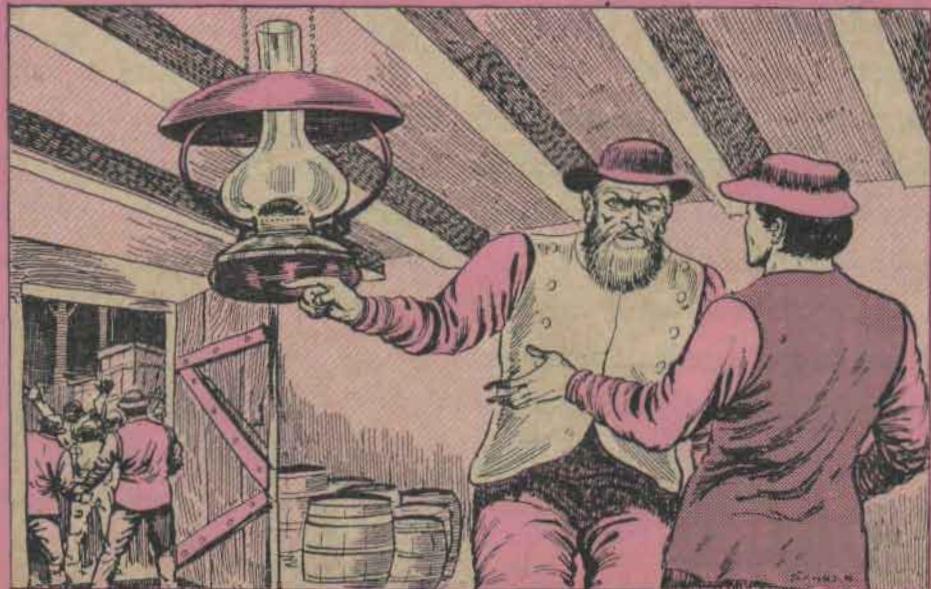
తాను మోసపోయినట్టు తెలసి వనతి గృహ యజమాని మంండిపడి చిచ్చగాళ్లను తిట్టాడు. "అయ్యా, ఇది నిజంగా మాతప్పు కాదు. ఆ పెద్దమనిషి ఎవడే మమ్మల్ని బాగా మోసించాడు," అన్నారు చిచ్చగాళ్ల భయంతో పణికిపొతూ.

"ఆదంతా నాకు తెలిదు. మీరు నాకు ఉబ్బిస్తూరా, జైలుకు నడుస్తూరా?" అన్నాడు వనతిగృహ యజమాని. అయిన వారందరినీ బయటిక గంటి పశువుల కొట్టంలో పెట్టి

అనమయానికి టిల్ ఆక్స్ డికి వచ్చాడు. వాడు తన బిచ్చగాళ్లపైన ఒక కన్నువేసే ఉంచాడు. వాడు వనతిగృహ యజమానితో "ఇదేమిటి, ఈ మనుషులను ఇలా బందెల దెడ్డిలో పెట్టావు? అతిథులను ఇలాగేనా చూసేది?" అన్నాడు.

"వాళ్లు అతిథులా? దొంగముండా కొడుకులు! నన్ను మోసం చేశారు!" అంటూ యజమాని జరిగిన సంగతి టిల్ కు చెప్పాడు.

"పాపం, వాళ్లివ్వయలినిన డబ్బు మరెవ రైనా ఇచ్చే పక్కంలో ఆ వన్నెండుమంది గుర్తివాళ్లనూ వడిచిపుచ్చుతావా?" అని టిల్ అడిగాడు.

“నాకు కావలిసింది డబ్బు. ఈ బిచ్చ గాళ్ళు నాకిందులు?” అన్నాడు పనతిగృహ యజమాని.

“ద బ్రీచ్చే వా దు దె రు కు తా దే మో చూస్తాను. ఈ మహానగరంలో ధర్మదాతలే ఉండరా?” అంటూ టిల్ బయలుదేరి ఒక మతగురువు వద్దకు వెళ్ళి, “అయ్యా, ఒక ఆభాగ్యుడికి సైతాను లోక నానాబాధా పెడు తున్నది. దాన్ని పదలగట్టి పుణ్యం కట్టుకో గలరా?” అని అడిగాడు.

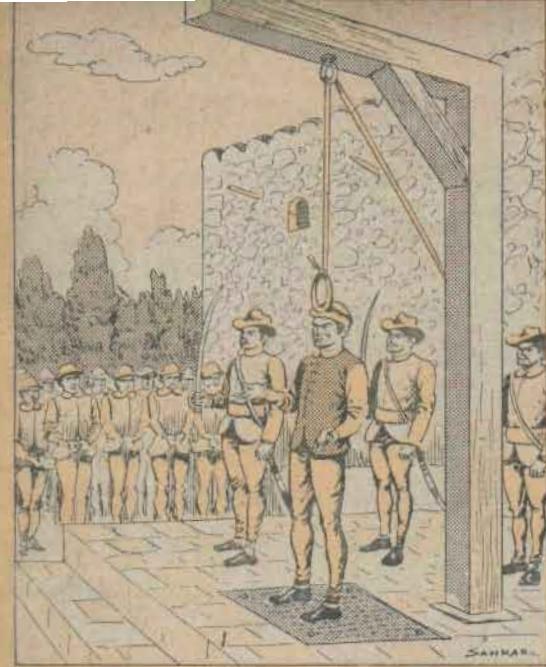
“అలాగే, నాయనా. ఏలు చూనుకుని ఆ మనిషిని నా దగ్గరికి తిసుకురా!” అన్నాడు మతగురువు.

టల్ పనతి గృహనికి తిరిగి వచ్చి యజమానతి, “అద్యప్పవశాత్రా ఒక మతగురువు దెరికాడు. బిచ్చగాళ్ళు నీకి వ్యవలిసిన మొత్తం ఆయన ఇస్తాడట. నా మాట నమ్మకం లేకపోతే నీ భార్యాను ఆయన పద్దకు నా వెంట పంపు.” అన్నాడు.

పనతిగృహ యజమాని భార్యా టిల్ వెంట మతగురువు వద్దకు వెళ్లింది. టిల్ ఆయనతి, “అయ్యా, నేను చెప్పిన పెద్దమనిషి భార్యే ఈమె. ఆ పెద్దమనిషి కోరిక తీరుస్తారు గద!” అన్నాడు.

“ఏమమ్మా, నీ భర్తను ఏమీ విచారించ వద్దని చెప్పా. భయపడ వలసిందేమీ లేదు.

ఉండటంచేత పనతిగృహ యజమాని ఏమీ
చేయలేకపోయాడు.

* * *

టిల్ చేసే దుండగాలు ఎంతకాలమని
సాగుతాయి? ఒకసారి వాణ్ణి అధికారులు
పట్టుకుని, విచారణ జరిపి, మరణికి విధిం
చారు. ఉరితిసే ఘడియ వచ్చేసరికి ఉరి
కంబం వద్ద జనం గుంపులు గుంపులుగా
గుమికూడాడు. చాలామందికి టిల్ అలా
చాపటం ఏమీ ఇష్టంలేదు.

టిల్ను తెచ్చి ఉరికంబం ఎక్కుంచి,
ఒక కొత్త తాడుకు ఉచ్చపెట్టి దాన్ని అతని
మెడకు తగిలించారు. ఉరితిసేవాడు టిల్తో,
“ఎమైనా చెప్పుకుంటావా?” అని అడగాడు.

టిల్ ఆక్కుడు చేరిన ప్రజలను ఉద్దేశించి,
“నేను కొద్దిసేవల్లో చనిపోయేతున్నాను,
నాకి శక తగినదే, ఎందుకంటే నేను చాలా
పాపాలు చేశాను. కానీ, మహాఱాజులారా,
నాకు ఒకే ఒక కోరిక ఉన్నది. నాకు మీరు
ప్రాణిదానం చేయువద్దు, డబ్బా దసకమూ
ఇప్పువద్దు. మీకు కెంత ఖర్చు తగ్గించాలనే
నా ఉద్దేశం!” అన్నాడు.

నగరపాలకులు తమలో తాము సంప్ర
మోనం బయటపడింది. కానీ ఆప్యటికే
తించుకుని, “పీడు ఖర్చు తగ్గించే పక్షంలో
పీడి కోరిక మనం ఎందుకు కాదనాలి?”

ఆనుకుని, అతని ఆఖరుకోరిక నెరవేరుస్తా మని మాట ఇచ్చారు. కానీ ఆ కోరిక మూలంగా మరణదండ్రన రద్దు కావటం జరగుచూడదని, ప్రభుత్వ ఖర్చు నిజంగా తగ్గాలనీ ఆన్నారు.

“మీకు ఎంతో కృతజ్ఞాని. నా కోరిక ఏమంటే, నన్ను ఉరి తియటానికిగాను మీకు ఉమ్మిది ఖర్చుకూడా కాకూడదనే. ఈ కొత్త తాడు ఎందుకు ఖర్చుచేస్తారు. నాకు ఒక పాతతాడు తెచ్చి ఇవ్వండి. దానితో నన్ను నేనే ఉరి వేసుకుంటాను. ఉరి వేసే మనిషికిచ్చే ఉబ్బుకూడా మిగులుతుంది,”

అన్నాడు టిల్. అందరూ తృప్తిపడ్డారు.

టిల్ మెడకు ఉన్న ఉచ్చు తిసి, వాళ్ళు ఉరికంబం నుంచి దిగి రానిచ్చారు, వాడి చెతికి ఒక పాత తాడు ఇచ్చారు. వాడు పుర పాలకులతో, “కృతజ్ఞాని! ఈ తాటితో నాకు విరామం దేరకగానే, అంటే చెయివిలు చూసుకుని, ఉరి పోసే సుకుంటాను,” అంటూ జనంలో పడి జారుకున్నాడు. వాడి యుక్కి చాలామంది సంతోషించారు.

* * *

టిల్ ఖ్యాతి జర్చునీ దారి ఇతర దేశాలకు కూడా పాకింది. పోలెంటు దేశపు రాజు హస్య ప్రియుడు. ఆయనవద్ద ఇద్దరు విదూ

షకులుండేవారు. ఆయన టిల్ చాతుర్యం గురించి విని, తన విదూషకులతో పోటిచెసి గెలవచుని టిల్కు ఆహ్వానం పంపాడు.

ఆ ప్రకారమే టిల్ పోలెంటు వెళ్లి రాజు గారిని దర్శించాడు. ఆయన వెంట ఆయన విదూషకులిద్దరూ ఉన్నారు. వారు టిల్ ను పులుపుగా జయిస్తారని రాజుగారి ఆశ. ఆయన వారు ముగ్గురితే, “మీలో ఎవరు గొప్ప కోరిక కోరితే వారికి నేను బహుమతి ఇస్తాను,” అన్నాడు.

రాజుగారి విదూషకులలో ఒకడు, “సా కోరిక వినండి. ఆకాశమంతా కాగితమైపోయి, సముద్రమంతా సిరా అయిపోతే ఆ కాగితం

మిద ఆ సిరాతే నాకు కావలిసిన ధనం ఎంతే రాయగలుగుతాను!" అన్నాడు. రాజు సవ్యి, "చాలా బాగుంది," అన్నాడు.

రండవ విదూషకుడు, "నా మిత్రుడు కోరినంత డబ్బు నాకు వచ్చినట్టయితే దాన్ని ఉంచుకూనికి ఆకాశంలో ఎన్నో నక్షత్రాలున్నాయో అన్ని కోటులు నాకు కావాలి!" అన్నాడు. "ఇది ఇంకా బాగుంది," అన్నాడు రాజుగారు.

తరవాత టిల్ రాజుగారితే, "మహారాజా, నాకు వేరే కోరిక ఏమీ లేదు—నేను విరిద్ధరికి వారసుడు కావాలి, తమరు పీరిద్దినీ ఉరి తియించాలి!" అన్నాడు.

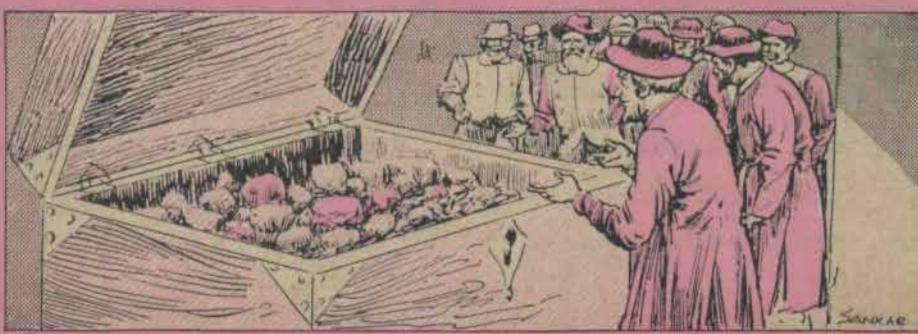
రాజుగారు ఈ మాటలకు విరగబడి సవ్యి బహుమానాన్ని టిల్కు ఇచ్చేశాడు.

ఈ విధంగా టిల్ దీర్ఘ కాలం ఆకతాయిగా జీవించి వృద్ధాప్యంలో మరణించాడు. చచ్చి పోతూ కూడా వాడు తన ఆకతాయి గుణాన్ని మానలేదు. వాడు తన మరణశయ్యాపైన తండి ఒక మరణాననం తయారు చేయించి, ఆందులో ఇలా రాయించాడు:

"నా శయ్యకు సమీపంగా ఉన్న ఇనప పెట్టులో గల నా సాత్తులో ఒకపంతు చర్చికి, ఒకపంతు నా మిత్రులకూ, మరొకపంతు నేను చనిపోయే నగరానికి చెందాలి! నేను చనిపోయినాక సరిగా ఒక్క మాసానికి ఇనప పెట్టును తెరిచి, నా సాత్తును ప్రవిధంగా నగర పాలకులు పంచిపెట్టాలి!"

తరవాత టిల్ చనిపోయాడు. టిల్ పేరు ప్రభ్యాతుబు కలవాడు కావటమే గాక, తన యావదా స్తిలో మూడొపంతు నగరానికి ఇచ్చేస్తున్నాడుగనక నగర పాలకులు మహావైశవంగా టిల్కు అంత్యక్రియలు జరిపి, ఎంతే ఖర్చుచేసి అతనికి ఒక పాలరాతి విగ్రహంకూడా వేశారు.

నెల గడిచింది. అధికారులు వచ్చి ఇనప పెట్టు తెరిచి చూస్తే ఆందులో కంకరరాణ్ణ తప్ప ఇంకేమీ లేవు!

గంగావతరణము

ప్రపంచ యాణానము

సగరు ఉన్నడి మహారాజు
చాల గాప్ప బలవంతుడు.
అతనికి ఇద్దరు భార్యలు,
అఱవైల కుమారులు.

ఆ రాజుక ఆశ్వమేధ
యాగమ్మును చేయ ఉలచి
గుళ్ళమ్మును పూజ చేసి
కొడుకులతే పాగనంపె.

కదము త్రైక్లింగు నురుగు గ్రస్కిల్గు,
కాళ్ళ వెంట దుమ్ము రేపి,
అళ్ళుసాచి ఆ గుళ్ళమ్ము
అడ్డు లెక పరుగెత్తును.

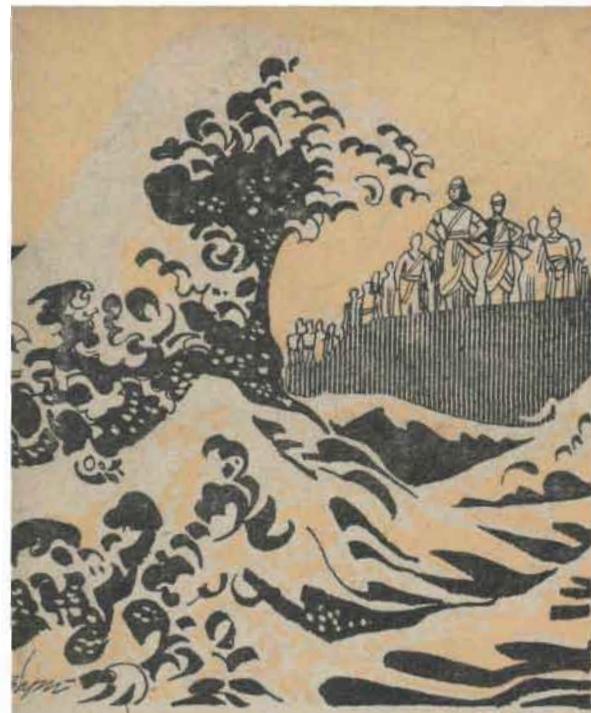
కాల్పులమ్ము కదల నపుడు
కలకలమని కలకలమని;
గజబలమ్ము కదిపె నపుడు
గళగళమని గళగళమని.

తఱల పచ్చ రథబలమ్ము
ధనధనమని ధనధనమని;
దుగ్గజించె తురగబలమ్ము
టకటకమని టకటకమని.

దండు లిట్లు తఱలి పోవ
ధరణ యొల్ల దద్దరిల్లి;
దు మ్ముల్లెడ చిమ్ము రేగి
క్రమ్ముకొనెను నలుదిక్కుల.

దేవలోకమనకు రాజు
దేవేంద్రుడు చూచినాడు,
సగరరాజు యజ్ఞమ్మును
సైవ లేక పొయినాడు.

వడివడి చను గుళ్ళమ్మును
ఒడిసి పట్ట దేవేంద్రుడు
ఎవ్వారికి తెలయకుండ
ఎటుకో కొని పొయినాడు.

చైత్రియశాయసము :

అశ్వమేధ యాగ మెల్ల
అంతరితో ఆగి పోయె.
కొడుకుల విలిపించి రాజు
కోపముతో ఇట్లు పరికి :

“ వెతకి రండు గుఱ్ఱమ్మును
బ్రతుకనీను లెకపొతె— ”
అనుచు కన్ను లెఱ్ఱ చేసి
అన తెచ్చే సగరరాజు.

కొడుకు లెల్ల కదలినారు
గుఱ్ఱమ్మును వెదుటకై
రకరకాల వాజులపై,
రయము మీఱు తెజులపై.

పట్టుణాలు తిరిగినారు,
పల్లెటూళ్ళ కరగినారు;
ఏ చేటను యజ్ఞాశ్వాపు
అచూకి దేరక లేదు.

కొండల పయి కెక్కినారు,
గుహల జోచ్చి వెదకినారు;
ఏ చేటను యజ్ఞాశ్వాపు
అచూకి దేరక లేదు.

బహు వనాలు పరికించిరి,
గహనాలను గాలించిరి;
ఏ చేటను యజ్ఞాశ్వాపు
అచూకి దేరక లేదు.

ఆటు భూమికి నలువైపుల
ఎటు చూచిన జలమయమ్ము.
ఆ సీళ్ళటు పోయి పోయి
అక్రమించే నాశము.

అపలి ఒడ్డు కానరాని
అంతు లేని దది సంద్రము.
నురుగులతో తరగలతో
పొరలి పొర్లి పదుచుండెను.

ఒన గాని సగరపుత్తు
లాపంతయు భయము లెక
అం దెల్లరు దూకినారు,
హయము వెదక సాగినారు.

ఎంత వెదక నప్పటిక,
ఎంత ఈది నప్పటిక,
హయము జాడ లేకుండెను ;
అవలి ఒడ్డు రాకుండెను.

వడి వడిగా ఈది వారు
నడి నంద్రము చేరివారు.
గుళ్ళ మింక కనబడ దని
గుబులు పుట్టె నందకెకిని.

మొనలి గుంపు పయిక లేది
మునుగుచుండె పుటుకు బుటుకు;
చెరలాడు తిమింగిలాలు
తిరగుచుండె సటకు నిటకు.

రిప్పు మంచు పోరు గాలి
రెగి త్రేపు లిడుచుండెను;
సుడిగుండము గుడగుడమని
సుట్టు తరిగి పడుచుండెను.

సుడిగుండము లోని కేగి
చూచివారు రాకొమరులు.
అచట నెక్కు గుహ యున్నది,
ఆడుగ వైక రా యున్నది.

సగరసుతులు చెవి యొగ్గిరి,
చప్పు డెడో ఆలించిరి ;
గుండు రాయి పెల్లగించి
గుహ లోనికి జోర బాణిరి.

అంధకార బంధురమ్ము
ఆ మహా గుహలయమ్ము;
కన్న పాడుచుకొన్న గాని
కానరాని పెను చీకటి.

ఆ చీకటి గుహ లోనికి
అధుగులలో అడుగు లిడుచు
బదిగి బదిగి రాకొమరులు
ఒక్క రోకరు పోయినారు.

చీకటి మటుమాయ మయ్యె ;
చెట్ల గుంపు ఎదు రమ్మెను ;
బదిగి బదిగి రాకొమరులు
ఒక్క రోకరు దాటినారు.

బున్న మనుచు పాము లన్నె
పుట్టుల తిరుగాడుచుండె;
ఒదిగి ఒదిగి రాకొమరులు
ఒక్క రొకరు నడచినారు.

ఆచ్చుట నెక చెట్టు క్రింద
ముచ్చుటెన అరుగు మీద
ముని యొక్కడు కూర్చుండెను,
కనులు మూసికొని యుండెను.

అతని వెనుక ప్రక్కననే
హాయ మున్నది! హాయ మున్నది!
ఆచ్చముగా సగరరాజు
హాయమే యది! హాయమే యది!

గుళ్ళ మపుడు మేత మాని
గుర్తు పట్టి సకలించెను.
మునిని చూచి రాకొమరులు
కను లెఱగ చేసినారు.

మునియొ దెంగ అనె నెక్కడు;
ముని ముచ్చని పలిక సెకడు;

ముని మాత్రము కదలకుండ
కనులు మూసికొని యుండెను;

తిట్టు దనెను మణి యొక్కడు,
కొట్టు దనెను వే తొక్కడు;
ముని మాత్రము కదలకుండ
కనులు మూసికొని యుండెను.

రాకొమరులు రెచ్చి పోయి
లాగినారు ముని గడ్డము.
ముని యుంతట 'హు' మ్యూటంచు
కనులు తెఱచి చూచినాడు.

ముని చూపుల కోపాగ్నికి
కనకన ముని తగుల బడిరి
ఆదాపున వా రండణ,
బూది కుప్ప లైపోయిరి.

ముని మాత్రము ఎప్పటి వలె
కనులు మోడ్డి కూర్చుండెను;
పాతాళపు గుహ నంతను
భస్మరాసి ముంచెత్తెను! — (పటమం)

అంగంసామ్యాతి

[14]

అంగుధిమాలుడి తల్లి దండ్రులు తమ కొదుకుకోసం అరణ్యమంతా వెతికారు, కానీ వాడి జాడ లేకపోయాంది. సైన్యాన్ని తీసుకుని అరణ్యానికి వెళ్ళి తన ప్రజల పారిచి యముడుగా ఉన్న అంగుధిమాలుణ్ణి చంపు తానని మాట ఇచ్చిన రాజుగారు తీరా వెళ్ళి పలసి వచ్చేసరకి భయపడ్డారు. అందుచేత ఆయన బుద్ధుడి సలహాకోసం విహారానికి వెళ్లి బుద్ధుడి కాళ్ళుపై పడ్డారు.

“రాజు, ఏం జరిగింది? బింబిసారుడు నీతే కలపించాడా? ఏకాలానగర రాజులు గాని, ఇతరలుగాని నీటై కత్తికట్టారా? నీకు వచ్చేన అపద ఏమిటి?” అని బుద్ధుడు రాజు నడిగాడు.

“అదేమీ కాదు. నేను అంగుధిమాలుడని పూంతకుణ్ణి పరిమార్పుచానికి అరణ్యానికి బయలుదేరుతున్నాను,” అన్నారు రాజు.

“అతను ఇష్టపు అయి ఉంటే ఏం చేస్తాపు?” అని బుద్ధుడు అడిగాడు.

“తగిన విధంగా అర్పిస్తాను!” అని రాజు జవాబు చెప్పారు. అయితే అలాటి పాపిని బుద్ధుడు తన శిష్యకోటిలో చేయు కుంటాడని ఆయన ఒక్కునాటకి అనుకోలేదు. కానీ ఆగజదెంగ ఆ కీళాన ఆ విహారంలోనే ఉన్నాడని తెలిసేసరకి రాజుకు ముచ్చేముటలు పోయాయి.

“రాజు, సివు భయపడువలిసిన అవసరమేమీ లేదు!” అని బుద్ధుడు ఆయనకు

దైర్యం చెప్పాడు. బుద్ధుడు యిలా అన్నానే రాజు తెలుకుని, "స్వామీ, అతను ఎక్కుడు ఉన్నడే నాకు చూపండి!" అన్నాడు.

ఆయన అంగుళిమాలుడి ముందు నిలింపి తన కాసెకోక విప్పి అతనికి సమర్పించాడు, కాని అంగుళిమాలుడు దాన్ని స్వీకరించలేదు.

"ఇది చాలా అద్భుతం! ఇంత మార్పు ఈ మనసిలో ఎలా వచ్చింది?" అన్నాడు రాజు ఆశ్చర్యపూతు.

తరవాత అంగుళిమాలుడు ఖిడ్కాపూత తిరుకుని తన గ్రామంలో భిక్కు వెళ్ళాడు. అతన్ని చూసి జనం భయపడి పారిపో

యారు, ఎవరూ భిక్ పెట్టలేదు. అతనికి ఆకలి దహించుకొతున్నది. అతను నగరానికి తిరిగి వచ్చి ఆక్కుడ ఒక త్రీ ప్రసిద్ధం వించలేక బాధవడుతూండటం చూశాడు. అమోదీద అతనికి ఎంతో కనికరం కలిగింది. 999 మందిని నిశ్చింతగా హత్యచేసిన ఆమనిషి బుద్ధుడి అనుచరుడయాక ఒక త్రీ పడే ప్రసవ వేదనకు కరిగిపోయాడు.

అతను విహారానికి తిరిగివచ్చి బుద్ధుడితో ఆ త్రీని గురించి చప్పాడు.

"నేను ఈ జన్మలో బుద్ధిపూర్వకంగా విప్రాతినీ హంసించనివాళ్ళి అయినట్టయితే ఈ త్రీ సుఖంగా ప్రసవించుగాక!" అని సత్యప్రమాణం చెయ్యాడు. అమె ప్రసవిస్తుంది," అన్నాడు బుద్ధుడు.

"స్వామీ, నేను ఆనేకమందిని హత్య చేశాను. అసత్యప్రమాణం చెయ్యలేను," అన్నాడు అంగుళిమాలుడు.

"నిజమే కాని, నీవు హత్యలు చేసినది ఈ జన్మలో కాదు. నీవు నాడగ్గిర చేరాక ఇంకోక జన్మ ఎత్తావు. ఆకారబలంపల్లి, నీవు చేసేది అసత్యప్రమాణం కాదు," అన్నాడు బుద్ధుడు.

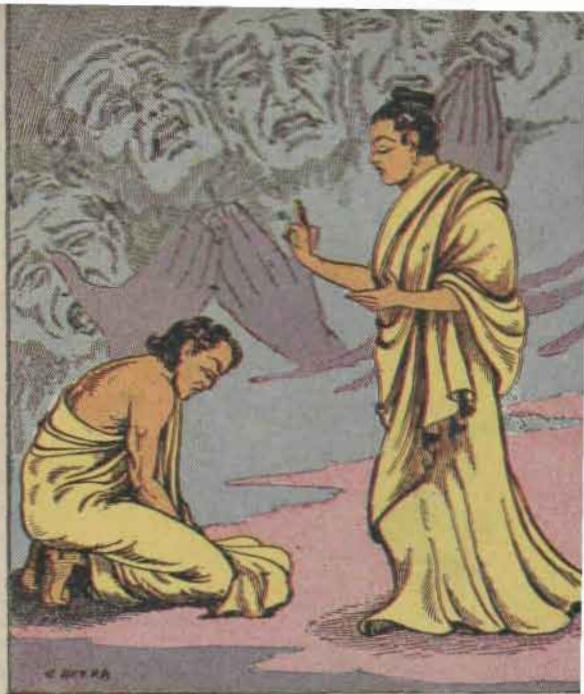
అంగుళిమాలుడు నగరానికి తిరిగి వెళ్ళి ప్రసవించలేక బాధవడుతున్న త్రీ వద్ద

బుద్ధుడు చెప్పిన విధంగా సత్యప్రమాలాం చేయాడు. మురుక్కలామే ఆ స్త్రీకి ముఖప్రవంపం అయింది. ఈ ప్రవంపం జరిగిన చేటి ఒక భవనం కట్టారు. రెగులైన స్త్రీలు ఆ భవనం లోకి అడుగు పెట్టాయి అంగుళిమాలు ది ప్రభావంచేత వారి రోగాలన్నీ పోయేపట.

తనను చూసి భయపడి భుక్ పెట్టాని వాళ్ళను చూసి అంగుళిమాలుడు చాలా బాధపడేవాడు. తాను చేసిన హత్యలుకూడా అతన్ని చాలా బాధించేవి. తన చేతిన చచ్చి పోయినవారు తమ ప్రాణాలు తిమువద్దని, తమపై కరుణ చూపమనీ, తాము చస్తే తమ చిద్దలు అనాధలైపాతారనీ ఎస్సే విధాల బతిమాలారు. ఆ సంగతులు స్వరించుకుని అతని గుండె కొట్టుకుపోయేది. అతను ఇలా బాధపడుతూంటే బుద్ధుడు అతన్ని టుడార్చి, "వాటిని గత జన్మ వృత్తాంతాలుగా భావించు" అని హతహోధ చేసేవాడు. కిందటి జన్మలో చేసుకున్న ఘలితాలు అనుభవించబానికి విచారించటం అంత ముఖ్యం కాదని, ముందుజన్మ లేకుండా చేసుకోవటమే అన్నిటికన్న ముఖ్యమనీ అయిన అనేవాడు.

అంగుళిమాలుడిలాగే ఇంకా ఎందరో దెంగలూ, హంతకులూ బుద్ధుడి ప్రభోధాలు

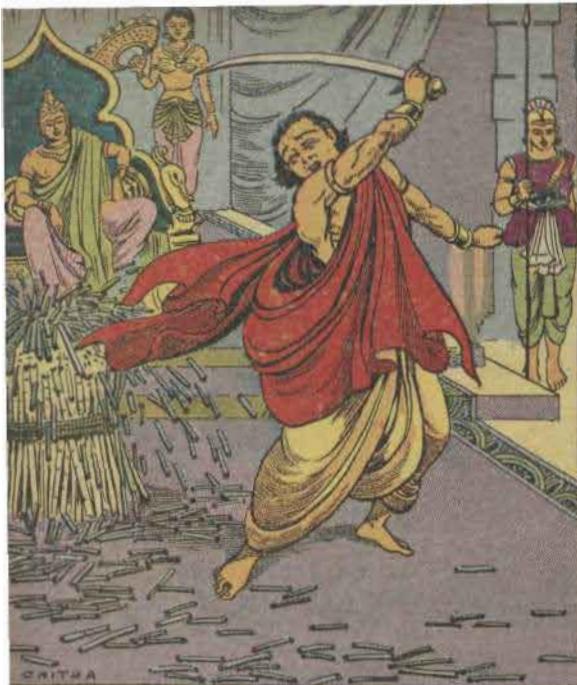

విని పరివర్తన పూండి తమ జీవితాలను మార్చుకునే ఆయన శిష్యులయారు.

* * *

ఈసీనరదేశంలో బంధులుడు ఆనే మహా వీరుడుండేవాడు. ఇతను మాళ్వుడేశ పురాజుకు మేసల్లుడు. కత్తి, డాలూ, విల్లూ, గదా, ఈటై—విభిన్న ప్రయోగించబటంలో ఇతనికి సమానులు జంబూద్విపంలో మరె వరూ లెరటు. ఇతను లుపకుడై ఉండగా ఇతని మేనమామ అయిన మాళ్వరాజు ఇతనికి ఒక చరిక పెట్టాడు. ఆయన అరవై వెదురు క్రరలలో ఆరవై ఇనప ఊచలు పెట్టి, ఆ వెదురు క్రరలనన్నిటనీ ఒక

మాఘగా కట్టి, బంధులుడితే, "నీవు ఒక్క క్రత్తవేటుతే ఈ వెదుళ్ళ నన్నిటనీ తగివేసి నట్టయితే నీకు నా ఈమార్తానిచ్చి పెళ్ళి చేస్తాను. ఒకవేళ ఈ పరికలో నీవు ఈది పోవటం జరిగితే, నేను మరొక అల్లుట్టి మాసుకుంటాను," అన్నాడు.

బంధులుడికి ఇదెమంత గొప్పగా కని పించలేదు. అతను తన క్రత్తనెత్తి వెదుళ్ళ కట్టను ఒక్క వేటు వేళాడు. ఆ డెబ్బకు 60 వెదుళ్ళూ, వాటిలో ఈన్న ఇన్నప చుప్పులూ తెగిపోయాయి. ఇన్నపుప్పులు గలగలమన గానే బంధులుడికి తన మామ చేసిన పని తెలిస్తాయింది. అందరి ఎద్దా తనను అవ

మానించటానికి ఆయన ఆలా చేశాడని ఆగ్రహించి, రాజకుమార్తె అయిన బంధు షట్లికను పెళ్ళాడుతూనే, అతను తన మామతే, "నేను నీ దేశంలో ఉండను. మరక్కడికైనా వెళ్ళి జీవస్తాను," అన్నాడు. అతను భార్యతే సహ బయలుదేరి నగరం దాట వెళ్ళి పోతూంటే రాజుగారూ, ఇతరులూ ఆపాలని చూశారు, కాని అది వారికి సాధ్యంకాలేదు.

కోసలదేశపు రాజు బంధులుడి సహా ధ్యాయి. అందుచేత బంధులుడు ఆయన పద్ధతు వెల్లాడు. రాజు అతన్ని ఎంతే ఆదరంతే వేరదిసి, "నీవంటి బలశాలి అంద ఉంటే జంబూద్వీపమంతా గిలవనా?" అంటూ బంధులుట్టి తన సర్వసేవనిగా నియమించాడు. ఇప్పుడు కోసలదేశంలో రాజుతరవాత రాజంతవాడు బంధులుడే. కోసలకు బంధులుడు అంద ఆయాడని విని మిగిలిన రాజులు పణికిపోయారు.

బంధులుడి భార్యకూడా సామాన్యరాలు కాదు. ఆమెకు అయిదు ఏనుగుల బలం ఉండేది. ఆమెవద్ద మేళల అనే ఆభరణం ఉండేది. ఆమె బుద్ధుడి శిమ్మురాలు, ఆమెకు సంతోసం లేకపోవటం ఒక్కటే బంధులుట్టి బాధించింది. ఆమె గర్భాన తనలాటి బల

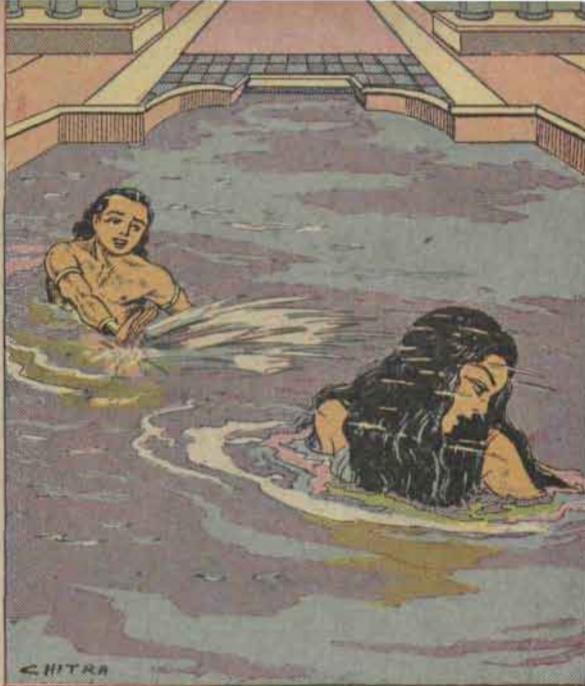

శాలి అయిన కొడుకు కలగాలని అతను ఎంతగానే కాంక్షించాడు. చివరకు బంధులు ఆమెను వదిలెసి మరాక భార్యను చెసుకోవచ్చానికి నిశ్చయించుకుని, “నీవు మీ పుట్టింటికి వెళ్లిపా!” అన్నాడు.

ఈ మాట వినెనరికి ఆమెకు చాలా విచారం కలిగింది. కొసలలో ఉంటూ ఆమె బుద్ధుడి హేథలు వినగలుగుతున్నది. పుట్టింటికి వెళ్లిపాతే ఇక ఆందుకు ఆవకాశం ఉండదు. ఈ విచారంతో ఆమె బుద్ధుడి సలహాకోసం వెళ్లింది.

బుద్ధుడు ఆమె కథ ఆంతా విని, “నీవు బంధులుడి వద్దకే తిరిగి వెళ్లు!” అన్నాడు. బుద్ధుడు ఏదో మనసులో ఉంచుకొని తన భార్యకు ఈ సలహా ఇచ్ఛాడన్న నమ్మకంతో బంధులుడు తన భార్యను మళ్ళీ స్వీకరించాడు. ఆది మొదలు వారు ఎప్పటిలాగే అన్యేస్యంగా ఉంటూ వచ్చారు.

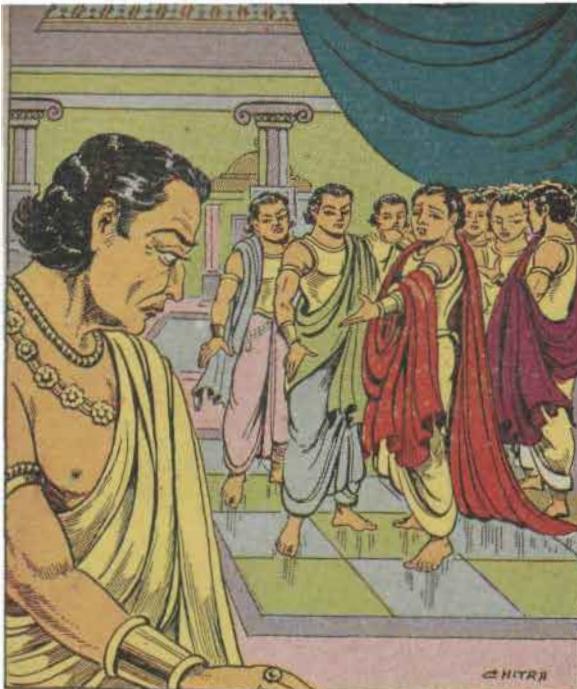
కొంతకాలానికి బంధుమల్లిక గర్భవతి కూడా అయింది. ఆమె ఒక నాడు తన భర్తతో, “నాకు లిప్పి రాజక స్వయం స్వానంచేసే కొలనులో” స్వానంచేయాలని ఇస్తున్నది,” అన్నది. బంధులుడు వెంటనే ఆమెను తీసుకుని విచాలానగరానికి వెళ్లాడు. ఆ సగరపు కేట ద్వారాన్ని కాచేవాళ్లు

బంధులుట్టి నివారించచూనికి ఎలాటి ప్రయత్నమూ చేయలేదు.

బంధులుడు తన భార్యను నేరుగా క్రిడా సరోవరానికి తీసుకువెళ్లాడు. దాని చుట్టూ ఇనప ఆలవ ఉన్నది. బంధులుడు దాన్ని అవలీలగా తన కత్తతో ఫెడించి, ఆనుకూడా తన భార్యతోబాటు జలక్రిడరాది తరవాత ఇంటికి బయలుదేరాడు.

ఈ సంగతి లిప్పి రాజకుమారులకు తెలిసి మండిపడ్డారు. వారు తమ రాజుగారి వద్దకు వెళ్లి బంధులుడి ప్రవర్తనవల్ల తమ నగరానికి తీరని అవమానం జరిగిందన్నారు. అతన్ని వంపి అతని శరస్సు తెచ్చివదాకా

అన్నం ముట్టమన్నారు. ఈ ప్రతిజ్ఞతో 500 మంది రాజకుమారులు రథాలెక్కి బంధులుణ్ణి వెన్నంటికానికి సిద్ధమయారు.

“అతను బలాధ్యుడు, ఒక్క వేటుతో మమ్మల్చంద్రి నాశనం చెయ్యగలడు. తొందరపడకండి!” అని రాజు వారికి హతం చెప్పాడు.

“అతను మనిషికాడా? మేమేమన్నా ఆదవాళ్లమా?” అన్నారు రాజకుమారులు. రాజు వారికి మాయాపోయాలతో బంధులుణ్ణి గెలపమని సలహా ఇప్పుటియాడు; కాని వారాయన మాటలు లక్ష్మీపెట్టక రథాలపై ఒకరి వెనకగా ఒకరు బయలుదేరారు.

ఈ భార్యతో తిరిగిపోతున్న బంధులుడు తనను వెన్నంటి వచ్చే లిచ్ఛవి రాజుకుమారుల సొల్మను చూసి, బలమైన బూషణం ఎత్తుపెట్టి, ఆయిదుపందల రాజకుమారుల శరీరాలూ దూసుకుపాయేలాగ కొట్టి మళ్ళీ ప్రయాణం సాగించాడు.

తాము దెబ్బి తిన్నామన్న సంగతికూడా లిచ్ఛవులు గ్రహించలేదు. వారు బంధులుడిపై బాణాలు వేస్తూ, “పిరికపందా! నిలిపాడి మాతే యుద్ధం చెయ్యా,” అని పెద్దగా కేకలు పెట్టారు.

“నేను చచ్చిపోయినవాళ్లతో యుద్ధం చెయ్యును. మీరంతా చచ్చిపోయారు!” అన్నాడు బంధులుడు.

ఈ మాటలు లిచ్ఛవి రాజకుమారులలో ఏ ఒక్కరూ నమ్మిలేదు.

“మీ కవచాలు విప్పెయ్యండి, నిజం మీకి తెలుస్తుంది,” అన్నాడు బంధులుడు. ఇద్దయ లిచ్ఛవులు తమ కవచాలు విప్పి చచ్చి పడిపోయారు. ఇది చూడగానే భీతి వహులై మిగిలినవారంతా ఇళ్లకు తిరిగి పోయి, అక్కడ తమ కవచాలు విప్పుతూనే చచ్చి పడిపోయారు.

బంధుమల్లిక సకాలంలో ఇద్దమ కుమారులను ప్రసపించింది. ఆటుతరవాత ఆమె

ఏహి ఇద్దరేసి కుమారులను ప్రసవించి,
ముపై ఇద్దరు పెల్లిల తల్లి అయింది.

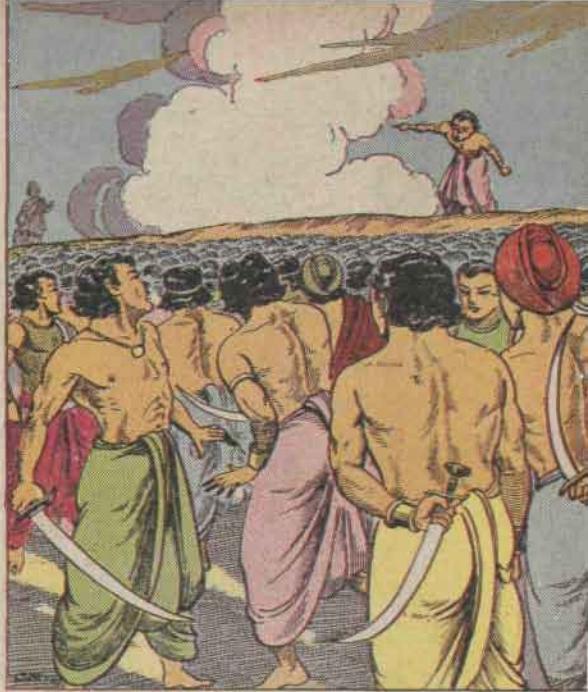
* * *

సుదైదన మహారాజు రెండవ భార్య ప్రజాపతి. సిద్ధార్థుణ్ణు కన్న మాయాదేవి ఏడు రోజుల బారింతరాలుగా మరణించగా, ప్రజాపతి తన కొడుకైన నందుణ్ణు పెంచదానికి దాదులను నియోగించి సిద్ధార్థుణ్ణు తానే స్వయంగా పెంచి, అతనికి తల్లి అయింది. సిద్ధార్థుడు బుద్ధత్వం సంపాదించిన ఆనం తరం కపిలవస్తునగరానికి రాగా సుదైదన మహారాజుతోబాటు ప్రజాపతికూడా బుద్ధ మతం ఆపలంచించింది.

ప్రజాపతి, మాయాదేవికూడా కోలీరాజు కుమారెలు.

కపిలవస్తు నగరానికి కోలి సగరానికి ముధ్యగా రోహితినది ప్రపహన్నుంది. ఈ నదికి అనకట్ట కట్టి నదిజలాన్ని ఉభయ నగరాల వారూ పాలాలకు పెట్టుకునేవారు. అయితే ఒకపీడు వానలు లేక నదిలో నీరు తగ్గిపోయింది. నదికి రెండువెపులా ఉండే పాలాలకు చాలినంత నీరు లేదు.

“ ఈ నీచిని ఉపయోగించుకునే మొదట పాక్క మాదే! ” అన్నారు కపిలవస్తు ప్రజలు. కోలి ప్రజలు కూడా అమాటు

అన్నారు. జగదం ఆరంభమయింది. రెండు పక్కలా వెంద వెంద మంది చేరి ఒకరినెకరు దుమ్ముత్తి పోసుకున్నారు. శాక్యులు తమ ఆధిక్యతను కత్తులతో రుజుపుచేస్తామన్నారు, కోలి యులు కూడా వెన కాడక కత్తులు దూరారు. నదితీరాన రెండుపక్కల సేనలూ కూడాయి. ఉభయ దేశాలకూ చెందిన పరి పాలకులు తమ పక్కలను కాంతింపజేయు లేకపోయారు.

ఆ సమయాన బుద్ధుడు అటుగా వద్దాడు. బుద్ధుడి సమక్షంలో యచ్ఛంచెయ్యటం భావ్యంగా ఉండవని శాక్యులూ, కోలియులూ కూడా తమ అయ్యాలను

దాచిపెట్టారు. బుద్ధుడు నదిగట్టున ఎత్తయిన చేట కూచుని అందరి పందనాలూ అందు కుని, "ఏదైనా తప్పతిరునా ఈ చేయ పవ్వారా ఏమిటి? ఎందుకంతమంది గుమి కూడారు?" అని ప్రశ్నించాడు.

"యుద్ధం చేయచ్చాం!" అని వారు బుద్ధుడితే చెప్పారు.

"యుద్ధమా? ఎందుకు?" అని బుద్ధుడు అడిగాడు.

నాయకులైన రాజులు అనలు కారణ మేమిటి తమకు తెలియదన్నారు. విచారిస్తూ పొగా సీటి తగాదా అని రైతులద్వారా బుద్ధుడికి తెలిసింది.

"పీచి విలువ ఏమిటి? భూమి విలువ ఏమిటి? ప్రాణాల విలువ ఏమిటి?" అని బుద్ధుడు అడిగాడు.

సీటికన్నా, భూమికన్నా ప్రాణాల విలువే ఎక్కువని, అక్కడ చేరిన ప్రజలూ, రాజులూ ఒప్పుకున్నారు.

తరవాత బుద్ధుడు అక్కడ చేరినవారికి తన బోధలు చినిపెంచాడు. దాని పరితంగా కాక్కులూ, కోలీయులూ జగతం మాని తమ ఉత్తమ కుటుంబాలనుంచి 250 మంది యువకుల చోప్పున బుద్ధుడి అనుచరలుగా పంపారు. బుద్ధుడు ఈ 500 మందితోసూ మహావన విషారంవద్ద కొంతకాలం ఉన్నాడు. ఈ యువకులు అప్పుడుప్పుడూ తమ నగరాలకువెళ్లి వస్తూ అడ్డు వారు. వారిని తిరిగి గృహస్తులను చేయాలని వారి భార్యలు గట్టి ప్రయత్నం చేశారు, కాని బుద్ధుడు యువకుల మనస్సులను ధృథింగా చేసే ఈ ప్రయత్నం కొనసాగుండా చేశారు.

తరవాత 500 మంది రాజుకుమారెలూ ప్రజాపతి వద్దకు వెళ్లి, "దేవీ, మా భర్తలు బోధ సన్మానముతోయారు. భర్తలు లేని బితుకు మాకెందుకు? మేముకూడా సన్మానములమైపోతాం!" అన్నారు.

—(ముగింపు పై నంచికలో)

ప్రాణాల తో

చెలగాటం

3. జంతుశివం

1954లో కిస్కినే పండుగ ముందు రోజున నాకు పంచిమ్మిదో ప్రమాదం జరిగింది. ఎంత మచ్చిక ఆయిన జంతువును కూడా పూర్తిగా నమ్మటానికి లేదని, ఎంత మంచి జంతువులో కూడా చంపే బుద్ధి ఉండనే ఉంటుందని ఈ సంఘటన నాకు జ్ఞాపకం చేసింది—జ్ఞాపకం చేయవలసిన అగ్త్యం కూడా లేదు.

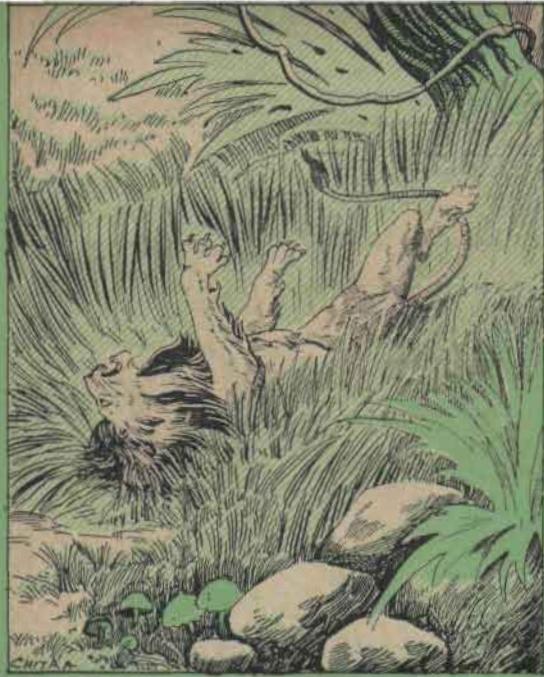
జంతువుల ప్రవర్తన—ఆ మాటకు వస్తే మనుషుల ప్రవర్తనకూడా—ఆకాంచుకునే టప్పుదు మనం రెండు అంకాలను విచక్షణ చేసి చూడాలి: ఒకటి, సహా ప్రవృత్తిప్రల్లి ఏర్పడే ప్రవర్తన ("ఇన్స్పైంక్ట్"); రెండవది శిక్షణద్వారా అలవడే వర్తన.

"శిక్షణ", "లొంగదీయుటు" అనే మాటలలో నిర్వంధించటం స్ఫురిస్తుంది, (మచ్చిక చేయటం అన్న మాటలలో ఇది

లేదు.) శాక్యతమైన సత్యలితాలు కలగా లంపే జంతువులను దయాదాకిష్యాలతే సాకాలి. ఇలాటి ఫలితాలు జంతువును బాగుచేయటమే గాక దాని పిల్లలకు కూడా సంక్రమిస్తాయి. అలవడిన లక్షణాలు సంక్రమిస్తాయంటే కొందరు శాస్త్రవేత్తలు ఒప్పు కోరు, కానీ మా వృత్తిలో ఇది అనుభవంలో రుజువయిన పరమ సత్యంగా భావిస్తాం.

జంతువులకు శిక్షణ ఇవ్వటమన్నది ప్రతి ఉమ్మాయి, జ్గాయి చేసే పని కాదు. ఆదీ గాక మనిషిని మనిషి అర్థంచేసుకోవటానికి అలవాటు చేసుకున్న పద్ధతులు సింహాలనూ, పులులనూ, ఎలుగుబంట్లనూ, చిరతపులులు వగ్గిరాలనూ అర్థంచేసుకోవటానికి ఎంత మాత్రమూ పనికిరావు. జంతువుల మనస్సు లను ఆకాంపు చేసుకునే ప్రత్యేక శక్తి ఎవ్వే ఏశ్శ అనుభవం పల్లగాని అలవడదు.

జమిఫే

ఇలాటి ప్రత్యేక శక్తిని అలవరుచుకున్న వాడికి కూడా అనుష్టణమూ జంతువుల భయం ఉండనే ఉన్నది. వాడికి జంతువులపై అనురాగమూ, వాటి మనసు గ్రహించే శక్తి ఉన్నంతమాత్రాన సరిపొదు; ఏ ఒక జంతుప్రక్రియ వాడిపై అనాదరణ ఏర్పడ వచ్చు, తానే జంతువు మనసు తప్పగా అర్ధంచేసుకోవచ్చు, దాని ప్రవర్తనను అపార్థం చేసుకోవచ్చు—ఇవి ప్రమాదానికి దారితీస్తాయి.

సమర్పుదైన శిక్షకుడు మనుష్యుల స్వభావ ప్రవర్తనలను అనుసరించి జంతువులను అర్ధంచేసుకొన యత్రించడు. వస్తువుల

అకారాలూ, ప్రమాణాలూ, రంగులూ మొదలైనవి మనకు కనిపెంచిన విధంగా జంతువులకు కనిపెస్తాయనుకునేటందుకు తెదు. వాటి శ్రవణశక్తి మనదానికన్న చురుకుగా ఉండటమేగాక, మనని బాధించని ధ్వనులు వాటిని బాధించటంకూడా కద్దు. మన శ్రవణశక్తికి ఆతీతమైన ధ్వనులు వాటికి విసబ్దతాయి. అలాగే మన జిహ్వ రుచులూ వాటివి ఒక రకంగా ఉండరు. ఉదాహరణకు, అవి ఘూర్చున మాంసమంటే ఇష్టపదతాయి, మనుషులు తింటే రోగం వచ్చే వనికి మాలిన మాంస భాగాలను ఆవిష్టంగా తింటాయి; మనుషులకు రుచించే తాజా మాంసం వాటికి చప్పగా ఉంటుంది. అంతేగాక మనకు నువ్వాన లవిపెంచే వివాటికి ఒకటిస్తాయి. నవనాగరిక యువతులు వాడే సెంట్లు వాసన తగిలితే అవి ముక్కలు చిట్టించి చీదరించుకుంటాయి. మనకు రోతగలిగించే పదార్థాలకేసే ఆవితమ శరీరాలను ఇష్టంగా రుద్దుకుంటాయి, అలాటి పదార్థాలలో పాల్గొడతాయి. ఒకక్రముక్కలో చెప్పాలంటే వాటి జ్ఞానేంద్రియాలూ, మన జ్ఞానేంద్రియాలూ ఒకవిధంగా వనిచేయవు.

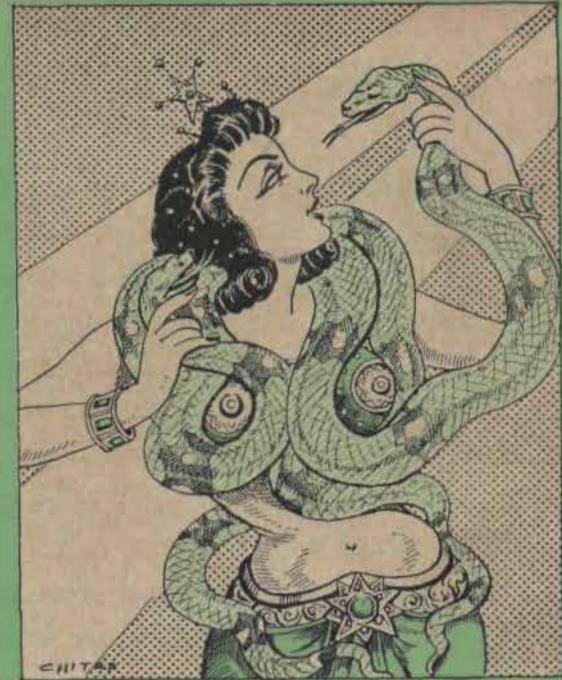
ఒక జంతువు మొరాయించినా, ఎదురుతిరిగినా అందుకు తగిన కారణం ఉండనే

ఉంటుంది. ఉదాహరణకు, కొన్ని ఆనుభవాలు ఆ జంతువుయొక్క బుద్ధిపైన—సహజ న్యాభావంపైన కాదు—ఆవాంఘనీయమైన ప్రభావం కలిగించి ఉండవచ్చు; ఆ ప్రభావాన్ని మనం ఉపేక్షించి ఉండవచ్చు; లేదా తప్పుగా అంచనాకట్టి ఉండవచ్చు.

ఈ ఉపేక్షాత్మం ఇంత పాడుగున చెప్పి నందుకు మీరు శాండ్రా అనే సింహం యొక్క ప్రవర్తననూ, మాకు సంభవించే విఘ్నాలనూ మరింత బాగా అర్థంచేసుకో గలుగుతారు.

శాండ్రా సాంతదారు శారా కారిత్ అనే ఆమె. ఆమె చాలా సమర్పురాలు, సరగ్నము ప్రవంచంలో గాప్పి కిర్తి గణించినవారిలో ఒకతె. ఆమె తండ్రి మేస్ట్రీటు, ఆమె ప్రశ్నాచిది. తండ్రి ఆమె రెండవ ఏటనే పాయాడు, ఆమె స్వేచ్ఛగా పెరిగింది. ఆమెకు జంతువులంటే, ఏ జంతువులన్నా, ఎంతో ప్రేమ; మొదల్లో తన పరిపరాలలో ఉండే కుక్కలకూ, చెవులపెల్లు లకూ, కోణ్ణకూ, మేకలకూ శిక్షణ ఇచ్చేది.

గట్టి దిక్క, నిబ్పిరమైన మనస్సు, ఆసాధారణ ప్రజ్ఞ, జంతువులకు సయితం మెత్తని మనసులుంకాయిన్న విక్యాసమూ ఉండటంచేత క్రమంగా ఆమె జంతువులను

మచ్చిక చేసే వృత్తిలోకి దిగింది. అయితే ఆమె మొదల్లో వినెద ప్రవర్షనాలలో గరిది నృత్యాలు చెయ్యటంతో ధనార్థన ప్రారంభించి, ఆ నృత్యాలకు ఉపాంగంగా రెండు కొండచిలువలను స్నేజమిద ప్రవేశపెట్టంది. అటుతరవాత శారా ప్రతిష్ట పొచ్చింది; ఆమె పేరు పొప్పల పైభాగానికి ఎగబాకి పెద్దపెద్ద ఆకీరాలతో ప్రత్యక్షం కాసాగింది. ఆమె వెంట ఎప్పుడూ ఏహి జంతువులు స్నేజపైన ఉంటునే ఉండేవి. ఆఖరుకు సింహాలు వచ్చాయి. అటుతరవాత ఆమె సింహాలూ, పులులూ వెంట లేకుండా ప్రదర్శనం ఇవ్వలిదు. ఆమెకు మొట్టమొదటిసారి ప్రమాదం

కలిగిందినది "ఇస్క్రూ" అనే సింహం. అది అమెను తన పంజాతో పట్టి ఆలా అంతటా ఈడుపూర్ణా, కుక్క ఎలుకను విదిలించినట్టు విదిలించింది. ఆమెను రక్కించారు, కాని భుజాలు బాగా గాయుపడ్డాయి. ఇది జరిగిన మర్మాడు పత్రికలవాళ్ళు అమెను, ఇక ఈ వృత్తికి ఉచ్చాపన చెబుతావా అని అడిగారు.

"నా ఇన్నులో నేనిది తప్ప మరే వృత్తి చెయ్యాను," అన్నదామె.

అమె అన్నంతా చేసిందికూడానూ. ఆమె స్వయం సింహాలను కొని వాటికి శిక్షణ ఇచ్చింది. ఆమె ప్రదర్శనలు ఆద్యుతంగా ఉండేవి. ఆమె వెంట ఉండేవారిలో ఒక నర్క ఉండేది; ఆమె వృత్తినామం లూసి బానియా. ఆమె చిరుతఫలి చర్చపు దుస్తలు ధరించి అయి స్వత్యం చేసేది. ఈ స్వత్యాలు ఒక గుండ్రని పీటపైన, సింహాలున్న అల వలో జరిగేవి. ఎన్నడూ ఎలాటి విఘ్నమూ కలగలేదు. ఇంతలో శారా సింహాలలో ఒకట

చనిపోయి, దానికి బదులుగా కొత్తసింహం ఒకటి వచ్చింది. దానికి లూసిపోనియూ స్వత్యాలు కొంచెంకూడా రుచించలేదు.

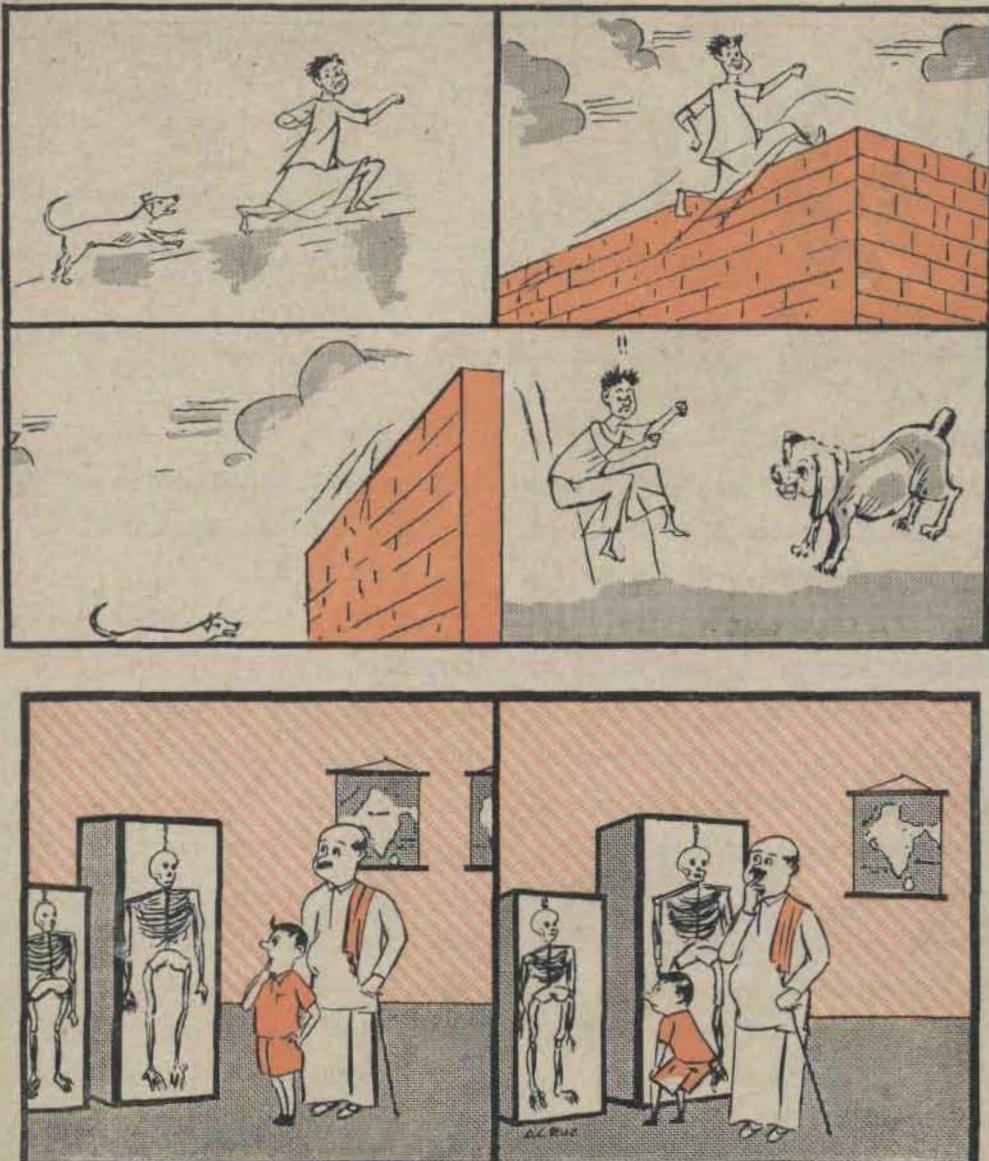
"జాగ్రత్త! అది నీ స్వత్యానికి ఆలవాటు పడేదాకా స్వత్యంచేసే కాలన్ని తగ్గించు," అని శారా పోచ్చరించింది.

కాని లూసిచూనియూ ఈ పోచ్చరికము పాటించలేదు. కొత్త సింహం స్వత్యంచేసే అమె పాదాలకేసి వింతగా చూస్తూండేది. అమె పాదాలకు ధరించిన బూట్లమై ఆలం కారంగా ఉలు కుచ్చులున్నాయి. ఈన్న ట్లుండి సింహం ఆ పాదాలమైకి లంఘించింది ... ఇలాటిదేదో జరుగుతుందని ముందే తెలునుగనక శారా సింహాన్ని వెంటనే అదుపుచేసే, దాని స్థానంలో కూచోబెట్టింది. ఆ తరవాత లూసిచూనియూ తన బూట్లమైగల కుచ్చులు తీసి పారేసి, శారా సలహాను పాటించింది.

—(పై సంచికలో "సాహన చర్యలు")

చిన్న భూతం: పెద్ద భూతం

తండ్రి: (కొయకుతో) ఈ పెద్ద అస్థిపంజరం ప్రాచిన మానవుడిది.

చిన్న అస్థిపంజరంకూడా వాడిదే—చిన్నప్పయిది.

మోసపోయిన భూస్వామి

పూర్వం చీవాదేశంలో మాత్రాయ్ ఆనె పెదరైతు ఉండేవాడు. ఆతను చాలా యుక్తిపరుడు, అందుచేత భూస్వాములకు పక్కలో బల్లెంగానూ, ఇతర పెదరైతులకు దేపుడులాగానూ ఉండేవాడు. తరతరాలుగా అతని వంశంవాళ్లు వ్యవసాయంలో జీవితాలు గడిపికూడా దారిద్ర్యంనుంచి బయట పదలెకపాయారు. అందుచేత మాత్రాయ్ ఒకవిడు భూస్వామికి గింజలు కోలవరాదని తీర్చానించుకున్నాడు. పంట రాగానె ఆతను ధాన్యం ఆమ్లై కొన్ని బలసిన కోల్పులు కొన్నాడు, ఒక వేటగాడిక ఉబ్బలిచ్చి రెండు నక్కలముకూడా సంపాదించాడు. ఆ రెండు నక్కలలోనూ ఒకదాన్ని చీకటిగదిలో కట్టి ఉంచి, రెండవదాని మెడకు తాడు కట్టి తనవెంట తిప్పసాగాడు.

భూస్వామి తనకు రావలిసిన ధాన్యం వసూలు చేసుకునేటందుకు బయలుదేరి

దారిలో మాత్రాయ్ని కలుసుకున్నాడు. "తమ ధాన్యంగింజలు సిద్ధంగా ఉంచాను. మీ యిష్టంవచ్చినప్పుడు పట్టుకుపోవచ్చు," అన్నాడు మాత్రాయ్.

"అప్పునుగాని, దీన్ని పట్టుకు తిరుగుతున్నావేమిటి? తప్పించు కుపోదూ?" అన్నాడు భూస్వామి నక్కను చూపిస్తూ.

"పోనివ్యండి! ఏం పోతే? అట్లా తిరిగి రావటం మంచిదేగా!" అంటూ మాత్రాయ్ నక్కతే, "సుపు పోయి మంచి కోణ్ణను పట్టుకురావే!" అంటూ దాని మెడకున్న తాడు విప్పాడు. కట్టు ఉండిందే చాలునని నక్క శరవెగంతో పారిపోయింది.

"నీకేమైనా మతి పోయిందా ఏమిటి? అది నక్కకాదూ? అది మళ్ళీ సీకంట పడుతుందా?" అన్నాడు భూస్వామి.

"దానిసంగతి మీకు తెలీదు. రెపు మధ్యాన్నం తమరు మా జంటికి భోజనానికి

చాలి. వస్తూరనే నమ్మకంతోనే కోళ్ళను తెచ్చిన్నన్నాను. ఆలస్యంచెయ్యక వేళకు రండి.” అన్నాడు మాత్సాయి.

మర్మాడు మధ్యాన్ననికల్లా మాత్సాయి దివ్యమైన విందుబోజనం తయారుచేయించాడు. వాళ్ల ఇల్లు అంతదూరం ఉండగానే భూస్వామికి కమ్మని మసాలా వాసన కట్టింది. భజనాల బల్లమీద అనేక రకాలుగా వండిన కోడిమాంసం వేరువేరు పళ్లాలలో సిద్ధంగా ఉన్నది.

“మాత్సాయి, నీనక్క ఏది? దాన్ని కూడా తిముకురా, మనతోపాపే అదికూడా తిండి తింటుంది!” అన్నాడు భూస్వామి.

“దానికేం తెందరలెండి. ముందు మన భోజనం కానిద్దాం,” అన్నాడు మాత్సాయి.

ఇద్దరూ భోజనం చేశారు. సుషుగా తిన్నాక భూస్వామికి సక్కమీద ధ్వన మళ్లింది. అటువంటి సక్క తనవద్ద ఉంటే సదుపాయంగా ఉంటుందిగదా అనుకుని, ఆయన మాత్సాయితో, “ఏది, నీ నక్కను బక్కసారి తిముకురా, చూస్తాం!” అన్నాడు.

మాత్సాయి భూస్వామి మాటలకు తనలో తాను నప్పుకుని లేచి వెళ్లి, చీకలి గదిలో దాచి ఉంచిన రెండో సక్కను తాడుతో సహబయక్కి తెచ్చాడు. “మంచి నక్కె! దిన్ని

అయిదుపంచల తులాల వెండికి అమ్ముతావా?” అని భూస్వామి అడిగాడు.

మాత్సాయి తల అడ్డంగా తిప్పుతూ, “అమ్ముటమే! నా బతుకంతా దాని మీద ఆధారపడి ఉంది. దాన్ని అమ్మితే మాడి చచ్చిపోనా? మీకు నేనివ్వవలి సిన ధాన్యమూ, పాత బకాయా పట్టుకుపాండి. నక్కనుమాత్రం అమ్మును.” అన్నాడు.

“మాత్సాయి! నీ ముష్టి మక్కా నాక్కద్దు, నక్కె కావాలి. వెయ్యి తులాల వెండి తిముకో, ఏమంటావే?” అన్నాడు భూస్వామి.

మాత్సాయి దిర్షంగా నిట్టూర్చి, “మీరు కాదు కూడదని పట్టుఉట్టినాక తప్పేదే

ముంది? నే కోరేవల్లా ఏమిటంటే పదిహేను వందల తులాల వెండి దయచేయించండి. తక్కువైతే గిట్టుబాటు కాదు,” అన్నాడు. భూస్వామి సంతోషంగా ఆతను కోరిన ప్రకారం వెండి ఇచ్చి నక్కను పట్టుకు పోయాడు. ఆయన ఇంటికి వెళ్లి తన భార్యతో, “ఒక అద్భుతమైన నక్కను కొనుక్కుచ్చాను. అది మంచిమంచి కోళ్లను దంగిలించి తెచ్చి ఇస్తుంది,” అన్నాడు.

“నేను చెచ్చినా నమ్మను!” అన్నది ఆయన భార్య.

భూస్వామి, మాత్రాయిలాగే, నక్కను తట్టి, “నువ్వు పోయి మంచి కోళ్లను పట్టుకు

రావే!” అంటూ దాని మెడ తాడు విప్పే రాడు. మరుక్కణం ఆది పారిపోయింది. ఎన్ని రోజులు గడిచినా నక్క తిరిగి రాకపొవటం చూసి భూస్వామి తాను మోసపొయినట్టు తెలుసుకున్నాడు.

అతడు మండిపది పట్టు పట పట్టాకొరికి, తన మనుమలను పదిమండిని తీసుకుని మాత్రాయ్ ఇంటికి వెళ్లి, అతన్ని పట్టి బంధించి, “నన్నే మోసిపొవుట్రా, నీచుడా? నా వెండి నాకిచ్చావంటే నిన్ను ఇప్పటికైనా తెలికలో పోనిస్తాను,” అన్నాడు.

“అపంతా అప్పుడే ఖర్చుయిపోయింది గదండి!” అన్నాడు మాత్రాయ్.

“వీణ్ణి క్రులతే చచ్చెదాకా కొట్టింది!” అని భూస్వామి తన మనుమలకు ఆపతిచ్చాడు.

ఒక చెంప మంచు వడతున్నది, చలి విపరితంగా ఉన్నది.

“ఆయ్యగారూ, ఇప్పుడు ఏణ్ణి చంపినా పాతెయ్యటానికి పల్లిపడడు. రెపు చంపేస్తే ఏం?” అన్నారు భూస్వామి మనుమలు.

“అలాగే చెద్దాం. తెల్లవార్లూ చలితే తీసుకోనీ! ఏడి వంటన మామూలు బట్టలు మాత్రమే ఉంచి, గానుగరాతికి కట్టి ఉంచండి,” అన్నాడు భూస్వామి.

తరవాత మాత్రాయేని ఆరు బయట గానుగరాతికి కట్టేసి అందరూ వెళ్ళిపోయారు. మంచూ, చలి మాత్రాయేని తీవ్రంగా బాధిస్తున్నాయి. వాడు చలిబాధనుంచి తప్పించుకోవచూనికి గానుగను తిప్పించాడు. ఆలా చెయ్యటంవల్ల వాడి శరీరం వేడెక్కుటమే గాక చెమటకూడా పట్టింది.

“వాడు చలికి ఈపాటికి చచ్చేఉండాలి, చూసిరా,” అని భూస్వామి తన మనిషిని గానుగ వద్దకు పంపాడు. వాడు తిరిగివచ్చి ఆశ్చర్యంగా, “దోరా, వాడు చలికి చావలేదు నరికదా, ఒళ్ళంతా చెమటలు పోసి ఉండుకున్నాడు!” అన్నాడు.

“ఇందులో ఏదో మర్మమున్నది. అది తెలుసుకుని మరీచాణ్ణి చంపిస్తాను,” అనుకుని భూస్వామి వాడివద్దకు వచ్చి, “మాత్రాయే, ఇంత చలిలో సీకు చెమట ఎలా పోస్తున్నది?” అన్నాడు, రాని నష్టు తెచ్చుకుంటూ.

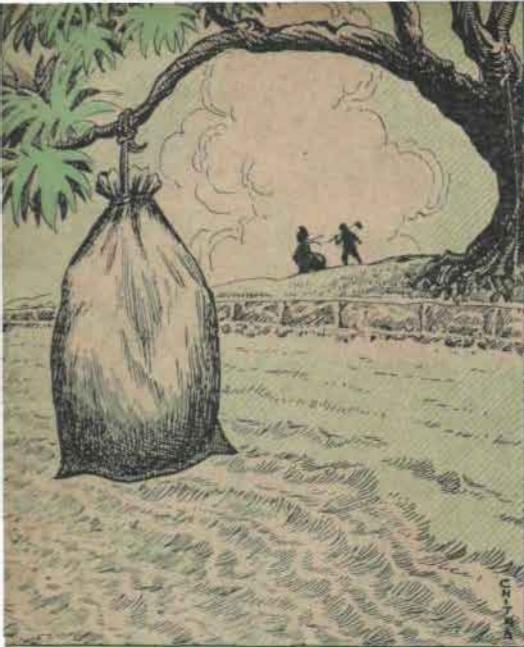
“నిప్పారణంగా నిరవరాధిని దండిస్తే ఏమిషుతుంది, బాబూ? నేను తమకిచ్చిన నక్క నిజంగా మహిమగలది. దానికి మీరు ఎలాగో కోపం తెప్పించి ఉండాలి. ఒకవేళ దాని మహిమను మీ ఇంట్లోవాళ్ళు నమ్మి లేదేమో. ఆ సంగతి తెలిస్తే ఆది మల్లీ రాదు!” అన్నాడు మాత్రాయే.

“అలాంటిదేమైనా జరిగిందేమో మరి. ఇంతకూ ఈ రహస్యమేమిటి? ఇంత చలిలో నీకు చెమట ఎందుకు పోసింది?” అని భూస్వామి అడిగాడు.

“కళ్ళ ఎదటే కనిపెంచేది మీరు చూడలేకుండా ఉన్నారు. నేను వేసుకున్న చొక్క ఏమిటనుకుంటున్నారు? ఇది ఎంతో మహిమగలది. ఇది వేసుకుంటే చలికాలం వెచ్చగా ఉంటుంది, వెసవికాలం చల్లగా ఉంటుంది,” అన్నాడు మాత్రాయే.

“దాన్ని అయిదుపండల తులాల వెండికి అమ్ముతావా ఏమిటి?” అని భూస్వామి అడిగాడు. “దయచేసి బేరమాడకండి. ఇది

మాత్రాలంసుంచే పసున్నది. దీన్ని వికాదికి అమ్మును,” అన్నాడు మాత్రాయ్.

“అది నాకు కావాలి, మాత్రాయ్. కావ లిసే వెయ్యితులాల వెండి తీసుకో!” అన్నాడు భూస్వామి.

“అంతగా కావాలంటున్నారుగనక, రెండువేల తులాల వెండి దయచేయించండి. ఇది మీకిచ్చేస్తే చలికి చచ్చిపోతాను,” అన్నాడు మాత్రాయ్.

భూస్వామి వాడు కోరినంత వెండి ఇచ్చి, వాళ్ళి వడిచిపుచ్చి. ఆ చోక్కు తీసుకుని ఇంటికి పోయి తన నౌకర్లచేత దాన్ని ఉతికి అరవేయించాడు. తరవాత చలిలో ఆయన

ఆ చోక్కుమాత్రం తెడుకున్ని అత్తవిరింటికి వెళ్ళాడు. చచ్చేచలి పుట్టింది, తైపెచ్చు అందరూ ఆయనను చూసి సవ్యారు.

మాత్రాయ్ తనను మళ్ళీ మోసపుచ్చడని భూస్వామి తెలుసుకున్నాడు. ఈసారి ఆయన మాత్రాయ్ మాయలో పదరాదని, వాళ్ళి చంపించాలని నిశ్చయించాడు. ఆయన మనుషులు మళ్ళీ మాత్రాయ్ ని పట్టి తెచ్చారు. ఈసారి భూస్వామి వాళ్ళి ఒక గోతంలో కట్టించి, సముద్రం ఒడ్డున ఉన్న గుట్టపద్మకు పుట్టించి తీసుకుపోయాడు. ఆక్కియ ఒక చెట్టున్నది. దాని కొమ్మె సముద్రంమీడికి ఉన్నది. గోతాన్ని ఆ కొమ్మెకు కట్టారు.

భూస్వామి నౌకరుతో, “ఒరే, ఆ కొమ్మె కొట్టుయ్యి, అంతటితో వీడి పీడ విరగడ ఆవుతుంది,” అన్నాడు. నౌకరు కొంతసేపు కొమ్మె కొట్టి, “దోరా, ఆకలి మాడిపోతుర్చుది. తిండి తినిపచ్చి ఈ పని పూర్తిచేస్తేనేం?” అన్నాడు. “నాకు ఆకలిగానే ఉంచి. భోజనం అయినాక మళ్ళీ వద్దాం. ఇంక విడెక్కుదికి పోతాడులే!” అన్నాడు భూస్వామి.

వాళ్ళు వెళ్లినాక మాత్రాయ్, “ఇంక నన్ను దింపండి!” ఆని కేకలుపెట్టిసాగాడు. ఇంతలో భూస్వామి మామగారు కూతుర్లు చూడచానికి పన్నా ఆటుగా పచ్చి, మాత్రాయ్

కేకలు ఏని, "ఎవ్వరా అదీ?" అని కేక పెట్టాడు. మాత్రాయ్ ఆయన గొంతు గుర్తించాడు. ఆయనకు గూని ఉన్నదని వాడికి తెలును. వాడు ఆయనతే," ఎవరో దెపుడలే వచ్చారు. దించండి, బాబూ! నా గూని పోయింది," అన్నాడు. భూస్వామి మామ గారు, "గూని పోపటమేమిట?" అన్నాడు.

"మీకు తెలీదుగామాలు. ఈ సంచిలో కూచుంటే గూని నయమపుతుంది. నన్ను దించండి, తమకే తెలుస్తుంది. మావాళ్ళు ఈపొటికి రావలిసిందే మరి. ఎందుకో రాలేదు. మర్లీ ఈ సంచి తీసుకుపోయి అనలువాళ్ళు కిప్పుకపోతే వాళ్ళు గంటకు నూరు తులాల వెండి గూబలుపిండి వనూలు చేస్తారు," అన్నాడు మాత్రాయ్.

"అదా సంగతి. నాకూ గూని ఉండిరే. నన్నుకూడా కాస్పేపు కూచేనిస్తావా? నీకు నూరు తులాల వెండి నేనె జస్తాలే!" అన్నాడు భూస్వామి మామగారు.

మాత్రాయ్ ఎలాగ్గెతేనేం సంచి సుంచి బయటపడి, భూస్వామి మామగారిని అందులో పెట్టి మర్లీ చెట్టుకొమ్మకు కట్టి తన దారిన వెళ్ళాడు. తరవాత భూస్వామి తన మనిషిసహ వచ్చి కొమ్మ కొట్టించి సముద్రంలో పడవేయించాడు.

కొద్దిరో జూలు గరిచాయి. ఒకనాదు మాత్రాయ్ కావాలని పని పెట్టుకునే భూస్వామి ఇంటివేపుగా వచ్చాడు. భూస్వామి వాళ్ళి చూసి నిర్మాంతపోయి, "మహు వచ్చి పోతివిగా? మర్లీ ఎలా వచ్చాపు?" అని ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

"మంచివాళ్ళుపుటకి చావరనుకోండి! నేను సముద్రంలో పడగానే సముద్రరాజు దూతలు వచ్చి నన్ను తీసుకుపోయారు. సముద్రరాజు నాకు గాపు ఎందు చేసి తన రాజ్యంలోనే ఉండిపొమ్మన్నాడు. నాకోక అప్పరనపంట కన్యను పెర్చిచేశాడుకూడా. ఆక్కుడ అందరూ అప్పరనలే! ఎక్కుడ

చూసినా బంగారమూ, రత్న లూసూ. అక్కడివాళ్లకు తినటమూ, తగటమూ తప్ప ఇంకో పని లేదు. పాటుపడేవాడికి నాకు అక్కడ ఏంతేస్తుంది? ఆందుచేత వెళ్లి పొతానని రాజుగారితో చెప్పాను. ఆయన వద్దన్నాడు. నేను వెళ్లితిరాలన్నాను. అయితే ఇష్టంచచినప్పుడ్లు వస్తాఉండమని, దగ్గర స్నేహితులుంటే తెప్పుఉండమని ఆయన అన్నాడు. నా భార్యను రమ్మంటే ఆ లోకం విడిచి రానన్నది!" అన్నాడు మాత్రాయ్.

"ఏదు పట్టి వెరివెధప! నేనైతే అక్కడి అడవాళ్లండరినీ పెళ్లాడేని, రాజునుకాస్తాతిలగించి, నేనే రాజునై ఉందును!" అనుకున్నాడు భూస్వామి. ఆయన మాత్రాయ్తో, "ఒకే. నీకు షుణ్ణాం ఉంటుంది. ఒక్కసారి నన్నాలోకానికి తీఱుకుపొదూ!" అన్నాడు.

మాత్రాయ్ మొదటి ఒప్పుకోకి చిపరకు బలవంతాన ఒప్పుకున్నాడు. "మీరు ఎవరితేనూ ఈ విషయం బయటపెట్టకుండా

రండి. లెకచాతే, వస్తామని ఆంచరూ వెంట పడతారు. రెండు పడవలు రెపు ఉచయ్యానికి సిద్ధంచేసి ఉంచుతాను," అన్నాడు మాత్రాయ్.

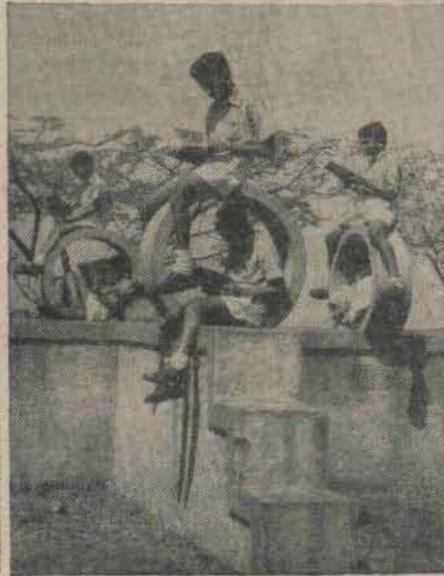
మర్మాటికి వాడు ఒక కొయ్యు పడవనూ, ఒక పింగాటీ పడవనూ సముద్రం బ్యాటున సిద్ధంగా ఉంచి, భూస్వామి రాగానే పింగాటీ పడవలో ఆయనను ఎక్కుంచి, తాను కొయ్యు పడవలో ఎక్కాడు. రెండు పడవలూ సముద్రంలో చాలా దూరం పాయ్యాక మాత్రాయ్, దుడ్చుక్కరతో తన పడవమీద గట్టిగా కొడుతూ, "ఈ చప్పుడుకు సముద్ర రాజు దూతలు వస్తారు!" అన్నాడు. కాని ఎవరూ రాలేదు.

భూస్వామి జాప్యం భరించలేక, "నా పడవమీద కొట్టు. మోత బాగా ఆవుతుంది," అన్నాడు. మాత్రాయ్ పింగాటీ పడవను గట్టిగా క్రోట్టేసరికి అదికాస్తా పగిలిపొంయింది. భూస్వామి సముద్రంలో ముణిగిపోయాడు.

పోటోవ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

1960 ఏప్రిల్ సంవికలో ప్రకటింపబడే భారీలకు నమూనాలు

★ వ్యాఖ్యలు నరిన వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ నంబందం పుండాలి.)

★ ప్రజపతి నెల 10-వ తేదీలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలింపబడ్డపు.

★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో ఆత్మత్వమంగా పున్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10/లు బహుమానం.

★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పొష్టుకార్యాలైన ప్రాసి, ఈ ఆద్రముకు పంపాలి:- చందమామ పోటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

పిల్లవరి నెల పోటీ పుతుతా లు

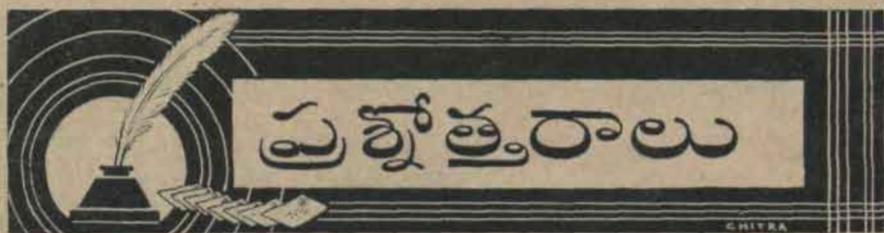
మొదటి పోటో : "బక్కటి చెబుతా దింటావా?"

రెండవ పోటో : "చక్కటి కబురే సంటావా?"

పంపినవారు : కొంచెడ సొమేశ్వరరావు,

C/o కె. రాజయ్య & నన్న, సాంపెట - (శ్రీకాకుళం జిల్లా.)

బహుమతిమొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

CHITRA

[అసంఖ్యాకులైన పాతకులు ఇంగ్లీషు సంవత్సరాదికి, సంక్రాంతికి ఖుబాకాంషులూ, అధినందనలూ పంపారు. "చందమామ" వాచిని కృతజ్ఞతపే స్వీకరిస్తున్నది. —నంపాదకుదు.]

1. వి. ఆహుల్యాదేవి, బళ్లారి

"అహింసాచ్యోతి" అయినతర్వాత దేస్తే ప్రచురిస్తారు?
సమాధానం వచ్చే సంచికలో తెలుపుంది.

2. టి. యస్. శంకరరావ్, ప్రాయిడె

విద్యాన్నే విస్యం విరచిత "పంచతంత్రము" పుస్తక రూపాన ముద్రింతురా?
చందమామ "పుస్తక రాఖ"లో గేయకరల వంతు కూడా వస్తుంది.

3. పి. సుబ్బారావు, వీరాఖిపత్నుం

అస్త్రయ్యా, "చందమామ"లో ప్రచురించిన "మకరదేవత" పుస్తక
రూపంలో వెలువడిందా?
"తేకచుక్క - మకరదేవత" ఒక సంపుటంగా త్వరలోనే వెలువడనున్నాయి.

4. తాళ పల్లి నాగయ్యగుప్త, ఆయినాపురం

మీరు ప్రచురించబోయే "తేకచుక్క - మకరదేవత" "విచిత్ర కవ
లలు" కంటె వెల ఆధికంగా యున్నది, కారణం?
"విచిత్ర కవలలు" సుమారు 100 పేజీం పుస్తకం, తొమ్ములు ఒకేరంగు గలవి.
"తేకచుక్క - మకరదేవత" మూడు రంగుల టొమ్ములకే సుమారు 300 పేజీలుంటుంది;
దీనికి మంచి కాగితమూ, మంచి వైంపూ ఉంచాయి. ఇది బహుకరణ యోగ్యమైన పుస్తకం.
రెంలిక్ పొలక ఉండుట.

5. కె. వెంకయ్యశేట్టి, మద్దూర్

ప్రశ్నాత్మమైన ఆటపుట్టు పుస్తకం "మత్ర్యోప్స్క" వెల తెలిపెదరా?
"మత్ర్యోప్స్క" మన దేశంలో అమ్ముతున్నట్టు లేదు. అమ్ముకానికి వస్తే అలాగే వెల
తెలుపుతాం.

6. యం. కరుణకుమారి, పులివెందుల
గాతమబుద్ధుడు ఎప్పుడు ఎట్లు మరణించెను?
ఆ వివరాలు మార్పినెల “చందమామ”లో చదువుతారు.

7. సి. వి. రఘు, భద్రపూర్
“మధ్యముడు” అనే కథలో భీముని మధ్యముడని సంబోధించితిరి.
నా మిత్రుడు తృతీయుడని అంటున్నాడు—
భీముడు కుంతి కొడుకులలో మధ్యముడు, పంచపాంచపులలో ద్వితీయుడు.

8. ఎస్. దామోదరరాధై, నల్గొండ
త్రైత్త సీరియల్ “జ్యాలాట్ట్వం” రచయిత ఎవరో తెలుముకొనవచ్చువా?
“తెకచుక్కు”, “మకరదేవత”, “ముగ్గులు మాండ్రికులు”, “కంచుకోబు” రచిం
చినవారే.

9. అల్లూరి రత్నశేఖర్, విజయవాడ
రండెళ్ళక్రితం “ఇంద్రజాలము” త్రికులను తెలిపిన సర్పార్కమారి
ఎద్దును తెలుపుతారా?
ప్రాథమిక ప.సి. సర్పార్క, 12/3 ఎ, జమీరలేన్, కలకత్తా - 19. ఈయన మరికస్ని
త్రికులను చంపారు. వాటిని త్వరలో ప్రచురిస్తాం.

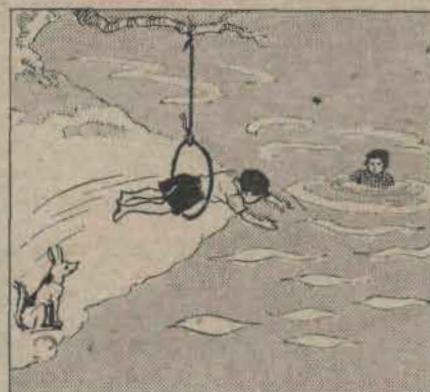
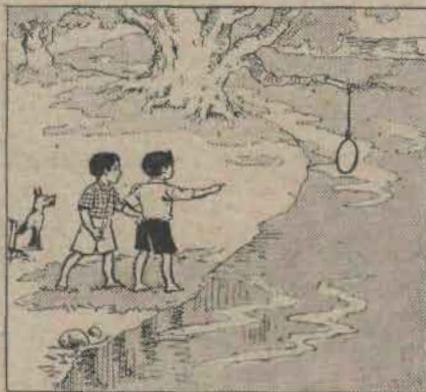
10. డి. జానీమియా, దోషకొండ
“చందమామ” చదవాలని బలెయిష్టం, కాని కొనడానికి దబ్బులేదు.
ఏం చెయ్యడం?
ఎరిగినవాళ్ళలో “చందమామ” కొనగలవాళ్ళై లేరా?

11. కొంకిమళ్ళ రంగనాయకవ్య, విజయవాడ
మా యింట్లో 102 “చందమామ”లు జాగ్రత్తగా దాచినాను. అమృతానికి
ఇష్టంలేకుండా ఉన్నది....

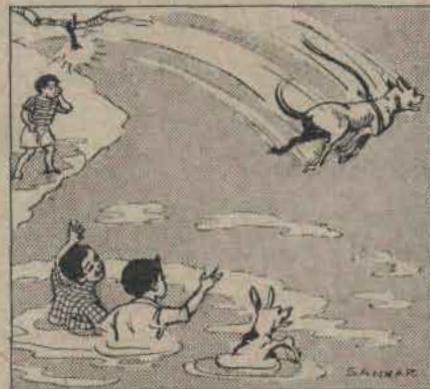
అమృతం దేవిక? 140 చందమామలు దాచిన పాతకుడు కూడా ఉన్నాడు. “చంద
మామ” పుట్టినాక పుట్టిన పల్లులు కూడా వాటిని చదువుతూ, అసందిస్తున్నారుగదా!

12. వి. జానకి, పెద్దాపురం
దాసూ వాసూలకి “త్లగర్” ఎక్కుడ దెరికిందో తెలిసై నేనూ కొండును....
వేరే దబ్బు పొని కొనటం దేవిక? “త్లగర్” మీ అందరిదీనూ....

చిత్రకథ

ఒకరేజున దాసూ, వాసూలు చెమపు ఒడ్డున పున్న ఒక చెట్టు కొమ్మకు తాడు కట్టి, దాని ఉమ్మలోకుండా చెరుపు నీళ్లలోకి దూకుతూ అడుకుంటున్నారు. ఆ సమయంలో ఒక కొంచె కుర్రాడు తన కాట్లకుక్కను, 'ప్రగర్' మిదికి ఉసి కొల్పాడు. 'ప్రగర్' పారిపోయిపున్న దాసూ, వాసూలు దూకుతున్న తాడు ఉమ్మ లోంచి ఎగిలి చెరువునీళ్లలో పడింది. దానిని తరుముకు పుట్టున్న పెద్ద కాట్ల కుక్క కూడా అలాగే ఉమ్మలోంచి దూకబోయి, తాడు నడుముకు బిగుపు కోపటంతే, ఆ చోప్పకు తగిన తాడుతో కూడా వెళ్లి చెరుపుమధ్య పడిపోయింది. అది చూసి కొంచెకుర్రాడు లభేదిచేమన్నాడు. దాసూ, వాసూలు నప్పుకున్నారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ అంతర్జా యిప్పుడు విజయవంతంగా నడుస్తూంది

శివెంకటశ్వరమహాత్మ్యం

భారతజి

రచి... ఆచార్ణ ఆలియ... డాక్టర్ ప్రంణ్యులు
కశ్... యించివియిన్... కెంచూ... ప్పుయల్ రాయ్
సుల్తాన్... పెంచిట్లే

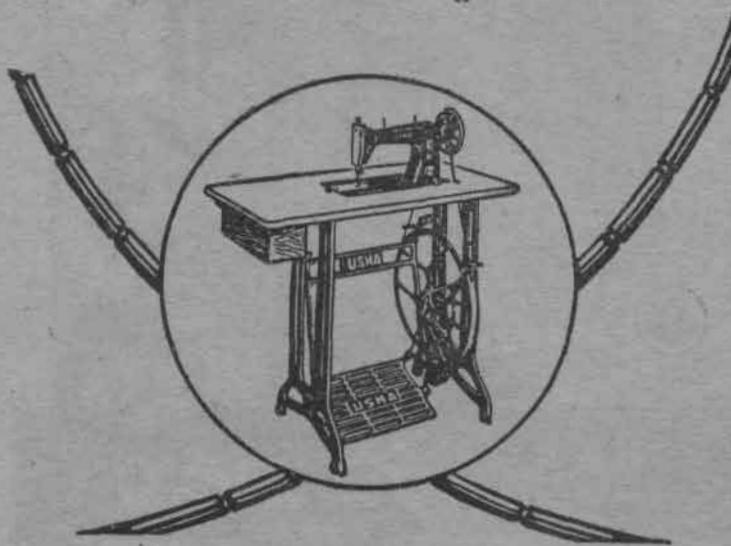
శ్రీకాక్కల్, చింపుల్లయ్యాయిలు... ల్లార్జ. వి. శివెంకట్టుర్రుజులు.

అన్ని శుభసమయాలకు అన్నెన్నెన్నెన కానుక!

మీరు కుటుంబమునకు సమకూర్చుగల ఆత్మంత ఆదరణీయ
మైన కానుక ఉమా. ఇది జే ఇంజనీరింగ్ వర్క్సున
లిమిటెడ్, కలకత్తా వారి తయారీ. అనుమతి పొందిన మీ
దగరి డీలరును కసుకోగ్గుండి.

ఉమా ~ అతి నమ్మకమైన
కుటుంబ మిషను

జే ఇంజనీరింగ్ వర్క్సు లిమిటెడ్,
కలకత్తా.

మిజండ్లు: ఏయంట్స్ అండ్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ ప్రైవేట్ లి.
120, అర్ధనియన్ స్ట్రీట్, .. మూడాన్ - 1

చక్కటి కురుల పెరుగుదలకు ఎక్కువ
శ్రద్ధమాత్రమే గాక, ఉత్తమ సాధనమున్న
అగ్రణి. నిందగా పెరిగిన శేషసంపద
స్తుయింప్రకాశింపదంకేపాటు, తను ఆలం
కరిస్తున్న ముఖానికి కాంతి నిస్తుంది; చూచే
వారి మనస్సునూ ఆక్రిస్తుంది.

కురుల పెరుగుదలకు శేషవర్తిని ఇక
ఉత్తమ సాధన మనదానికి, గత ఇరవై
వత్కురాలనుండి అధికాధికంగా అది పొందు
తున్న ఆదరశే ప్రభల శారాంశు. పూర్తి
అయిన ఫలితం పొందదానికి మీరున్న ఈ
శుభదిసంసుండే శేషవర్తిని
వారుకను ప్రారంభిం
చండి.

శేషవర్తిని

శేషవర్తిని ప్రాదక్కును,
క్రాన్-కట్ రోట్టు, కోయింబతూరు.

వస్తూంది!

రపుతూపిక్కర్సవాం

సమయం
వాంఖుక చిత్రం

నిత్యకల్పం

పచ్చతొరణం

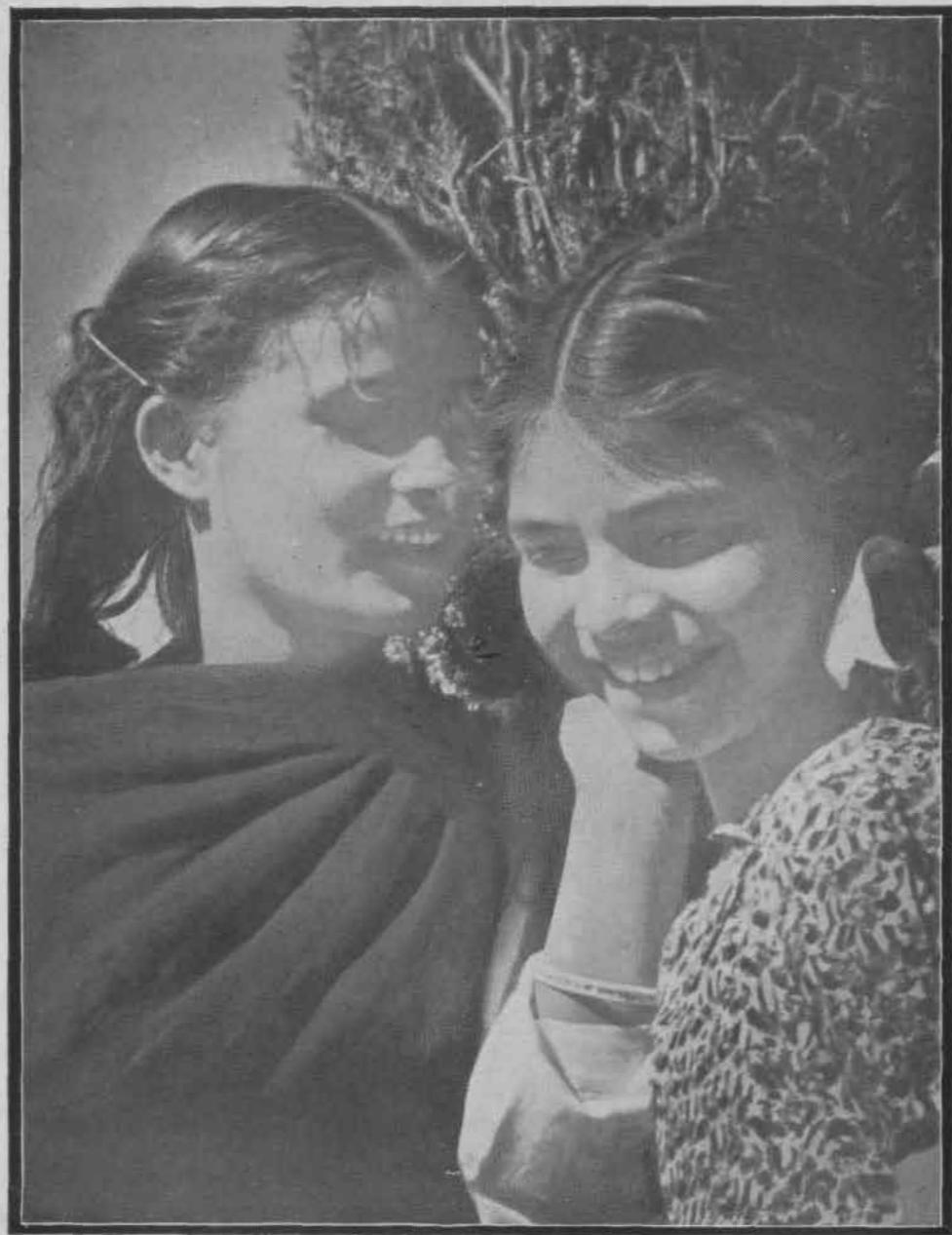
రఘు, దర్శకత్వం...ఎస్.ఆర్.పినిశెట్టి

పంగితం * రాయ * శాంతిల * కళ
పింద్యాల * తుసాది * ఆరుగ్ * ఐ.యిన్.కృష్ణ
ఎన్నాశ. హేటక్కామూర్తి + ఆర్ధార్జ. కె.తేరామమూర్తి

చిత్రాలు: హేటక్కామూర్తి + ఆర్ధార్జ. కె.తేరామమూర్తి

CHITHRALEKNA

రిపోబ్లికర్స్. — అంద్రా: గాతమీ పిక్కర్స్, విజయవాడ. ★ సిద్ధాత: భాస్కర పిక్కర్స్,
గుంతకల్. ★ నైజాం: ఉదయశ్రీ పిక్కర్స్, సికింద్రాబాద్.

ఐహుమతి
పూందిన వ్యాఖ్య

‘చక్కటి కబురే నంటావా?’

పంపినవారు:
క. ఎన్. రావు-సాంపేట

